

Klasa:
Urbroj:

Zagreb,

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (predlagatelj: Klub zastupnika Mosta nezavisnih lista u Hrvatskome saboru) - mišljenje i amandmani Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, klase: 612-06/17-01/01, urbroja: 65-17-13, od 11. travnja 2017. godine

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, br. 81/13 i 113/16), Vlada Republike Hrvatske o Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (predlagatelj: Klub zastupnika Mosta nezavisnih lista u Hrvatskome saboru), daje sljedeće

MIŠLJENJE

Tekst Konačnog prijedloga zakona o izmjeni i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima u značajnoj se mjeri razlikuje od prvotno predloženog teksta. Predlagatelj je uvažio dio primjedbi iznesenih na Nacrt prijedloga zakona te je u tom smislu tekst Konačnog prijedloga zakona doraden i u određenoj mjeri poboljšan. Između dva saborska čitanja provedena je stručna rasprava u okviru koje su svoja očitovanja iznijela mjerodavna tijela, između ostalih Agencija za zaštitu osobnih podataka, Hrvatski državni arhiv te Povjerenik za informiranje. Predlagatelj je uvažio pojedine sugestije Vlade Republike Hrvatske, koje je dala u svome očitovanju na prvi prijedlog, a iste se dobrim dijelom podudaraju s očitovanjima koja su na javnoj raspravi dale nadležne institucije (Pučki pravobranitelj, Agencija za zaštitu osobnih podataka, Hrvatski državni arhiv i Povjerenik za informiranje).

Imajući to na umu, neće se ponovno iznositi ranije iznesene primjedbe vezane

za ograničenje Ustavom zajamčenog prava na sigurnost i tajnost osobnih podataka kao i na predloženo zakonsko rješenje prema kojem se pristup javnom arhivskom gradivu omogućava svakome, neovisno o svrsi i razlozima zbog kojih se pristup traži. Isto se odnosi i na eventualnu neusklađenost s europskih zakonodavstvom pojedinih rješenja sadržanih u Konačnom prijedlogu zakona.

U ocjeni stanja predlagatelj ističe da je „javna rasprava o ovome prijedlogu pokazala da vlada opće nezadovoljstvo normativnim okvirom arhivske djelatnosti kako kod korisnika arhiva, tako i kod samih arhivista“. Također naglašava da važeći Zakon o arhivskom gradivu i arhivima „ne udovoljava osnovnim pravnim i tehničkim pretpostavkama koje osiguravaju da adresati tog Zakona mogu predvidjeti pravne posljedice svojega ponašanja“ te zaključuje da je takav „normativni nered nedopušten te ustavnopravno neprihvatljiv jer dovodi do pojave posvemašnje pravne nesigurnosti“.

Ovakva ocjena u skladu je sa stavom Vlade Republike Hrvatske da je Zakon, koji uređuje arhivsku djelatnost, nužno mijenjati u cijelosti i bez odgode. Predlagatelj Zakona o izmjeni i dopunama Zakona o arhivskom gradivu ostaje ipak pri tome da se otklone manjkavosti koje se odnose na dostupnost i korištenje gradiva, ostavljajući druge uočene manjkavosti i elemente pravne nesigurnosti izvan dosega ovog prijedloga.

Kao središnje pitanje u javnoj raspravi pokazao se odnos između interesa za što većom dostupnošću podataka i prava na zaštitu osobnih podataka. Imajući u vidu primjedbe i prijedloge iznesene u javnoj raspravi, tekst Konačnog prijedloga zakona omogućuje osobama „kojima su djelovanjem državnih tijela povrjeđivana ili ograničavana ljudska prava“, da zatraže da njihovi osobni podaci ne budu javno dostupni. To pravo nemaju ondašnji dužnosnici, zaposlenici određenih tijela ili njihovi suradnici. Status osobnih podataka osoba koje nisu bili niti dužnosnici u sustavu niti zaposlenici određenih tijela ili njihovi suradnici, nije posebno uređen. Njihovi osobni podaci tako i prema Konačnom prijedlogu zakona imaju de facto isti status kao i podaci o zaposlenicima i suradnicima službi sigurnosti, to jest postaju javno dostupnima, ukoliko sama osoba u ostavljenome roku ne dokaže da su joj kršena ljudska prava i slobode.

Člankom 1. Konačnog prijedloga zakona o izmjeni i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima kojim se mijenja članak 14. stavak 1. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, propisuje se obveza predaje javnog arhivskog gradiva arhivima u roku koje ne može biti dulji od 30 godine od nastanka gradiva. Člankom 12. propisane su novčane kazne za imatelje gradiva koji ne predaju gradivo u navedenom roku, odnosno za arhive koji ga ne preuzmu.

U javnoj raspravi je istaknuto da ova odredba nije provediva u roku koji je određen prijelaznim odredbama ovog prijedloga Zakona (šest mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona). Arhivi nemaju dovoljno slobodnog spremišnog prostora za preuzimanje barem 30.000 dužnih metara novog gradiva. Gradivo je prije predaje arhivu, potrebno tehnički opremiti i popisati sukladno odredbama Pravilnika o predaji arhivskoga gradiva arhivima, što također traži određeno vrijeme i sredstva, koja nisu planirana u Državnom proračunu.

Obveza predaje gradiva arhivu odnosi se i na gradivo koje je sadašnjim imateljima još uvijek potrebno u poslovanju. Ako dođe do predaje ovakvog gradiva nadležnim arhivima, u pojedinim tijelima javne vlasti mogu se očekivati poteškoće u obavljanju određenih poslova (zemljišno-knjižni odjeli sudova, Državna geodetska uprava i dr.)

Razmatrajući tekst Konačnog prijedloga zakona vidljivo je da je predlagatelj propisao nekoliko zaštitnih mehanizama s ciljem uvažavanja ustavnog načela razmjernosti ograničenja prava i sloboda. Međutim, kako je javno arhivsko gradivo nastalo prije 22. prosinca 1990. djelovanjem tijela i organizacija taksativno navedenih u članku 21. a dostupno za korištenje bez ikakvih ograničenja, držimo da rješenja sadržana u stavku 3. i 4. ovoga članka ne jamče u dovoljnoj mjeri zaštitu osobama za koje ne postoji legitiman cilj koji bi opravdao dostupnost njihovih osobnih podataka.

U članku 4. Konačnog prijedloga zakona kojim se mijenja članak 20. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, uređuju se rokovi dostupnosti gradiva. U stavku 1. zadržava se postojeće opće ograničenje dostupnosti od 30 godina od nastanka. Predlagatelj nije prihvatio prijedlog Vlade Republike Hrvatske da se ovo ograničenje dostupnosti briše kao nepotrebno, navodeći kao razlog to da prijedlog nije u skladu s ostatkom važećeg Zakona. Vlada Republike Hrvatske i dalje smatra da opći rok ograničenja dostupnosti od 30 godina nije u skladu s odgovarajućim odredbama Zakona o pravu na pristup informacijama i da nema razloga da gradivo bude nedostupno samo zato što nije proteklo 30 godina od njegova nastanka. U tom smislu prijedlog novog Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, koji je na javnu raspravu uputila Vlada Republike Hrvatske, sadrži rješenje koje osigurava veću dostupnost gradiva i usklađenost s drugim propisima.

Člankom 5. Konačnog prijedloga kojim se mijenja članak 21. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, uređuje se dostupnost gradiva koje sadrži osobne podatke na primjereniji način no što je to bilo u prethodnoj verziji teksta. Odredba stavka 3. uvodi obvezu anonimizacije osobnih podataka, što u nekim slučajevima nije nužno provoditi te može biti ozbiljna zapreka korištenju gradiva.

Razmatrajući tekst Konačnog prijedloga zakona vidljivo je da je predlagatelj propisao nekoliko zaštitnih mehanizama s ciljem uvažavanja ustavnog načela razmjernosti ograničenja prava i sloboda. Međutim, kako je javno arhivsko gradivo nastalo prije 22. prosinca 1990. djelovanjem tijela i organizacija taksativno navedenih u članku 21. a dostupno za korištenje bez ikakvih ograničenja, držimo da rješenja sadržana u stavku 3. i 4. ovoga članka ne jamče u dovoljnoj mjeri zaštitu osobama za koje ne postoji legitiman cilj koji bi opravdao dostupnost njihovih osobnih podataka.

Konačnim prijedlog zakona kao drugostupanjsko tijelo određuje se Povjerenik za informiranje i to za odlučivanje o žalbi kojom se odbija zahtjev za prestanak tehničkih mjera zaštite osobnih podataka (anonimizacija), propisanom člankom 21. stavak 6., te o žalbi protiv rješenja o odbijanju zahtjeva za prijevremenim korištenjem arhivskog gradiva (članak 22. stavak 8). Polazeći od činjenice da je arhivsko gradivo od interesa za Republiku Hrvatsku i ima njenu osobitu zaštitu, a zbog čega su zaštita, uvjeti korištenja, čuvanje, uporaba i obrada uređeni posebnim zakonom, ne vidimo jasno uporište da se kao tijelo koje odlučuje o pitanjima uporabe javnog arhivskog gradiva utvrđuje tijelo osnovano Zakonom o pravu na pristup informacijama, nadležno za poslove propisane tim Zakonom.

Člankom 6. Konačnog prijedloga zakona kojim se dodaje članak 21. a, uređuje se dostupnost javnog arhivskog gradiva koje je nastalo do 22. prosinca 1990. godine. Za razliku od prethodne verzije teksta, u Konačnom prijedlogu Zakona navode se tijela na čije se gradivo ovaj članak odnosi, čime se gradivo navedenih organizacija i ustanova izuzima iz odredbi ovog članka. Time se djelomično uvažavaju primjedbe iz javne rasprave koje su se odnosile na dostupnost osobnih podataka koji nisu ni na koji način povezani s totalitarnim ili

nedemokratskim karakterom i djelovanjem sustava. Konačni prijedlog zakona, međutim, i nadalje javno dostupnima čini dio osobnih podataka običnih građana koji nisu bili nositelji funkcija u sustavu niti su bili zaposlenici ili suradnici službi sigurnosti.

Člankom 7. Konačnog prijedloga zakona kojim se mijenja 22. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, uređuju se uvjeti i postupak za utvrđivanje dostupnosti gradiva i prije isteka propisanih rokova. Pitanje dostupnosti informacija u posjedu tijela javne vlasti uređeno je Zakonom o pravu na pristup informacija, u kojem su predviđene sve ovdje navedene iznimke.

Prema prijelaznoj odredbi članka 13. Konačnog prijedloga zakona osoba koja želi zaštititi svoje osobne podatke može, u roku od godinu dana od stupanja na snagu Zakona, zatražiti od nadležnog arhiva da prikrije njezin identitet. Slijedom ove odredbe, podaci ostaju nedostupni do isteka ovog roka, što znači da se o dostupnosti podataka može govoriti najranije po isteku godine dana od stupanja na snagu Zakona.

Kako se podaci o istoj osobi mogu nalaziti u više arhiva, potrebno je pojasniti što se smatra nadležnim arhivom, odnosno kome se treba obratiti osoba koja želi koristiti pravo da zatraži prikrivanje identiteta.

U skladu s navedenim, Vlada Republike Hrvatske, na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 85/10 – pročišćeni tekst i 5/14 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske) i članka 196. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, br. 81/13 i 113/16), na predmetni Konačni prijedlog zakona podnosi sljedeće

A M A N D M A N E

A M A N D M A N I

U članku 8. kojim se mijenja članak 24., mijenja se stavak 2. tako da glasi: „Korisnicima je dopušteno samostalno umnažanje zapisa arhivskog gradiva vlastitim priručnim tehničkim sredstvima, za osobne potrebe, bez plaćanja naknade.“

Obrazloženje

U navedenom amandmanu precizira se stavak 2. na način da je dopušteno samostalno umnažanje zapisa arhivskog gradiva vlastitim tehničkim sredstvima za osobnu upotrebu bez naknade kako se ova odredba ne bi u svakodnevnoj primjeni neprimjereno iskorištavala u komercijalne svrhe.

A M A N D M A N II

U članku 12. kojim se mijenja članak 66. u stavku 2., podstavci 2., 3. i 4. brišu se.

Dosadašnji podstavak 5. postaje podstavak 2.

U stavku 4. podstavak 4. briše se.

Dosadašnji podstavci 5. i 6. postaju podstavi 4. i 5.

Stavak 6. briše se.

Obrazloženje

Članak 12. je preuređen u odnosu na prethodno navedene amandmane i predložene zakonske odredbe. Ujedno su brisane odredbe o kažnjavanju ravnatelja jer Vlada Republike Hrvatske smatra da su nesrazmjerne u odnosu na dosadašnju praksu i iskustva, a imajući u vidu da je javno arhivsko gradivo neotuđivo.

A M A N D M A N III

Članak 14. mijenja se i glasi:

„Stvaratelji i imatelji javnog arhivskog gradiva iz članka 21.a stavka 1. dodanog člankom 6. ovoga Zakona obvezni su izraditi popis tog gradiva i dostaviti ga nadležnom državnom arhivu u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu ovoga Zakona. Nadležni državni arhiv učinit će popise iz stavka 1. dostupnima javnosti i korisnicima arhiva te će ih dostaviti Ministarstvu kulture i Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Vlada Republike Hrvatske izvijestit će Hrvatski sabor u roku od 6 mjeseci od isteka roka iz stavka 1. ovoga članka o popisima arhivskog gradiva iz članka 21.a stavka 1. dodanog člankom 6. ovoga Zakona.

Stvaratelji i imatelji javnog arhivskog gradiva koje je utvrđeno popisom iz stavka 1. ovoga članka dužni su predati to gradivo nadležnom državnom arhivu u roku od jedne godine od isteka roka iz stavka 1. ovoga članka.“.

Obrazloženje

Državni arhivi dužni su učiniti dostupnim popis navedenog javnog arhivskog gradiva korisnicima gradiva te izraditi plan preuzimanja gradiva kako bi se ostvarila svrha ovoga Zakona. Vlada Republike Hrvatske podnijet će Hrvatskom saboru izvješće o popisima navedenog javnog arhivskog gradiva.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila dr. sc. Ninu Obuljen Koržinek, ministricu kulture, Krešimira Partla i dr. sc. Ivicu Poljička, državne tajnike u Ministarstvu kulture, te Maricu Mikec, pomoćnicu ministrice kulture.

PREDSJEDNIK

mr. sc. Andrej Plenković

P.Z. br. 104

HRVATSKI SABOR

KLASA: 612-06/17-01/01

URBROJ: 65-17-13

Zagreb, 11 travnja 2017.

11-04-2017

022-06/17-12/11

65-17-10

05, 09

VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članaka 178. i 192. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem, radi davanja mišljenja, **Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima**, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora dostavio Klub zastupnika Mosta nezavisnih lista, aktom od 11. travnja 2017. godine.

PREDSJEDNIK

Božo Petrov

HRVATSKI SABOR
Klub zastupnika Mosta
nezavisnih lista

P.Z. br. 104

Klasa:
Urbroj:

Zagreb, 11. travnja 2017.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

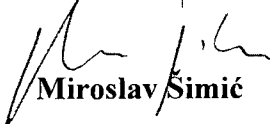
Primit. no. 11-04-2017		
Klas. lista oznaka	Org. jed.	
612-06/17-01/01	6.5	
Uredbena broj	Pril.	Vrij.
6132-3-17-11	Prih.	—

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske i članka 172. Poslovnika Hrvatskoga sabora, Klub zastupnika Mosta nezavisnih lista podnosi Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima.

Za predstavnike Kluba zastupnika Mosta nezavisnih lista, koji će u njegovo ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, određeni su zastupnici Miroslav Šimić, Nikola Grmoja, Marko Sladoljev i Marko Vučetić.

PREDSJEDNIK
KLUBA

Miroslav Šimić

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O
ARHIVSKOM GRADIVU I ARHIVIMA**

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje predloženog Zakona sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavka 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 85/10. – pročišćeni tekst i 5/14. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

U rujnu 1997. godine Hrvatski sabor (Sabor Republike Hrvatske) donio je Zakon o arhivskom gradivu i arhivima (Narodne novine, br. 105/97.) koji je stupio na snagu 17. listopada 1997. godine. Spomenuti je zakon do danas promijenjen triput, i to Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (Narodne novine, br. 64/00.), Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (Narodne novine, br. 65/09.) i Kaznenim zakonom (Narodne novine, br. 125/11.). Naknadne promjene Zakona iz 1997. godine imale su manji opseg i nisu u bitnome utjecale na zamišljeni koncept očuvanja i upravljanja arhivskim gradivom i arhivima.

Temeljno pitanje koje se uređuje Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima je pitanje dostupnosti arhivskog gradiva. U tom pogledu treba zamijetiti da dostupnost arhivskog gradiva obuhvaća dva podjednako važna aspekta. Prvo, da bi se osigurala dostupnost arhivskog gradiva potrebno je prije svega da gradivo bude u arhivima. Korisnici arhiva u suvremenosti se susreću sa situacijama da dijelovi gradiva u arhivima nedostaju bilo zato što se arhivsko gradivo još uvijek nalazi kod stvaratelja ili je sudbina gradiva od prvorazrednog značaja za hrvatsku povijest nepoznata. Drugo, dostupnost arhivskog gradiva podrazumijeva otvoreni pristup za istraživače koji nije povezan s neopravdanim zaprekama i ograničenjima, normativnim nedorečenostima propisa koji uređuju arhivsku djelatnost ili podvrgnut arbitrarnom postupanju arhiva. Oba navedena aspekta u Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima nisu uređeni preciznim i jasnim normama čime se pridonosi pravnoj nepredvidljivosti i pravnoj nesigurnosti u odnosima između arhiva i stvaratelja ili imatelja arhivskoga gradiva te u odnosima između arhiva i njihovih korisnika.

Navedeni problemi osobito se pokazuju u pogledu arhivskoga gradiva koje je nastalo djelovanjem određenih državnih tijela i organizacija u razdoblju koje je prethodilo stvaranju moderne hrvatske države. Iskustva korisnika arhiva pokazuju da znatni dijelovi gradiva koje je nastalo djelovanjem državnih tijela i društveno-političkih organizacija za vrijeme bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije nije predano arhivima u rokovima koji su propisani Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima. S druge strane, arhivsko gradivo iz spomenutog razdoblja, a koje se nalazi u arhivima, podvrgnuto je općim režimima dostupnosti propisanim zakonom premda je riječ o gradivu koje je nastalo djelovanjem tijela komunističkog totalitarnog sustava. U tom smislu, primjenom općih pravila dostupnosti arhivskog gradiva na gradivo iz vremena jednog totalitarnog režima hrvatsko arhivsko zakonodavstvo treba u kontekstu europskih i svjetskih iskustava smatrati iznimkom od općeprihvaćene prakse suočavanja s posljedicama totalitarnih sustava. Ovdje treba istaknuti

kako je prevladavajuća praksa u usporednom europskom zakonodavstvu da se arhivi iz razdoblja totalitarnih sustava otvore na izrazito permisivan način. Spomenuta praksa i potreba za otvaranjem arhiva totalitarnih sustava iznjedrila je i nadnacionalni sustav pravnih pravila i preporuka u okviru međunarodne organizacije Vijeća Europe te Europske unije. Na ovome mjestu, kao temeljni međunarodnopravni instrument treba navesti *Preporuku Odbora ministara država članica Vijeća Europe o europskoj politici pristupa arhivima, br. R (2000) 13*, od 13. srpnja 2000. godine (dalje: Preporuka) kao i pripadajući *Eksplanatorni memorandum* uz Preporuku od 13. srpnja 2000. godine (dalje: Memorandum).

Prvotno, zamjećuje se kako su države članice Vijeća Europe, uključujući Republiku Hrvatsku, donoseći Preporuku prihvatile određeni minimum pravila koja se odnose na pristup arhivima i dostupnost arhivskoga gradiva. Pritom su države članice u Memorandumu zajednički oblikovale shvaćanje kako je općenito prihvaćeno da država ne pripada demokratskom svijetu sve dok svi njeni stanovnici nemaju mogućnosti upoznati se na objektivnan način s elementima svoje povijesti za što je bitno stvaranje svijesti kroz europsku suradnju na međunarodnom nivou. U tom kontekstu, Preporukom se jasno i precizno utvrđuje kako je pristup javnim arhivima pravo te da u političkom sustavu koji poštuje demokratske vrijednosti to pravo trebaju imati svi građani bez obzira na njihovu narodnost, status ili dužnost koju obavljaju.

Uz razmatranu Preporuku i popratni Memorandum, kao posebno važni međunarodnopravni instrumenti o kojima se mora voditi računa kod određivanja mjere dostupnosti arhivskoga gradiva, a osobito gradiva koje se odnosi na propale totalitarne sustave, moraju se spomenuti i *Rezolucija Vijeća Europe 1096 (1996) o mjerama za razbijanje ostavštine bivših komunističkih totalitarnih sustava* i *Rezolucija Vijeća Europe 1481 (2006) o potrebi za međunarodnom osudom zločina totalitarističkih komunističkih režima*. Navedeni instrumenti koji su nastali u Vijeću Europe naknadno su zadobili svoju afirmaciju u Republici Hrvatskoj i to putem *Deklaracije o osudi zločina počinjenih tijekom totalitarnoga komunističkog poretka u Hrvatskoj 1945. – 1990. godine* Hrvatskog sabora („Narodne novine“, br. 76/06.), a i Europski parlament je u tom pogledu dao značajan doprinos donošenjem *Rezolucije od 2. travnja 2009. o europskoj savjesti i totalitarizmu*. Polazeći od spomenutih međunarodnopravnih instrumenata kao i objektivnog stanja dostupnosti arhivskog gradiva koje je nastalo djelovanjem državnih tijela za vrijeme bivšeg komunističkog totalitarnog sustava, ocjenjuje se kako hrvatsko arhivsko zakonodavstvo ni po čemu ne udovoljava pretpostavkama za objektivno, nepristrano i istinito utvrđivanje povijesnih činjenica i suočavanje s prošlošću jugoslavenskog komunističkog totalitarnog režima.

Normativne slabosti Zakona o arhivskom gradivu i arhivima su brojne, međutim, za potrebe ovog prijedloga zakona identificirat će se samo najveći problemi koji dovode do pojave nerazmjernih poteškoća u pristupu arhivima i arhivskom gradivu. Pritom treba istaknuti kako je javna rasprava o ovome prijedlogu pokazala da vlada opće nezadovoljstvo normativnim okvirom arhivske djelatnosti kako kod korisnika arhiva, tako i kod samih arhivista.

Ovdje treba naglasiti kako Zakon o arhivskom gradivu i arhivima ne udovoljava osnovnim pravnim i nomotehničkim pretpostavkama koje osiguravaju da adresati tog zakona mogu predvidjeti pravne posljedice svojega ponašanja. U tom smislu, arhivski je zakon na brojnim mjestima normativno nedorečen te ostavlja mjesto dvojabama, nedoumicama i arbitrarnosti. U demokratskom pravnom poretaku takav je normativni nered nedopušten te ustavnopravno neprihvatljiv jer dovodi do pojave posvemašnje pravne nesigurnosti. Tako primjerice, veliki broj normi u zakonu obiluje izrazima kao što su „u pravilu“, „odnosno“ i sl. koji u pravu imaju značaj instruktivnih normi ili nemaju nikakvo značenje ili je njihovo značenje u najmanju ruku dvojbeno. Uporaba takvih izraza ima izrazito negativne posljedice u primjeni pojedinih odredaba zakona pa se takve norme nerijetko ne primjenjuju, a njihova primjena u cijelosti ovisi o diskreciji arhiva ili drugog državnog tijela. Ogledan primjer opisanog problema moguće je objasniti kroz problem gradiva koje se ne nalazi u arhivima premda je protekao tridesetgodišnji rok njegovu predaju.

Nadalje, zamjećuje se kako su norme u Zakonu u arhivskom gradivu i arhivima koje se odnose na pitanje dostupnosti gradiva vrlo uopćene te se za brojna pitanja prepušta da se normativno urede podzakonskim propisima. U osnovi, takvo opredjeljenje zakonodavca može biti opravdano, ali ne i u slučaju kada se konkretnim normama u području javnog prava uređuju prava i obveze adresata. Ta se prava i obveze moraju iscrpno, precizno i jasno utvrditi, i to zakonom, te propisati postupci za njihovo ostvarivanje. Notorna je činjenica da u hrvatskom arhivskom zakonodavstvu to nije učinjeno stoga se korisnici u praksi susreću sa situacijama u kojima se njihovi zahtjevi odbijaju bez pisanog i obrazloženog rješenja (upravnog akta) čime im se u bitnom uskraćuje i pravna zaštita protiv nepostupanja ili nezakonitog postupanja arhivske administracije.

Svi opisani problemi dolaze do izražaja osobito u kontekstu dostupnosti arhivskog gradiva nastalog djelovanjem državnih tijela iz razdoblja bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Kao jedan od većih problema pokazuje se problem deklasifikacije gradiva koje je označeno nekim od stupnjeva tajnosti od strane tijela bivše države. Primjenom aktualnog Zakona o Zaštiti tajnosti podataka za deklasifikaciju tajnih podataka se traži aktivno odlučivanje državnih tijela moderne hrvatske države koja po logici stvari nema interes štititi tajne propalog komunističkog režima i države koja više ne postoji. Također, zbog nepostojanja objektivnog kriterija za procjenjivanje koje gradivo je nedostupno za korištenje zbog zaštite nacionalnih interesa i javnih probitaka, u praksi nastaju situacije da se na arhivsko gradivo tajnih službi bivše države koje nikad nije ni bilo klasificirano primjenjuju rokovi dostupnosti koji su propisani radi zaštite interesa Republike Hrvatske. Drugi znatni problem pojavljuje su u svezi s arhivskim gradivom koje sadržava osobne podatke, a osobito ako je to gradivo nastalo u okolnostima koje bi iz perspektive demokratskog društva smatrali kršenjem ljudskih prava i temeljnih sloboda. Primjenom općeg režima dostupnosti osobnih podataka iz aktualnog arhivskog zakona za istraživače nastaje izrazito nepovoljna situacija u kojoj im je to gradivo dostupno tek u minimalnoj mjeri ili potpuno nedostupno.

Zbog svega navedenoga ovim se prijedlogom zakona predlaže prilagoditi važeći Zakon o arhivskom gradivu i arhivima suvremenim potrebama znanstvenika i drugih istraživača.

Prvotno, ovim se prijedlogom želi provesti svojevrsnu inventuru arhivskog gradiva koje jest i koje treba biti u arhivima te propisati jasne i stroge rokove za predaju arhivskog gradiva arhivima.

Nadalje, ovim se prijedlogom želi na jednostavan, jasan i precizan urediti pitanje rokova dostupnosti gradiva uz istovremeno propisivanje objektivnih kriterija po kojima će službenici u arhivima na jednostavan način moći procjenjivati o primjenjivom roku. Pritom se glede arhivskoga gradiva koje je nastalo za vrijeme bivšeg komunističkog režima propisuje posebni režim dostupnosti primjeren činjenicama koje su osobite za Republiku Hrvatsku. U svakom slučaju, u ovome prijedlogu zakona u pogledu tog gradiva dominira tendencija da se ono, kadgod je to moguće, učini dostupnim *ex lege* i bez potrebe da djelatnici arhiva procjenjuju svaki pojedinačni slučaj. No, shvaćajući potrebu za zaštitom osobnih podataka, osigurava se mogućnost da osobe kojima su djelovanjem državnih tijela povrijeđivana ili ograničavana ljudska prava zahtijevaju zaštitu osobnih podataka. Iznimno, to pravo ne odnosi se na kategorije osoba koje su bile dužnosnici tog sustava, zaposlenici određenih tijela ili njihovi suradnici. Dodatno, imajući u vidu da su se neka tijela komunističkog sustava koristila različitim metodama manipulacija podacima, omogućuje se svakome pravo na ispravak uz očuvanje izvornog arhivskog gradiva. Također, ovim se zakonom predlaže jasnije propisati pretpostavke za prijevremenu dostupnost arhivskog gradiva.

Uz sve navedeno, predlaže se propisati odgovarajuća postupovna pravila radi zaštite prava i interesa korisnika arhiva i samih arhiva, kao i javnog interesa i interesa osoba koje će biti predmet povijesnih i drugih istraživanja.

Završno, zakonom se predlaže urediti i neka druga pitanja poput načina korištenja arhivskog gradiva, cijena arhivskih usluga, prekršajnih odredaba i sl.

Ovdje se napominje kako je Hrvatski sabor zaključkom od 29. ožujka 2017. godine obvezao predlagatelja zakona na pribavljanje mišljenja o pojedinim aspektima prijedloga od Pučke pravobraniteljice, Povjerenice za informiranje, Agencije za zaštitu osobnih podataka i Hrvatskog državnog arhiva. Slijedom toga u demokratskom ozračju organiziran je okrugli stol na koju su pozvani predstavnici navedenih institucija, ali i korisnika arhiva kako bi imali priliku dati svoje mišljenje o relevantnim pitanjima iz prijedloga zakona. Neke od navedenih institucija dostavile su i svoja mišljenja u pisanom obliku. Ta se mišljenja kao i fonogram rasprave s okruglog stola dostavljaju kao prilog ovoga konačnog prijedloga.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovog Zakona potrebno je osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ARHIVSKOM GRADIVU I ARHIVIMA

Članak 1.

U Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima („Narodne novine“, br. 105/97., 64/00., 65/09. i 125/11. - Kazneni zakon) u članku 14. stavak 1. mijenja se i glasi:

„Stvaratelji i imatelji javnog arhivskog gradiva moraju predati to gradivo nadležnom državnom arhivu, a nadležni državni arhiv obvezan je preuzeti javno arhivsko gradivo u roku koji ne može biti dulji od 30 godina od njegova nastanka.“.

Stavci 3. i 4. brišu se.

U dosadašnjem stavku 5. koji postaje stavak 3. iza riječi: „Obveza predaje“ dodaju se riječi: „u roku iz stavka 1. ovoga članka“.

Članak 2.

U članku 15. stavku 1. iza riječi: „Stvaratelji i imatelji javnog arhivskog“ brišu se riječi: „i registraturnog“.

Članak 3.

U članku 19. stavak 1. mijenja se i glasi:

„Javno arhivsko gradivo dostupno je za korištenje svakome pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.“.

Iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

„Za korištenje javnog arhivskog gradiva nakon isteka rokova dostupnosti koji su propisani ovim Zakonom nije potrebno navoditi svrhu, interes, pobude ili druge razloge.“.

Dosadašnji stavak 2. postaje stavak 3.

Članak 4.

Članak 20. mijenja se i glasi:

„Javno arhivsko gradivo u pravilu je dostupno za korištenje 30 godina nakon nastanka gradiva.

Javno arhivsko gradivo dostupno je za korištenje i prije isteka roka od 30 godina, ako je od nastanka namijenjeno javnosti ili ako to odobri stvaratelj odnosno imatelj.

Javno arhivsko gradivo koje je označeno nekim od stupnjeva tajnosti dostupno je za korištenje po isteku roka od 50 godina od njegova nastanka, ako posebnim propisom nije drukčije određeno.

Temeljem prijedloga Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost Vlada Republike Hrvatske odlukom će propisati rokove dostupnosti za javno arhivsko gradivo koje sadrži isključivo projektnu i tehničku dokumentaciju štićenih i vojnih objekata, industrijskih postrojenja, infrastrukturnih objekata i sl. ili podatke o prirodnim i strateškim bogatstvima Republike Hrvatske.“.

Članak 5.

Članak 21. mijenja se i glasi:

Osobni podaci u javnom arhivskom gradivu dostupni su za korištenje 100 godina od rođenja osobe na koju se osobni podatak odnosi ili 10 godina od smrti osobe na koju se osobni podatak odnosi, pri čemu se rokom dostupnosti smatra onaj rok koji prvi istekne. Ako datum rođenja i datum smrti osobe nisu poznati ili je njihovo utvrđivanje povezano s nerazmjernim teškoćama i troškovima, osobni podaci u javnom arhivskom gradivu dostupni su za korištenje 70 godina od nastanka toga gradiva.

Osobni podaci iz stavka 1. ovoga članka su podaci određeni posebnim zakonom koji uređuje zaštitu osobnih podataka.

U slučaju davanja na korištenje javnog arhivskog gradiva koje sadrži osobne podatke prije isteka roka iz stavka 1. ovoga članka, nadležni državni arhiv poduzet će potrebne tehničke mjere radi prikrivanja identiteta osobe na koju se osobni podaci odnose (anonimizacija), a korisnik će potpisati izjavu kojom se obvezuje da neće otkriti identitet osobe na koju se osobni podaci odnose ako mu je poznat na temelju dostupnih podataka.

Osobni podaci u javnom arhivskom gradivu dostupni su za korištenje prije isteka roka iz stavka 1. ovoga članka:

- ako korištenje arhivskog gradiva zahtijeva osoba na koju se gradivo odnosi ili osoba koju ona ovlasti;
- ako je od nastanka namijenjeno javnosti;
- ako je osobni podatak osobe na koju se osobni podatak odnosi već postao dostupan javnosti ili je općepoznat;
- ako na to pristane osoba na koju se osobni podatak odnosi, odnosno, poslije njezine smrti, njezin bračni drug, životni partner ili izvanbračni drug, potomak u uspravnoj liniji ili predak u uspravnoj liniji;
- ako je osoba na koju se osobni podatak odnosi sama ili putem druge osobe objavila taj podatak, odnosno ako je taj podatak poslije njezine smrti objavio ili dao objaviti njezin bračni

drug, životni partner ili izvanbračni drug, potomak u uspravnoj liniji ili predak u uspravnoj liniji.

Tehničke mjere iz stavka 3. ovoga članka poduzimaju se tako da se izvorno gradivo ne ošteti ili uništi te da se nakon isteka roka iz stavka 1. ovoga članka može u cijelosti koristiti.

Korisnik koji smatra da je dostupnost osobnih podataka u javnom arhivskom gradivu ograničena protivno odredbama ovog članka ima pravo podnijeti zahtjev za prestanak tehničkih mjera zaštite osobnih podataka te je dužan zahtjev obrazložiti. U slučaju odbijanja zahtjeva iz ovog stavka, ravnatelj nadležnog arhiva u roku od 8 dana od podnošenja zahtjeva donosi pisano obrazloženo rješenje protiv kojeg je dopuštena žalba Povjereniku za informiranje.“.

Članak 6.

Iza članka 21. dodaje se članak 21.a koji glasi:

„Članak 21.a

Ovim se člankom uređuje dostupnost javnog arhivskog gradiva nastalog prije 22. prosinca 1990. godine djelovanjem:

1. saveznih tijela i organizacija bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije na teritoriju tadašnje Socijalističke Republike Hrvatske,
2. Sabora Socijalističke Republike Hrvatske i njegovih domova (vijeća),
3. članova Predsjedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz Socijalističke Republike Hrvatske,
4. delegacije Sabora u Vijeću republika i pokrajina Skupštine Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije
5. Predsjedništva Socijalističke Republike Hrvatske
6. Savjeta Republike
7. Izvršnog vijeća Sabora Socijalističke Republike Hrvatske
8. republičkih sekretarijata i komiteta
9. republičkih organa uprave i upravnih organizacija
10. republičkih savjeta
11. Vrhovnog suda Hrvatske
12. Ustavnog suda Hrvatske
13. redovnih sudova i sudova udruženog rada,
14. javnog tužilaštva,
15. javnog pravobranilaštva,
16. pravobranioca samoupravljanja i
17. Komiteta za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu
18. Pete vojne oblasti Jugoslavenske narodne armije
19. Vojnopomorske oblasti Jugoslavenske narodne armije
20. Vojnog suda u Zagrebu

21. Teritorijalne obrane i civilne zaštite
22. Narodne banke Hrvatske
23. Udružene banke Hrvatske
24. Saveznog deviznog inspektorata, Odjel u Zagrebu
25. Službe društvenog knjigovodstva Socijalističke Republike Hrvatske
26. Republičkog fonda za razvoj privredno nedovoljno razvijenih krajeva
27. komisija za ispitivanje porijekla imovine prvog i drugog stupnja,
28. republičkih samoupravnih interesnih zajednica i udruženih samoupravnih interesnih zajednica
29. međunarodnih i međurepubličkih tijela i organizacija u kojima je sudjelovala Socijalistička Republika Hrvatskoj,
30. skupština i izvršnih tijela (organa) općina, gradskih zajednica općina i zajednica općina
31. bivših društveno-političkih organizacija,

uključujući pravne prednike i pravne sljednike navedenih tijela i organizacija kao i njihove stručne službe.

Javno arhivsko gradivo iz stavka 1. ovoga članka dostupno je za korištenje bez ograničenja propisanih člancima 20. i 21. ovoga Zakona osim gradiva određenog odlukom Vlade Republike Hrvatske iz članka 20. stavka 4. ovoga Zakona.

Iznimno od stavka 2. ovoga članka osoba koja učini vjerojatnim da su joj na bilo koji način bila kršena ili ograničena ljudska prava i temeljne slobode zbog političkih razloga ima pravo zahtijevati da se prikrije njezin identitet u javnom arhivskom gradivu koje sadrži njezine osobne podatke i to najdulje do isteka rokova iz članka 21. stavka 1. ovoga Zakona.

Pravo zahtijevati prikrivanje identiteta osobe na koju se osobni podaci odnose u javnom arhivskom gradivu u smislu stavka 3. ovoga članka nema osoba koja je do 22. prosinca 1990. godine bila dužnosnik ili zaposlenik nekog tijela i organizacija iz stavka 1. ovoga članka ili je surađivala s nekim od tih tijela i organizacija na način da je sudjelovala u kršenju ili ograničavanju ljudskih prava i temeljnih sloboda trećih osoba.

Svaka osoba čiji se osobni podaci nalaze u javnom arhivskom gradivu iz stavka 1. ovoga članka ima pravo u gradivo koje se na nju odnosi dati pisanu izjavu kojom osporava istinitost ili potpunost svojih osobnih podataka uz navođenje arhivskog fonda i arhivskog gradiva na koje se izjava odnosi.

Nadležni državni arhiv mora dati na uvid izjavu iz stavka 5. ovoga članka svakom korisniku javnog arhivskog gradiva na koje se izjava odnosi, i to zajedno s tim javnim arhivskim gradivom, a što su djelatnik korisničke službe nadležnog državnog arhiva i korisnik obvezni potvrditi na preslici izjave upisivanjem nadnevka davanja izjave na uvid i potpisom.

O zahtjevu iz stavka 3. ovoga članka u roku od 60 dana od podnošenja zahtjeva rješenjem odlučuje ravnatelj arhiva. Protiv rješenja kojim se odbija zahtjev za prikrivanje identiteta

osobe na koju se osobni podaci odnose može se podnijeti žalba Agenciji za zaštitu osobnih podataka.

Nadležni državni arhiv će i bez posebnog zahtjeva izvršiti privremeno prikrivanje identiteta podnositelja zahtjeva iz stavka 3. ovog članka i to od zaprimanja zahtjeva za prikrivanje identiteta do nastupanja izvršnosti rješenja kojim se odlučuje o zahtjevu.“.

Članak 7.

Članak 22. mijenja se i glasi:

„Ako opravdani znanstveni i drugi razlozi zahtijevaju korištenje arhivskoga gradiva prije isteka rokova dostupnosti propisanih ovim Zakonom (u daljnjem tekstu: prijevremeno korištenje), ravnatelj arhiva odobrit će korištenje toga gradiva premda se nisu ispunile pretpostavke iz članka 20. i 21. ovoga Zakona, na način i pod uvjetima koji jamče zaštitu javnih probitaka, odnosno privatnosti, prava i probitaka treće osobe.

Ako se zahtijeva prijevremeno korištenje javnog arhivskog gradiva koje je označeno nekim od stupnjeva tajnosti, ravnatelj arhiva odobrit će njegovo korištenje ako stvaratelj gradiva deklasificira to gradivo u postupku propisanom posebnim propisom kojim se uređuje tajnost podataka.

U slučaju iz stavka 2. ovoga članka smatrat će se da je javno arhivsko gradivo deklasificirano ako stvaratelj gradiva ne dostavi nadležnom državnom arhivu svoju odluku u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva za korištenje gradiva.

Ako se zahtijeva prijevremeno korištenje javnog arhivskog gradiva koje sadržava osobne podatke, ravnatelj arhiva odobrit će korištenje arhivskog gradiva ako je ispunjena koja od pretpostavki koja je propisana posebnim propisima o dostupnosti osobnih podataka.

Iznimno od odredaba stavaka 1. do 4. ovoga članka ravnatelj arhiva mora odobriti korištenje arhivskoga gradiva i prije isteka roka ako je takvo gradivo nužno za postavljanje, ostvarivanje ili obranu pravnih zahtjeva u sudskom ili upravnom postupku ili u postupku alternativnog rješavanja sporova (arbitraža, mirenje i dr.).

U slučaju iz stavka 5. ovoga članka ravnatelj arhiva dostavit će javno arhivsko gradivo tijelu koje vodi postupak uz upozorenje da su tijelo koje vodi postupak i svi sudionici postupka dužni čuvati tajnost u njemu sadržanih podataka u skladu s propisima o tajnosti podataka ili propisima o zaštiti osobnih podataka.

U slučaju odbijanja zahtjeva za prijevremeno korištenje javnog arhivskog gradiva, ravnatelj arhiva će u roku od 60 dana od podnošenja zahtjeva donijeti rješenje.

Protiv rješenja o odbijanju zahtjeva za prijevremeno korištenje javnog arhivskog gradiva može se podnijeti žalba Povjereniku za informiranje.

Javno arhivsko gradivo mogu koristiti bez ograničenja stvaratelji čijom je djelatnošću i radom ono nastalo.“.

Članak 8.

U članku 24. stavci 1. i 2. mijenjaju se i glase:

„Korištenje arhivskoga gradiva i obavijesnih pomagala u arhivima je besplatno. Za izradu ovjerovljenih preslika koje ovjerava arhiv, običnih preslika ili korištenje posebne tehničke opreme arhiva, arhivu se plaća naknada koja ne može biti veća od iznosa materijalnih troškova arhiva potrebnih za izradu ovjerovljenih preslika, običnih preslika ili korištenja posebne tehničke opreme.

Korisnicima je dopušteno samostalno umnažanje zapisa arhivskog gradiva vlastitim priručnim tehničkim sredstvima te izrada i objava reprodukcija zapisa arhivskog gradiva, bez plaćanja naknade.“.

U stavku 3. brišu se riječi: „i 2.“.

Članak 9.

Članak 25. mijenja se i glasi:

„O davanju odobrenja za korištenje javnoga arhivskog gradiva odlučuje ravnatelj arhiva odmah, a najkasnije u roku od 8 dana od podnošenja zahtjeva ako nije drukčije određeno ovim Zakonom.

U slučaju odbijanja zahtjeva za korištenje arhivskoga gradiva, u cijelosti ili u dijelu zahtjeva, ravnatelj arhiva donosi pisano obrazloženo rješenje.

Ako nije drukčije određeno ovim Zakonom, žalba protiv rješenja iz stavka 2. ovoga članka nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.“.

Članak 10.

U članku 43. stavku 1. podstavku 2. riječ: „propisuju“ zamjenjuje se riječju: „popisuju“, a u podstavku 8. riječi: „daje podatke“ zamjenjuju se riječima: „izdaje potvrde o podacima“.

Članak 11.

U članku 58. u stavku 1. briše se podstavak 6.

Članak 12.

Članak 66. mijenja se i glasi:

„Novčanom kaznom od 5.000,00 do 20.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj:

- imatelj, odnosno tijelo koje donese odluku o podjeli gradiva pismohrane protivno odredbi članka 4. stavka 2. ovoga Zakona,
- stvaratelj i imatelj javnoga arhivskog i registraturnoga gradiva, te stvaratelj i imatelj iz članka 32. ovoga Zakona, koji nakon upozorenja državnog arhiva ne ispuni obveze iz članka 7., 8. i 9. ovoga Zakona ili ako zbog neizvršavanja ili zakašnjenja u izvršavanju tih obveza nastane šteta na gradivu,
- tijelo koje donese odluku o prestanku rada stvaratelja ili imatelja javnoga arhivskog ili registraturnoga gradiva ili gradiva kojemu je utvrđeno svojstvo kulturnog dobra, a ne provede mjere propisane člankom 10. ovoga Zakona,
- stvaratelj i imatelj javnoga arhivskog i registraturnoga gradiva i nadležni arhiv koji pri odabiranju arhivskoga gradiva ne postupi prema odredbama članka 11. ovoga Zakona,
- stvaratelj i imatelj koji neodabrano registraturno gradivo ne uništi prema odredbi članka 13. ovoga Zakona,
- stvaratelj i imatelj koji ne preda javno arhivsko gradivo u roku iz članka 14. stavka 1. ovoga Zakona,
- stvaratelj i imatelj koji kod predaje gradiva ne postupi prema odredbama članka 15. ovoga Zakona,
- proizvođači i uvoznici filmova koji ne postupe prema odredbama članka 16. ovoga Zakona,
- imatelj privatnoga arhivskog gradiva koji po upozorenju državnog arhiva ne izvrši obveze iz članka 34. ovoga Zakona ili zbog neizvršenja ili zakašnjenja u izvršavanju tih obveza nastane trajna šteta na gradivu,
- imatelj privatnoga arhivskog gradiva koji prilikom prodaje gradiva ne postupi prema odredbama članka 36. ovoga Zakona,
- trgovačka društva, ustanove, i druge pravne osobe koje su preuzela preuzele gradivo u pismohranama nastalo djelatnošću bivših organizacija udruženoga rada, ako ne postupe prema odredbama članka 69. ovoga Zakona.

Novčanom kaznom od 5.000,00 do 20.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj:

- nadležni državni arhiv koji ne preuzme javno arhivsko gradivo u roku iz članka 14. ovoga Zakona,
- nadležni državni arhiv ako ne riješi zahtjev za korištenje arhivskog gradiva ili ne donese rješenje u roku iz članka 21., 21.a, 22. ili 25. ovoga Zakona,
- nadležni državni arhiv ako ne izvrši privremeno prikrivanje identiteta u skladu s člankom 21.a ovoga Zakona,
- nadležni državni arhiv koji ne preuzme javno arhivsko gradivo u roku iz članka 14. ovoga Zakona,
- arhiv koji ne provodi provede ili zakasni s provođenjem mjere mjera zaštite gradiva, te ono bude oštećeno ili uništeno protivno odredbama članka 43. ovoga Zakona.

Novčanom kaznom od 3.000,00 do 12.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj:

- stvaratelj javnoga arhivskog i registraturnoga gradiva koji o osnivanju i promjeni djelatnosti i ustrojstva ne izvijesti nadležni državni arhiv prema odredbi članka 5. stavka 2. ovoga Zakona,

- imatelj javnoga arhivskog ili registraturnoga gradiva koji u roku od 6 mjeseci od osnutka ne utvrdi popis i ne zatraži mišljenje nadležnoga državnog arhiva iz članka 11. ovoga Zakona.

Novčanom kaznom od 3.000,00 do 12.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj:

- arhiv koji preuzme arhivsko gradivo na način i pod uvjetima koji su različiti od propisanih u članku 14. i 15. ovoga Zakona,
- arhiv koji izda gradivo na korištenje, a nisu zadovoljeni uvjeti sigurnosti protivno odredbama članka 23. ovoga Zakona,
- arhiv koji dopusti korištenje gradiva prije isteka rokova propisanih u članku 20. i 21. ovoga Zakona ako korištenje nije odobreno na osnovi članka 22. ovoga Zakona,
- arhiv koji dopusti korištenje gradiva prije isteka rokova utvrđenih izvršnim rješenjem iz članka 21.a stavka 7. ovoga Zakona,
- arhiv koji izda odobrenje za korištenje gradiva protivno odredbi članka 22. ovoga Zakona,
- arhiv koji ne vodi evidenciju iz članka 47. ovoga Zakona.

Odgovorna osoba stvaratelja i imatelja arhivskog i registraturnoga gradiva ili ustanove, za prekršaje iz stavka 1. i 3. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 2.000,00 do 8.000,00 kuna.

Ravnatelj nadležnog državnog arhiva za prekršaje iz stavka 2. i 4. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 4.000,00 do 12.000,00 kuna.“.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 13.

Osoba iz članka 21.a stavka 3. dodanog člankom 6. ovoga Zakona može podnijeti zahtjev da joj se prikrije identitet u javnom arhivskom gradivu koje se na dan stupanja na snagu ovog Zakona nalazi u nadležnom državnom arhivu i sadrži njezine osobne podatke u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, a u gradivu koje se preda nadležnom državnom arhivu nakon stupanja na snagu ovog Zakona u roku od osamnaest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 14.

Stvaratelji i imatelji javnog arhivskog gradiva iz članka 21.a stavka 1. dodanog člankom 6. ovoga Zakona obvezni su, bez iznimke, predati to gradivo nadležnom državnom arhivu u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu ovoga Zakona pa i ako je to gradivo potrebno u redovitom poslovanju.

Nadležni državni arhivi obvezni su u roku od 3 mjeseca od stupanja na snagu ovog Zakona izvršiti stručni nadzor kod stvaratelja i imatelja javnog arhivskog gradiva iz članka 21.a stavka 1. dodanog člankom 6. ovoga Zakona te u istom roku podnijeti Ministarstvu kulture izvješće o izvršenom stručnom nadzoru.

Nadležni državni arhivi obvezni su u roku od 3 mjeseca od isteka roka iz stavka 1. ovoga članka ovoga Zakona Ministarstvu kulture podnijeti izvješće o predanom javnom arhivskom gradivu iz članka 21.a stavka 1. dodanog člankom 6. ovoga Zakona kao i o gradivu koje nije predano. Jedan primjerak izvješća nadležni državni arhiv dostavlja Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske radi poduzimanja mjera iz njegove nadležnosti usmjerenih na zaštitu, očuvanje i javnu dostupnost arhivskog gradiva.

Vlada Republike Hrvatske obvezna je podnijeti Hrvatskom saboru izvješće o rezultatima stručnog nadzora državnih arhiva i o predanom javnom arhivskom gradivu iz članka 21.a stavka 1. dodanog člankom 6. ovoga Zakona kao i o gradivu koje nije predano, u roku od 6 mjeseci od isteka roka za predaju javnog arhivskog gradiva iz stavka 3. ovog članka.

Članak 15.

Vlada Republike Hrvatske donijet će odluku iz članka 20. stavka 4. izmijenjenog člankom 4. ovoga Zakona u roku od 3 mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Ministar kulture uskladit će pravilnike koji su doneseni na temelju Zakona o arhivskom gradivu i arhivima („Narodne novine“, br. 105/97., 64/00., 65/09. i 125/11. - Kazneni zakon) s ovim Zakonom u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Do stupanja na snagu propisa iz stavka 2. ovoga članka pravilnici koji su doneseni na temelju Zakona o arhivskom gradivu i arhivima („Narodne novine“, br. 105/97., 64/00., 65/09. i 125/11. - Kazneni zakon) primjenjuju se u dijelu u kojem nisu u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona.

Opći i pojedinačni akti, ugovori, zapisnici o preuzimanju ili slične isprave koji su doneseni, sklopljeni ili sastavljeni prije stupanja na snagu ovog Zakona i kojima se uređuje dostupnost javnog arhivskog gradiva primjenjuju se u dijelu u kojem nisu u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona.

Članak 16.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Narodnim novinama“.

IV. OBRAZLOŽENJE POJEDINIH ODREDBA ZAKONA

Članak 1.

Kao opće pravilo propisuje se beziznimna predaja arhivskog gradiva u roku od 30 godina od njegova nastanka, s time da se kao logična posljedica propisuje istovremena obveza nadležnih arhiva da zaprime to gradivo.

Članak 2.

Ovim se člankom razrješava pojmovna dvojba o tome koje se gradivo predaje arhivima.

Članak 3.

Ovom se pravnom normom utvrđuje da su arhivi dostupni svakome, čime je u najširem smislu utvrđeno tko se može koristiti arhivskim gradivom. Pritom se ni od koga ne smije zahtijevati da za korištenje arhivskog gradiva navede svrhu, pobude, interes ili bilo što drugo kao pretpostavku za odobrenje korištenja gradivom.

Članak 4.

Ovim se člankom prvotno uređuje odredba stavka 3. tako da se propiše objektivni i formalni kriterij prema kojemu se procjenjuje dostupnost gradiva.

Usto, u odnosu na odredbu iz važećeg zakona dodan je stavak 4. gdje se propisuje posebni režim određivanja rokova za dostupnost javnog arhivskog gradiva koje sadrži isključivo projektnu i tehničku dokumentaciju štićenih i vojnih objekata, industrijskih postrojenja, infrastrukturnih objekata i sl. ili podatke o prirodnim i strateškim bogatstvima Republike Hrvatske. To gradivo, kao i rokove njegove dostupnosti propisivat će odlukom Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost.

Članak 5.

Ovaj članak uređuje rokove dostupnosti osobnih podataka pri čemu su propisana tri roka. Prva dva vezuju se uz činjenicu rođenja osobe (100 godina) ili činjenicu smrti (10 godina) pri čemu se rokom dostupnosti smatra onaj rok koji prvi istekne. Imajući u vidu da postoje situacije u kojima obje činjenice nije moguće utvrditi propisan je i pomoćni rok od 70 godina od nastanka gradiva.

Stavkom 2. riješeno je pitanje značenja pojma osobni podatak upućivanjem na primjenu posebnog zakona koji uređuje taj pojam.

Stavkom 3. rješava se pitanje dostupnosti gradiva koje sadržava osobne podatke koji ne smiju biti dostupni. Takvo se gradivo daje na korištenje anonimizirano tako da se na temelju dostupnih podataka u gradivu ne može utvrditi identitet osobe na koju se odnose.

Stavkom 4. propisani su slučajevi kada su osobni podaci u javnom arhivskom gradivu dostupni i prije isteka rokova za njihovu dostupnost i to već na temelju činjenice da se ispunila neka od zakonom utvrđenih pretpostavki.

Članak 6.

Ovim se člankom utvrđuje posebni pravni režim dostupnosti javnog arhivskog gradiva koje je nastalo djelovanjem tijela ili organizacija bivšeg jugoslavenskog komunističkog totalitarnog sustava. Taj se posebni pravni režim odnosi na točno određeni broj tijela i organizacija koja su navedene taksativno.

Osnovno je pravilo da je gradivo dostupno uz neke iznimke. Iznimke čini javno arhivsko gradivo koje posebnom odlukom odredi Vlada. No, to je jedina iznimka koje se može primijeniti izravno na temelju zakona. Drugu iznimku čine osobni podaci osoba kojima su tijela bivšeg komunističkog sustava kršila ili ograničavala prava. Ipak ta se iznimka primjenjuje samo ako to zahtijeva osoba na koju se osobni podaci odnose, a o primjeni iznimke odlučuje ravnatelj arhiva, ili, po žalbi, Agencija za zaštitu osobnih podataka. Ovakvo pravno rješenje primjereno je osobitim činjenicama koje su povezane s Republikom Hrvatskom. U tom smislu, treba napomenuti da Republika Hrvatska nikad nije provela lustraciju niti kazneni progon osoba koje su u bivšem sustavu postupale kršeći i ograničavajući prava drugih osoba ili su obavljale kakve javne dužnosti, pa se navedena iznimka na takve osobe ne može primijeniti. Treba primijetiti da je pravo zahtijevati zaštitu osobnih podataka propisano ovim člankom ograničeno rokovima koji su određeni u prijelaznim odredbama. Također, to je pravo uređeno kao strogo osobno.

U ovoj se odredbi uređuje i pravo osoba čiji se osobni podaci nalaze u ovom arhivskom gradivu da ostvaruju pravo na ispravak podataka, ali tako da se izvorno gradivo očuva netaknutim. Pravo na ispravak ima formu pisanu izjave koja se daje na gradivo i koju korisnik arhiva mora razmotriti kada se gradivom koristi. Na taj se način omogućuje osobama na koje se gradivo odnosi da osporavaju istinitost i potpunost podataka u njemu, a s druge strane, osigurava se da istraživači saslušaju i drugu stranu (lat. *audiatur et altera pars*).

Članak 7.

Reformiranim člankom 22. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima preciznije se uređuje postupak davanja na korištenje javnog arhivskog gradiva prije isteka propisanih rokova dostupnosti. O prijevremenom korištenju gradiva odlučuje ravnatelj arhiva. Ako se radi o gradivu koje sadržava klasificirane podatke za prijevremenu dostupnost potrebna je prethodna deklasifikacija stvaratelja gradiva koja se čak i predmnijeva ako nije učinjena u propisanom roku. Ako se radi o gradivu koje je sadržava osobne podatke, njegovo korištenje odobrit će se ako se ispune pretpostavke za prijevremenu dostupnost osobnih podataka iz reformiranog članka 21. stavka 4. Ovim se člankom propisuje i obvezna dostupnost gradiva za potrebe sudskih, upravnih i drugih postupaka.

Kao novost u ovome članku treba zamijetiti da se više neće tražiti mišljenje Hrvatskog arhivskog vijeća kod odobravanja prijevremenog korištenja gradiva.

Također, ovom se odredbom propisuje i posebna postupovna pravila glede prava na žalbu koja se može podnijeti Povjereniku za informiranje imajući u vidu posebnu narav zahtjeva kojim se traži pristup podacima i informacijama prije isteka rokova dostupnosti.

Članak 8.

Ovim se člankom propisuje da je, kao pravilo, korištenje arhivskoga gradiva i obavijesnih pomagala u arhivima je besplatno. Ograničava se visina naknada za izradu ovjerovljenih preslika koje ovjerava arhiv, običnih preslika ili korištenje posebne tehničke opreme arhiva.

Također, dopušta se korisnicima samostalno umnažanje zapisa arhivskog gradiva vlastitim priručnim tehničkim sredstvima te izrada i objava reprodukcija zapisa arhivskog gradiva bez plaćanja naknade.

Članak 9.

Podrobnije se uređuju postupovna pravila o davanju ili nedavanju odobrenja za korištenje arhivskim gradivom pri čemu se kao novost pojavljuju specijalni rok za odlučivanje, obveza donošenja rješenja kao upravnog akta u slučaju odbijanja zahtjeva te ubrzana mogućnost za ostvarivanje sudske zaštite od neopravdanog odbijanja davanja odobrenja za korištenje arhivskim gradivom.

Članak 10.

Ovim se člankom otklanjanju očigledne pogreške u tekstu važećeg zakona.

Članak 11.

Ovim se člankom briše odredba po kojoj Hrvatsko arhivsko vijeće daje mišljenje kod odobravanja prijevremenog korištenja arhivskog gradiva.

Članak 12.

Ovom se odredbom na sustavan način i primjerno suvremenom prekršajnom zakonodavstvu uređuju prekršajne odredbe uz manja pravna i nomotehnička unaprjeđenja.

Članak 13.

Propisuje se rok za podnošenje zahtjeva da se osobni podaci u gradivu iz novog dodanog članka 21.a učine nedostupnima.

Članak 14.

Svrha je naznačene odredbe propisati specijalan rok za predaju javnog arhivskog gradiva iz dodanog članka 21.a. Odredba se odnosi na sve stvaratelje i imatelje tog arhivskog gradiva. Usto, stvaratelji i imatelji ovog arhivskog gradiva obvezni su beziznimno predati to gradivo pa čak i ako se njime eventualno, još i danas, služe u svom poslovanju ili u obavljanju poslova iz svog djelokruga.

Radi učinkovite provedbe zakona propisani su rokovi u kojemu će nadležni državni arhivi provesti nadzor nad primjenom ovoga zakona te o tome izvijestiti Ministarstvo kulture i Državno odvjetništvo Republike Hrvatske.

Završno, propisuje se obveza Vlade Republike Hrvatske izvijestiti Hrvatski sabor o provedenom nadzoru kao i o predanome gradivu na temelju čega će se moći procijeniti učinci ovoga zakona.

Članak 15.

Odredbom se propisuju rokovi za donošenje i usklađivanje podzakonskih akata kao i privremeni režim primjeni važećih podzakonskih akata te se uređuje primjena općih i pojedinačnih akata, ugovora i zapisnika o preuzimanju koji su doneseni, sklopljeni ili sastavljeni prije stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 16.

Odredbom se propisuje objava zakona u Narodnim novinama kao i njegovo stupanje na snagu.

V. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA U ODNOSU NA RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA TE RAZLOZI ZBOG KOJIH SU TE RAZLIKE NASTALE

Na temelju primjedaba, prijedloga i mišljenja koje su u raspravi o prijedlogu zakona dali zastupnici u Hrvatskom saboru, njegova radna tijela, Vlada Republike Hrvatske te Agencija za zaštitu osobnih podataka, Hrvatski državni arhiv, Pučka pravobraniteljica, Povjerenica za informiranje te predstavnici korisnika arhiva, konačni prijedlog zakona sadržava određene poboljšice i unaprjeđenja:

- člankom 1. briše se i stavak 4. u članku 14. kao suvišan
- dodan je novi članak 2. da bi se jasno propisalo da se u arhive predaje arhivsko gradivo
- u članku 3: nomotehnički je unaprjeđen tekst izdvajanjem druge rečenice u poseban stavak
- u članku 4., radi preglednosti, mijenja se u cijelosti članak 20. u Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima, a dodan je i novi stavak 4. kako bi se osigurala zaštita ključnih gospodarskih interesa i sigurnosti moderne hrvatske države
- članak 5. je izmijenjen kako bi se u članku 21. jasno istaknulo da njegove odredbe sadržavaju opća pravila o dostupnosti osobnih podataka različita od posebnog režima propisanog novim dodanim člankom 21.a, utvrđeni su drukčiji rokovi dostupnosti zbog opravdane primjedbe Hrvatskog državnog arhiva i Vlade Republike Hrvatske te zastupnika Peđe Grbina i zastupnika Josipa Križanića te su odredbom obuhvaćeni osobni podaci kako su određeni posebnim zakonom i jasnije propisana pravila o anonimizaciji osobnih podataka po prijedlozima Agencije za zaštitu osobnih podataka
- po prijedlogu Povjerenice za informiranje pravila o posebnom režimu dostupnosti arhivskog gradiva bivšeg komunističkog sustava uređena su u novom članku 21.a (članak 6. ovoga Zakona) kao izdvojenoj normativnoj cjelini, a uzeti su u obzir i prigovori nerazmjernosti (Vlada Republike Hrvatske, zastupnici) u dostupnosti osobnih podataka čemu se pristupilo s tri aspekta: (a) taksativno su popisana tijela koja

su bila stvaratelji relevantnog gradiva, (b) osigurano je pravo osoba kojima su ograničavana ljudska prava da traže zaštitu osobnih podataka, (c) osigurano je pravo na ispravak osobnog podatka

- u članku 7. su jasnije supstancirana pravila o prijevremenoj dostupnosti gradiva i imajući osobito na umu primjedbama Vlade Republike Hrvatske i Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost, a uklonjena je i nadležnost Hrvatskog arhivskog vijeća za davanje mišljenja u ovom postupku
- u članku 8. precizirano je kako se radi o „priručnim“ sredstvima kako su to u svojim primjedbama istaknuli Vlada Republike Hrvatske i Hrvatski državni arhiv
- u članku 9. precizirano je da se opća pravila iz reformiranog članka 25. primjenjuju ako zakonom nije propisano drukčije s obzirom da u konačnom prijedlogu postoje i neke specijalne situacije
- dodan je članak 11. kao posljedica promjene u nadležnosti Hrvatskog arhivskog vijeća
- predlaže se člankom 12. u cijelosti i sustavno izmijeniti prekršajne odredbe u Zakonu kako bi se riješio normativni nered koji u njemu postoji od 1997. godine, a što je posljedica prijedloga Vlade Republike Hrvatske
- dodan je članak 13. kao prijelazna odredba koja sadržava rok povezan s primjenom članka 6. ovoga prijedloga kojim se dodaje novi članak 21.a.
- članak 14. izmijenjen je u manjem dijelu kao posljedica promjene iz članka 6. ovoga prijedloga te je odredba dopunjena na prijedlog zastupnika Miroslava Tuđmana da se u izvješćima o stručnom nadzoru mora naznačiti koje gradivo nije predano, a i novim se pristupom u znatnoj mjeri smanjuje količina gradiva koje se treba predati u arhive u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu zakona što je u skladu s primjedbama Hrvatskog državnog arhiva
- dodan je članak 15. zbog potrebe određivanja roka za donošenja podzakonskih akata na temelju ovoga zakona i usklađivanje podzakonskih akata s ovim zakonom.

VI. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA KOJI SU DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA, A KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO TE RAZLOZI NEPRIHVAĆANJA

Tijekom rasprave u Hrvatskom saboru kao i stručne javne rasprave izneseni su brojna mišljenja, primjedbe i prijedlozi koja je predlagatelj zakona većinom uvažio kao i primjedbe i prijedloge Vlade Republike Hrvatske (dalje: Vlada). Ovdje se donose mišljenja, primjedbe i prijedlozi koje predlagatelj nije uvažio.

Nije prihvaćena primjedba Vlade da se odustane od beziznimne predaje gradiva nakon isteka zakonskog roka za predaju. Time bi se u bitnom odustalo od namjere ovoga prijedloga

da se osigura da arhivsko gradivo bude u arhivima kao osnovna pretpostavka njegove dostupnosti.

Nije prihvaćen prijedlog Vlade da se izmijeni odredba članka 20. stavka 1. Kako je Vlada u svom mišljenju ustvrdila, ovaj je prijedlog zakona samo novela. Stoga je prijedlog Vlade neutemeljen i u neskladu s ostatkom aktualnog zakona.

Ne prihvaća se prijedlog Vlade da se umjesto bezuvjetne predaje gradiva uvede obveza predaje detaljnih popisa gradiva jer se on u bitnome svodi na odustajanje od osnovnih ciljeva ovoga zakonskog prijedloga.

S osobitom pozornošću razmotrena je primjedba Vlade da je o prijedlogu zakona potrebno provesti prethodnu procjenu financijskog učinka kao i postupak procjene učinaka propisa. Predlagatelj prihvaća dobru namjeru Vlade, ali upozorava da je Vlada isticanjem ove primjedbe izašla izvan granica Ustavom određenih ovlasti te predlagatelja, koji je dio zakonodavne vlasti, želi obvezati na provođenje dvaju postupaka kojih on nije obveznik niti bi sa gledišta Ustava bilo primjereno da to bude. Tako se, primjerice, procjena fiskalnog učinka u pravnom poretku Republike Hrvatske provodi na temelju Odluke o postupku davanja iskaza o procjeni fiskalnog učinka koju donosi Vlada Republike Hrvatske. Tom su odlukom propisani obveznici njezine primjene i to nije Hrvatski sabor kao ni bilo koji Ustavom ovlašteni predlagatelj zakona koji pripada Saboru - radno tijelo, klub zastupnika, zastupnik. Štoviše, na spomenute ovlaštene predlagatelje zakona Vlada ni u kojem slučaju ne može protegnuti primjenu svoje odluke. U protivnom, nastala bi situacija da Vlada svojim odlukama, bez ovlasti, može uređivati prava i obveze Hrvatskoga sabora pri čemu bi došlo do ozbiljnog narušavanja ustavnog načela diobe vlasti. U pogledu primjene postupka procjene učinka propisa, ukazuje se Vladi da je taj postupak uređen zakonom kojega je donio Hrvatski sabor i kojem su određeni obveznici primjene tog postupka, a to nisu klubovi zastupnika u Hrvatskom saboru. Također, upozorava se Vlada da se taj postupak niti na temelju *ad hoc* odluke ne bi mogao provesti za prijedlog kojega je predložio klub zastupnika jer su dionici tog postupka ministarstva i uredi Vlade koji su dio izvršne vlasti, a koja odgovara Hrvatskom saboru, a ne obrnuto kao što se sugerira primjedbom Vlade. Stoga se moli Vlada da ozbiljno razmotri opravdanost svoje primjedbe.

Nisu prihvaćeni prijedlozi izneseni u raspravi u Hrvatskom saboru da se posebni režim dostupnosti gradiva protegne i na razdoblje nakon datuma utvrđenog u zakonu zbog više razloga. Prvo, zbog potrebe za zaštitom javnih probitaka i nacionalnih interesa Republike Hrvatske koji se štite u odnosu na dio gradiva koji je označen nekim od stupnjeva tajnosti. Drugo, moderna hrvatska nema i nije nikada imala obilježja totalitarnog sustava s čijim bi se posljedicama hrvatsko društvo trebalo suočiti. Usto, pojedini događaji iz recentne hrvatske povijesti raspravljeni su javno na relevantnim forumima. Što se tiče pitanja pretvorbe i privatizacije predlagatelj drži kako je još uvijek riječ o aktualnoj i „živoj“ stvari kojom se ne bi trebali baviti povjesničari nego tijela kaznenog progona.

Nisu prihvaćene primjedbe zastupnika Peđe Grbina koje se odnose na gradivo koje je označeno nekim od stupnjeva tajnosti, a nastalo je djelovanjem tijela jugoslavenskog komunističkog sustava. Riječ je o ključnome gradivu za istraživanje tog sustava, te se bez dostupnosti tog gradiva ne može steći cjelovita slika o tom sustavu. Također, vidljivo je iz mišljenja Vlade da je u izradi tog mišljenja sudjelovao i Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost, a da Vlada nije istaknula nikakve dvojbe o apsolutnoj dostupnosti tog gradiva.

U pogledu primjedaba koje su zastupnici iznijeli o datumu do kojega se predlaže učiniti dostupnim javno arhivsko gradivo ističe se kako je riječ o datumu koji ima valjano pravno i simbolično utemeljenje. Premda, postoje i drugi relevantni datumi u istoj godini datum donošenja prvog hrvatskog Ustava označava prekretnicu u smislu početka procesa konsolidacije demokratskog pravnog poretka u Republici Hrvatskoj.

Nisu prihvaćene niti primjedbe zastupnika koje se odnose na izjavu o usklađenosti prijedloga zakona s pravno stečevinom Europske unije i to zbog istih razloga zbog kojih nije prihvaćena primjedba Vlade o obvezi primjene postupka procjene fiskalnog učinka.

Nije prihvaćena primjedba zastupnika Mile Horvata kojom je istaknuo uopćenost odredbe kojom se uređuju troškovi korištenja arhivskog gradiva i to stoga što predlagatelj smatra kako je zakon opći akt koji na apstraktan način uređuje niz budućih i neponovljivih odnosa te se ne može svoditi na to da se njime propisuju cjenici. Cilj odredbe je jasan pa se očekuje da se podzakonski akti s tim ciljem usklade.

VII. TEKST ODREDABA VAŽEĆEG ZAKONA KOJE SE MIJENJAJU I DOPUNJUJU

Članak 14.

Javno arhivsko gradivo predaje se nadležnom arhivu u roku koji u pravilu ne može biti dulji od 30 godina od njegova nastanka.

Prije predaje nadležnom arhivu, stvaratelji, odnosno imatelji, dužni su obaviti odabiranje i sređivanje gradiva.

Gradivo se može predati nadležnom arhivu i prije isteka roka iz stavka 1. ovoga članka, ako se o tome sporazume imatelj i nadležni arhiv, ili ako je to nužno radi zaštite gradiva.

Ako je gradivo i nakon isteka roka iz stavka 1. ovoga članka potrebno u redovitom poslovanju, stvaratelj će, odnosno imatelj, i nadležni arhiv, utvrditi popis takvoga gradiva i odrediti rok u kojem će se ono predati arhivu.

Obveza predaje odnosi se i na gradivo koje sadrži osobne podatke, kao i gradivo za koje je utvrđen stupanj tajnosti određen zakonom ili općim propisima o čuvanju tajnosti. Prigodom predaje arhivu, takvo se gradivo obvezno posebno označuje u popisu i navodi se rok dostupnosti javnosti.

Članak 15.

Stvaratelji i imatelji javnoga arhivskog i registraturnoga gradiva dužni su ga predati nadležnom arhivu u izvorniku, sređeno, označeno, popisano, u zaokruženim cjelinama te tehnički opremljeno, u skladu s Pravilnikom o predaji arhivskoga gradiva arhivima.

Pravilnik o predaji arhivskoga gradiva arhivima donosi ministar kulture na prijedlog Hrvatskog državnog arhiva.

Arhiv će preuzeti gradivo i ako nisu zadovoljeni uvjeti iz ovoga članka, ako je to nužno radi zaštite i spašavanja gradiva od oštećenja ili uništenja.

Troškove predaje, uključujući sređivanje i izradu popisa, ukoliko ono nije ranije provedeno, snosi imatelj arhivskoga gradiva.

Članak 19.

Javno arhivsko gradivo u arhivima daje se na korištenje u službene svrhe, za znanstveno istraživanje i u publicističke svrhe, za potrebe nastave, za izložbe i objavljivanje, radi ostvarenja ili zaštite osobnih prava i u druge opravdane svrhe.

Na korištenje privatnoga arhivskog gradiva u arhivima primjenjuju se odredbe o korištenju javnoga arhivskog gradiva, ako zakonom ili drugim propisom nije drukčije uređeno ili ako nije drukčije utanačeno u ugovoru, odnosno ispravi o predaji gradiva arhivu.

Članak 20.

Javno arhivsko gradivo u pravilu je dostupno za korištenje 30 godina nakon nastanka.

Arhivsko je gradivo dostupno za korištenje i prije isteka roka od 30 godina, ako je od nastanka namijenjeno javnosti ili ako to odobri stvaratelj.

Arhivsko i registraturno gradivo koje sadrži podatke što se odnose na obranu, međunarodne odnose i na poslove nacionalne sigurnosti, uključujući one za održavanje reda i mira, te na gospodarske interese države, a čijim bi objavljivanjem nastupile štetne posljedice za nacionalnu sigurnost ili nacionalni interes Republike Hrvatske, dostupno je za korištenje po isteku od 50 godina od njegova nastanka, ako posebnim propisom nije drukčije određeno.

Članak 21.

Javno arhivsko gradivo koje se odnosi na osobne podatke (matice, liječnička dokumentacija, osobni dosjei, sudski, porezni, financijski i sl.) dostupno je za korištenje 70 godina nakon svoga nastanka, odnosno 100 godina od rođenja osobe na koju se odnosi.

Arhivsko gradivo iz stavka 1. ovoga članka može se koristiti i prije predviđenoga roka, ako je od nastanka namijenjeno javnosti ili ako na to pristane osoba na koju se ono odnosi, odnosno njezin bračni drug, djeca ili roditelji poslije njezine smrti.

Kod predaje arhivu javnoga arhivskog gradiva navedenog u članku 20. stavku 3. ovoga Zakona i u stavku 1. ovoga članka, u primopredajnom se zapisniku obvezno utvrđuju rokovi dostupnosti.

Članak 22.

Ukoliko znanstveni razlozi zahtijevaju korištenje arhivskoga gradiva prije isteka predviđenoga roka, ravnatelj arhiva može odobriti korištenje toga gradiva iako se nisu stekli uvjeti iz članka 20. i 21. ovoga Zakona, na način i pod uvjetima koji jamče zaštitu javnih probitaka, odnosno privatnosti, prava i probitaka treće osobe, a uz obvezno prethodno pribavljeno mišljenje Hrvatskog arhivskog vijeća.

Javno arhivsko gradivo mogu koristiti bez ograničenja stvaratelji čijom je djelatnošću i radom ono nastalo, u svrhe radi kojih je nastalo, odnosno kojima je služilo.

Članak 24.

Korištenje arhivskoga gradiva i obavijesnih pomagala u arhivima besplatno je. Za izradu preslika ili posebne tehničke opreme, arhivu se plaća naknada.

Za korištenje arhivskoga gradiva u svrhu promidžbe, stjecanja dobiti, za umnažanje ili za objavljivanje reprodukcija zapisa, potrebno je posebno odobrenje nadležnog arhiva. Za korištenje gradiva prema stavku 1. i 2. ovoga članka arhivu se plaća naknada utvrđena Pravilnikom o korištenju arhivskoga gradiva.

Članak 25.

Odobrenje za korištenje javnoga arhivskog gradiva daje ravnatelj arhiva.

U slučaju odbijanja zahtjeva za korištenje arhivskoga gradiva donosi se rješenje.

Žalba na rješenje iz stavka 2. ovoga članka podnosi se Ministarstvu kulture.

Članak 43.

Državni arhivi u sklopu svojih zadaća iz članka 41. ovoga Zakona:

- provode mjere zaštite arhivskoga gradiva u arhivu i brinu za njegovu sigurnost,
- sređuju, propisuju i objavljuju arhivsko gradivo, te ga daju na korištenje,
- obavljaju stručni nadzor nad čuvanjem i odabiranjem arhivskoga gradiva koje se nalazi izvan arhiva i određuje mjere njegove zaštite,
- provode neposredan nadzor nad radom arhiva i drugih imatelja arhivskoga gradiva izvan sustava državnih arhiva,
- preuzimaju javno arhivsko gradivo,
- prikupljaju privatno arhivsko gradivo otkupom, poklonom ili pohranom,
- obavljaju sigurnosno i zaštitno snimanje arhivskoga gradiva, te restauratorske i konzervatorske poslove u svezi s arhivskim gradivom,
- daju podatke, izvatke iz dokumenata i ovjerovljene prijepise na zahtjev korisnika,
- izrađuju i objavljuju obavijesna pomagala za pojedine arhivske fondove i zbirke,
- organiziraju predavanja, tečajeve i druge oblike stručnog osposobljavanja i usavršavanja arhivskog osoblja,
- priređuju izložbe, predavanja i provode druge oblike kulturne djelatnosti radi poticanja zanimanja za arhivsko gradivo i arhivsku djelatnost,

- surađuju međusobno i s drugim ustanovama kulture, znanstvenim i srodnim ustanovama dokumentacijske i informacijske službe radi unapređenja arhivske djelatnosti i znanstvenoga rada u području arhivistike, pomoćnih povijesnih i informacijskih znanosti,
- obavljaju i druge poslove određene ovim Zakonom i drugim propisima.

Članak 58.

Hrvatsko arhivsko vijeće je savjetodavno tijelo ministra kulture koje obavlja savjetodavne i određene stručne poslove u arhivskoj djelatnosti, prema odredbama ovoga Zakona, a osobito:

- raspravlja o općim pitanjima iz područja arhivske djelatnosti, daje preporuke i mišljenja o unapređenju djelatnosti,
- razmatra srednjoročne i dugoročne programe razvitka arhivske djelatnosti,
- razmatra programe rada i godišnja izvješća državnih arhiva,
- daje mišljenje o potrebi osnivanja arhiva,
- daje mišljenje o ostvarivanju znanstvene i kulturne funkcije arhiva,
- daje mišljenje o korištenju arhivskoga gradiva u arhivima prije isteka predviđenoga roka,
- potiče donošenje i promjene zakona i drugih propisa kojima se uređuje arhivska djelatnost i rad arhiva, te daje mišljenje o provedenim propisima što ih donosi ministar kulture,
- daje mišljenja o međunarodnoj suradnji na području arhivske djelatnosti,
- daje mišljenje o radu i financiranju arhiva jedinica lokalne samouprave i uprave, specijalnih i privatnih arhiva,
- predlaže ministru kulture dodjeljivanje odgovarajućih stručnih arhivskih zvanja prema pravilniku iz članka 61. ovoga Zakona,
- obavlja i druge poslove utvrđene ovim Zakonom i drugim propisima.

Članak 66.

Novčanom kaznom od 5.000,00 do 20.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj:

- imatelj, odnosno tijelo koje donese odluku o podjeli gradiva pismohrane protivno odredbama članka 4. ovoga Zakona,

- stvaratelj i imatelj javnoga arhivskog i registraturnoga gradiva, te stvaratelj i imatelj iz članka 32. ovoga Zakona, koji nakon upozorenja državnog arhiva ne ispuni obveze iz članka 7., 8. i 9. ovoga Zakona ili ako zbog neizvršavanja tih obveza nastane šteta na gradivu,
- tijelo koje donese odluku o prestanku rada stvaratelja ili imatelja javnoga arhivskog ili registraturnoga gradiva ili gradiva kojemu je utvrđeno svojstvo kulturnog dobra, a ne provede mjere propisane člankom 10. ovoga Zakona,
- stvaratelj i imatelj javnoga arhivskog i registraturnoga gradiva i nadležni arhiv koji pri odabiranju arhivskoga gradiva ne postupi prema odredbama članka 11. ovoga Zakona,
- stvaratelj i imatelj koji neodabrano registraturno gradivo ne uništi prema odredbi članka 13. ovoga Zakona,
- stvaratelj i imatelj koji kod predaje gradiva ne postupi prema odredbama članka 15. ovoga Zakona,
- proizvođači i uvoznici filmova koji ne postupe prema odredbama članka 16. ovoga Zakona,
- imatelj privatnoga arhivskog gradiva koji po upozorenju državnog arhiva ne izvrši obveze iz članka 34. ovoga Zakona ili zbog neizvršenja tih obveza nastane trajna šteta na gradivu,
- imatelj privatnoga arhivskog gradiva koji prilikom prodaje gradiva ne postupi prema odredbama članka 36. ovoga Zakona,
- arhiv koji ne provodi mjere zaštite gradiva, te ono bude oštećeno ili uništeno protivno odredbama članka 43. ovoga Zakona,
- privatna i druga poduzeća, i ustanove, koja su preuzela gradivo u pismohranama nastalo djelatnošću bivših organizacija udruženoga rada, ako ne postupe prema odredbama članka 69. ovoga Zakona.

Novčanom kaznom od 3.000,00 do 12.000,00 kuna kaznit će se za

prekršaj:

- stvaratelj javnoga arhivskog i registraturnoga gradiva koji o osnivanju i promjeni djelatnosti i ustrojstva ne izvijesti nadležni državni arhiv prema odredbi članka 5. stavka 2. ovoga Zakona.
- imatelj javnoga arhivskog ili registraturnoga gradiva koji u roku od 6 mjeseci od osnutka ne utvrdi popis i ne zatraži mišljenje nadležnoga državnog arhiva iz članka 11. ovoga Zakona,
- arhiv koji preuzme arhivsko gradivo na način i pod uvjetima koji su različiti od propisanih u članku 14. i 15. ovoga Zakona,

- arhiv koji izda gradivo na korištenje, a nisu zadovoljeni uvjeti sigurnosti protivno odredbama članka 23. ovoga Zakona,
- arhiv koji dopusti korištenje gradiva prije isteka rokova propisanih u članku 20. i 21. ovoga Zakona ako korištenje nije odobreno na osnovi članka 22. ovoga Zakona,
- ravnatelj arhiva koji izda odobrenje za korištenje gradiva suprotno odredbi članka 22. ovoga Zakona,
- arhiv koji ne vodi evidenciju iz članka 47. ovoga Zakona.

Odgovorna osoba stvaratelja i imatelja arhivskog i registraturnoga gradiva ili ustanove, za prekršaje iz stavka 1. i 2. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 2.000,00 do 8.000,00 kuna.

SNIMANO!

Z A P I S N I K

sa Okruglog stola radi davanja mišljenja o Prijedlogu zakona o
izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima

Kluba zastupnika MOST-a nezavisnih lista,

održanog 5. travnja 2017.,

u dvorani "Janka Draškovića" (202),

Trg sv. Marka 6.

Početak u 11,00 sati

NIKOLA GRMOJA:

Evo možemo mi početi, 11,00 je sati.

Ništa evo dobar dan svima, sve vas srdačno
pozdravljam znači u ime kluba MOST-a nezavisnih lista.
Zahvaljujem se što ste se odazvali pozivu na ovaj Okrugli
stol.

Pozdravljam znači predstavnike Hrvatskog državnog
arhiva, gospodina profesora doktora znanosti Ivu Banca. Znači,
odvjetnike Pavlović, povjerenicu za informiranje. Znači, pučku
pravobraniteljicu i predstavnike, znači Agencije za zaštitu
osobnih podataka i naravno sve saborske zastupnike koji su
ovdje sa nama na Okruglom stolu i vas predstavnike medija.

Ja ću na početku napraviti jedan kratak uvod, a onda bih volio, znači da se svi uključite u ovu raspravu kako bismo znači došli do najboljeg rješenja.

Volio bih da ova rasprava bude konkretna, znači da konkretno kažete koja je norma problematična i kako bismo je mogli urediti. Znači, mislim da je to najbolje a ne da se krijemo iza nekakvih općih fraza i stvari praktički koje nam neće pomoći da donesemo najbolje zakonsko rješenje.

Dakle, Klub zastupnika MOST-a u Hrvatskom saboru predložio je donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima kojemu je osnovni, temeljni cilj otvoriti arhive i učiniti javno arhivsko gradivo dostupnim. To se želi učiniti na jednak način kako je prije 10, 20 i više godina učinjeno u svim europskim post komunističkim zemljama, a jedini je naš cilj, znači doznati istinu, te omogućiti cjelovito, pošteno i vjerodostojno proučavanje arhivskog gradiva.

Uvjereni smo da samo otvaranjem arhiva i potpunom dostupnošću javnog arhivskog gradiva možemo prevladati podjele u hrvatskom društvu i stalna međusobna optuživanja kojima svjedočimo i ovdje u Hrvatskom saboru.

Otvaranjem arhiva i potpunom dostupnošću javnog arhivskog gradiva želimo se odmaknuti od povijesti. Pritom je naravno ne zaboravljajući, ali s namjerom prepustiti je onima koji se njome bave. Time nastojimo stvoriti zdrave temelje

budućnosti ove zemlje i pretpostavke da se u buduće hrvatsko društvo razvija neopterećeno prošlošću i podjelama.

Dopustite mi na početku da se, znači osvrnem na neke činjenice o prijedlogu zakona. Predmet zakona, odnosno prijedlog zakona koji predlaže Klub zastupnika MOST-a jest znači javno arhivsko gradivo. Radi se o povijesnom gradivu koji sadržava mrtve podatke u navodnike. Glede takvog povijesnog gradiva i mrtvih podataka izloženi smo najčešće prigovoru kako treba zaštititi osobne podatke i provesti test razmjernosti, premda je riječ o prošlosti i kategorijama, te u znatnoj mjeri i osobama koje više ne postoje.

S druge strane u živim evidencijama, upravo onima koje su sada aktualne i svakodnevno se primjenjuju takvi se prigovori ne iznose, pa mi dopustite da vam iznesem neke primjere.

Znači, objavio se Registar branitelja, dakle jedan iznimno osjetljiv registar za iznimno osjetljivu skupinu živih osoba kojima se zadire u najdublju ljudsku intimu, žrtvu i ratni put. Svakodnevno svjedočimo objavi ažuriranja liste poreznih dužnika koja se objavljuje na internetskim stranicama Ministarstva financija, Porezne uprave i koja je svima dostupna, a sadržava iznimno osjetljive i traumatične podatke o stotinama tisuća živih hrvatskih građana i njihovim dugovima, te nesretnim sudbinama, a nerijetko i privatnim tragedijama.

U registru trgovačkih društava koji je u cijelosti dostupan na internetu, osobama iz tih društava sa nekoliko klikova mišem dolazi se do javno dostupnih podataka. O njima ime, prezime, prebivalište, pa čak i OIB a da to nitko praktički ne problematizira.

Glede arhivskog zakona koji predlaže Klub zastupnika MOST-a dogodio se izrazito veliki presedan na kojeg moram ovdje upozoriti. Na prijedlog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatski je sabor zaključkom obvezao predlagatelja ovog zakona ...

. / .

... na pribavljanje mišljenja Hrvatskog državnog arhiva, Agencije za zaštitu osobnih podataka, pučke pravobraniteljice i povjerenice za informiranje.

U Hrvatskom saboru su kao što znate donesene tisuće zakona i drugih akata od čega mnogi iznimno važni i osjetljivi, pa i državotvorni, pa se za njih nije tražilo ovo što se tražilo od kluba MOST-a za ovaj prijedlog zakona. Međutim, mi smo legalisti, legitimisti, te na poseban način poštujemo Hrvatsku državu, njezine stvaratelje, instituciju Hrvatskog sabora.

Stoga je unatoč posvemašnjoj neuobičajenosti ovog zaključka, znači odlučili smo organizirati ovaj Okrugli stol o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima. Pritom znači to posebno želim naglasiti, nismo ga organizirali tek toliko da udovoljimo formalnostima ili na način da se on tek odradi, već u dobroj vjeri i otvorena srca želimo, znači danas provesti jednu otvorenu, konkretnu i utemeljenu raspravu kako bi nam operativno ona poslužila, znači za nadogradnju i unapređenje ovog našeg zakonskog prijedloga.

Ta naša iskrena namjera ogleda se u činjenici da smo osim predstavnika institucija navedenih u zaključku Sabora na Okrugli stol pozvali i predstavnike korisnika arhiva, a sve s ciljem da ova rasprava bude interaktivna, iscrpna, duboka, cjelovita i da obuhvati sve segmente te zainteresirane strane.

Unatoč težnji predlagatelja ovog zaključka za kojeg mi smatramo da mu je bila temeljna intencija da se otegne, znači donošenje ovog Zakona i u biti onemogućiti donošenje ovog zakona. Klub zastupnika MOST-a iz ovakve situacije želi izvući ono najbolje, ono što će biti korisno i ono što će u krajnjoj mjeri pridonijeti kvaliteti Arhivskog zakona i ostvarivanju prava na arhive koja pripadaju svakom građaninu.

Poštovane gospođe i gospodo, sudionici na ovom Okruglom stolu od vas kao stručnjaka u svojim područjima. Uistinu trebamo i očekujemo konstruktivna, konkretna i primjenjiva rješenja, te konkretne prijedloge glede izričaja zakonskih normi kako bi ovaj zakonski tekst postigao najvišu kvalitativnu razinu. U arhivima i arhivskom gradivu u Republici Hrvatskoj nikad se u ovolikoj mjeri i tako intenzivno nije govorilo, niti je ta tema bila u toj mjeri prisutna u javnosti.

Stoga želimo iskoristiti ovaj pogodan trenutak kako bismo svi zajedno ovim zakonskim prijedlogom pridonijeli europeizaciji te specifične djelatnosti. Znači i evo ovdje slobodno mogu reći mi se utječemo vašoj pomoći glede toga.

Na početku moram iznijeti još jedan presudno važan podatak koji će metodološki usmjeravati ovaj Okrugli stol. Govoreći o razdoblju jugoslavenske komunističke vladavine nužno se odmaknuti od koncepta ljudskih prava i procjenjivanja tada nastalog gradiva kroz današnju perspektivu koja poznaje i

izrazito štiti ljudska prava. Naime, Jugoslavija nikad nije potpisala čak ni Opću deklaraciju o ljudskim pravima koju su Ujedinjeni narodi donijeli 1948. godine i koja predstavlja najraniji temeljni međunarodno-pravni mehanizam zaštite ljudskih prava.

Jugoslavija ga nikad nije prihvatila obrazlažući da je riječ o kapitalističkim izmišljotinama. Stoga je apsurdne situacije vezane uz tada nastalo gradivo poput pitanja osobnih podataka, ali i procjene o zakonitom i nezakonitom postupanja tadašnjeg aparata u cjelini, pa i represivnog promatrati kroz današnje standarde.

Još je teže i apsurdnije braniti potpunu dostupnost arhiva i arhivskog gradiva, jer da treba nekome zaštititi, znači to je glavni argument neko pravo koje ne samo da nije postojalo, nego je nerijetko upravo ta osoba, znači čije mi podatke navodno želimo štititi postupala upravo suprotno svim ovim modernim standardima koje mi danas priznajemo.

U krajnjoj liniji, ni jedno postupanje tadašnjeg jugoslavenskog aparata nije u najmanjoj mjeri bilo usklađeno sa temeljnim konceptima ljudskih prava koja su u međuvremenu postala dijelom običajnog međunarodnog prava, pa se ne može ni na koji način s gledišta međunarodnog prava okarakterizirati kao zakonito.

Kako bi se postigli navedeni ciljevi i kako bi Klub zastupnika MOST-a ka predlagatelj zakona dobio konkretne i

primjenjive rezultate rasprave i podnošenje izvješća na ovom Okruglom stolu provodit će se glede konkretnih odredaba prijedloga zakona, tj. egzegetski.

Dakle, već se nakon iznošenja kratkog uvoda svakog izlagača poziva da na primjeru konkretne norme iznese svoje shvaćanje, prednosti i nedostatke te da konkretno razloži kako bi relevantna norma trebala glasiti. Kao moderator ovog Okruglog stola pozivam sve sudionike na raspravljanje o tome, na davanje prijedloga, iznošenje mišljenja, postavljanje pitanja i svega što god je potrebno kako bi se iznašlo najbolje rješenje.

Znači nakon izlaganja svakog od vas postoji mogućnost i replike, znači i nekakvog pitanja onome tko je iznio određene dvojbe, znači što se tiče pojedinih normi.

Klub zastupnika MOST-a zahvaljuje Hrvatskom saboru u čijim se prostorima održava ovaj Okrugli stol. Također pozdravljamo, izražavamo zahvalnost svim sudionicima što sam ja već na početku i rekao i napokon izražavam dužnu zahvalnost i medijima, te javnosti što će odgovarajuće popratiti ovaj skup.

Kako bismo na početku ovog skupa zajedno mogli steći dojam o problematici koju se predlaže urediti zakonom dopustite mi da najavim prvog govornika gospodina Sinišu Pavlovića, odvjetnika iz Zagreba koji je u poznatom slučaju Đureković iskusio mnogobrojne zapreke u pristupu arhivskom

gradivu koje je bilo potrebno za uspješno postavljanje pravnih zahtjeva u sudskom kaznenom postupku.

Nakon toga kad spoznamo pravne i praktične probleme dostupnosti arhivskog gradiva iz vremena bivše Jugoslavije raspraviti ćemo pojedine aspekte prijedloga zakona koji je tema ovog Okruglog stola počevši, znači sa problematikom koju sam spomenuo na početku dostupnosti osobnih podataka.

Evo ja vam se zahvaljujem, a sad nastavljamo raspravu.

Gospodine Pavlović, izvolite.

SINIŠA PAVLOVIĆ:

Hvala lijepo.

Ja ću u jednom malom dijelu odstupiti od ovoga što je gospodin Grmoja najavio i uzeti si za pravo da kažemo neke činjenice i naše viđenje ovog mišljenja Vlade u odnosu na neke bitne elemente tog mišljenja. Nakon toga naravno da možemo razgovarati o iskustvima, o tome kako je to sve skupa izgledalo u posljednjih dvije i pol ili tri godine pokušaja da se dođe do određenih dokaza koji su se nalazili u Hrvatskom državnom arhivu ...

... ali ne samo tamo i u cijelom nizu drugih arhiva i pismohrana raznoraznih institucija i svega onoga što se oko toga dešavalo.

Zbog toga uvodno dužni smo javno izraziti svoje zadovoljstvo sa sljedeće tri činjenice. Prije svega svi klubovi zastupnika u Hrvatskom saboru podržali su donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, kojeg je predlagatelj Klub zastupnika MOST-a Nezavisnih lista.

Ono drugo što daje razloga za zadovoljstvo da je rezultat glasovanja bio da je 114 zastupnika glasovalo za, a samo su 3 zastupnika bila suzdržana, nitko nije glasovao protiv. Za zaključit je da su gotovo svi saborski zastupnici za podršku prijedlogu i apsolutno nikomu se ne protivi.

I treće, posebno zadovoljstvo, a upravo zbog iskustava koje smo imali, nalazimo u činjenici da se rasprava o prijedlogu nije pretvorila na ukazivanje, da postoji nacionalni interes da arhivi ostanu zatvoreni. Kako se to isticalo prije samo nekoliko godina, već je gotovo jednoglasno podržan stav da je javni odnosno nacionalni interes da se arhivi otvore.

Kod toga suprotno svemu navedenom, a naročito usprkos rezultatima glasovanja, stavljene su primjedbe na prijedlog od strane RH, te u raspravi u Hrvatskom saboru od pojedinih klubova zastupnika i pojedinih zastupnika, te je obvezan

predlagatelj da kod izrade konačnog prijedloga uzme u obzir mišljenje Vlade RH i prijedloge i primjedbe iz rasprave.

Naročito je neuobičajen zaključak saborskog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu po kojem je predlagatelj obvezan da prije izrade konačnog prijedloga zatraži mišljenje pučke pravobraniteljice, Agencije za zaštitu osobnih podataka, povjerenika za informiranje i Hrvatskog državnog arhiva.

Zbog svega navedenog, detaljno smo analizirali mišljenje Vlade RH o prijedlogu, te dalje iznosimo neke rezultate naše analize.

U raspravi u Hrvatskom saboru više puta je naglašeno da mišljenje Vlade RH o prijedlogu nije negativno iako danas već postoji intervju gospođe Koržinek koja kaže da je Vlada iznijela isključivo jedan cijeli niz prigovora na prijedlog MOST-a i nigdje se ne izražava ta podrška samom prijedlogu, ali da postoje značajne zamjerke na tekst prijedloga.

Zato nam je namjera ovdje detaljno analizirati pojedine ključne prigovore na tekst prijedloga i ocijeniti utemeljenost tih prigovora.

Prije svega, MOST-u se prigovara da su promjene koje se nude prijedlogom, pojedinačnog karaktera i da se odnose samo na mali dio ukupne arhivske djelatnosti. Vlada RH nasuprot tome smatra da je potrebna izrada zakona cjelovitog karaktera jer je postojeći zakon iz '97. godine zastario, te su se od donošenja zakona do danas dogodile bitne promjene,

kako se navodi od pristupanja Hrvatske EU do modernizacije koju podrazumijeva elektroničko doba pa je potrebna izrada cjelovitog novog zakona.

Nadalje se naglašava da izrada novog cjelovitog zakona i predviđena planom normativnih aktivnosti, a u trećem tromjesečju ove godine. Slijedi nekoliko prilično kontradiktornih rečenica u kojima se naglašava da je rad na cjelovitom novom zakonu u završnoj fazi i da se očekuje da prijedlog bude upućen u prvo čitanje prije ljetne stanke Hrvatskog sabora.

Nakon toga naglašava se da se u Ministarstvu kulture, novi cjeloviti prijedlog već usklađuje s Uredbom EU 2016/679 o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka, te da će sve obuhvatne preporuke usmjerene na suočavanje s prošlošću koje će izraditi Vijeće za suočavanje s posljedicama vladavine nedemokratskih režima obuhvatiti i prijedloge za omogućavanje pristupa javnim podacima u vezi s kršenjem ljudskih prava i temeljni sloboda za vrijeme vlasti nedemokratskih režima.

Podsjećamo, tijekom rasprave o prijedlogu u Hrvatskom saboru, državni tajnik Ministarstva kulture suočen s kritikama da je upitno hoće li i kada cjeloviti zakon biti donesen, javno je pokazao svežanj papira govoreći da je to novi zakon kojem treba još samo završna redakтура da bude pusten u javnu raspravu, a zatim ubrzo i u proceduru.

Provjera gornjih navoda i uspoređivanje s podacima iz javnih izvora pokazuju sljedeće: 1. Potreba donošenja odnosno donošenje novog cjelovitog Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, predviđa se u normativnom planu Ministarstva kulture barem od 2013. godine, ako ne i prije, a do sada iako su 2014. do 2016. djelovale radne skupine Ministarstva kulture, nije napravljeno ništa.

Izvor ove informacije je pismo Hrvatskog arhivističkog društva upućenog Ministarstvu kulture 9. siječnja 2017. godine, objavljeno na Internet stranicama Hrvatskog arhivističkog društva.

2. Nakon inicijative MOST-a za donošenje promjena zakona Ministarstvo kulture formiralo je stručno Povjerenstvo za izradu novog Zakona o arhivskom gradivu i arhivima u sastavu, državni tajnik Ministarstva kulture i ukupno 10 arhivista.

Prema informacijama objavljenim na internetskim stranicama Ministarstva kulture, povjerenstvo se prvi puta sastalo dana 20. veljače 2017. na pripremnoj sjednici na kojoj je jedan od članova povjerenstva održao prezentaciju starog zakona, te je zaključeno da se prezentacija uputi svim arhivima u Hrvatskoj radi rasprave i prijedloga.

3. Jučer, 4. travnja 2017. godine na stranicama Ministarstva kulture objavljeno je da je stručno povjerenstvo 30. ožujka 2017. održalo i svoju 2. sjednicu. Ne navodi se

3/5/SN

jeli povjerenstvo primilo primjedbe na prezentaciju s prve
sjednice i kakve primjedbe jer je predmet rasprave prema
objavi bila ...

. / .

... navodim „rasprava o tekstu novog Zakona o arhivskom gradivu i arhivima“.

Dakle, za zaključiti je da je doslovce preko noći učinjeno nešto što nije bilo moguće učiniti godinama, a očigledno samo i jedino zbog najavljene inicijative MOST-a i izlaska prijedloga zakona o kojem danas raspravljamo.

I kao u onim iritantnim oglasima, to još nije sve. Jedan od zaključaka sjednice jučerašnje stručnog povjerenstva, jest i da se ne čeka konačni tekst zakona, već da se odmah prione na izradu podzakonskih akata koje je potrebno donijeti radi provođenja zakona.

Na ovo valja reći samo sljedeće, da MOST-ove inicijative nije bilo valjalo bi izmisliti. O rezultatima danonoćnog rada na tekstu cjelovitog zakona Ministarstva kulture, moći ćemo suditi kada ga konačno vidimo.

S druge strane, možda je potrebno ovdje podsjetiti i na javno objavljenu najavu vladinog Vijeća za suočavanje s prošlošću da zaključke i prijedloge vijeća možemo očekivati početkom sljedeće godine.

Stoga bit će zanimljivo vidjeti anticipaciju tih zaključaka i prijedloga vijeća u tekstu cjelovitog novog zakona Ministarstva kulture, a kako se to najavljuje u mišljenju Vlade RH.

Sljedeći prigovor na prijedlog koji se iznosi u mišljenju Vlade RH jest da je predlagatelj u ne normativnom

dijelu obrazložio potrebu za osuvremenjivanjem sadašnjeg zakona, pojašnjavajući time razloge javnog interesa koji opravdavaju odstupanje od restriktivnog pristupa u istraživanju gradiva koje sadrži osobne podatke.

Nadalje se izlaže argumentacija koja bi trebala pokazati da se predlagatelj neosnovano poziva na Rezoluciju Europskog parlamenta br. 14-81 od 2. travnja 2009. na način da značajno proširuje njezin sadržaj u odnosu na tumačenje javnog interesa jer da se navedena rezolucija odnosi samo potrebu „otvaranja arhiva uključujući i one iz bivše Službe unutarnje sigurnosti, Tajne policije i Obavještajne agencije“.

Ovdje nećemo zamarati auditorijem objašnjavanjima da izraz uključujući i u pravnom izričaju označava dio veće cjeline iz koje se posebno ističu određeni dijelovi. U ovom slučaju jasno je da je riječ o otvaranju svih arhiva, a posebno da se naglasi i da nitko ne bi mogao reći da mu nije jasno, unutar svih arhiva, posebno onih koje se odnose na represivni aparat totalitarnih, u ovom slučaju komunističkih režima.

Umjesto toga, navodimo i nekoliko dodatnih pravnih izvora koji potvrđuju postojanje nedvojbenog javnog interesa za puno i potpuno otvaranje javnih arhiva, kako općenito, tako i onih represivnog aparata totalitarnog režima.

Primarni pravni izvor relevantan za ovu temu jest preporuka Vijeća ministara članica Vijeća Europe o politici

pristupa arhivima br. R13 od 2000. donesena 13. srpnja 2000. godine.

Citiram „Pristup arhivima je pravo u političkom sustavu koji poštuje demokratske vrijednosti i to pravo pripada svima, bez obzira na narodnost, status ili dužnost koju obavljanju“.

Dalje, u eksplanatornom memorandumu uz preporuku navodi se citiram „općenito je prihvaćeno da država nije demokratska sve dok njeni stanovnici nemaju mogućnosti upoznati se na objektivan način s elementima svoje povijesti za što je bitno stvaranje svijesti kroz europsku suradnju na međunarodnom nivou“.

I konačno treći citat „bolje razumijevanje novije europske povijesti može pridonijeti prevenciji konflikata sada i u buduće da bi se stvorila zajednička svijest o zajedničkom nasljeđu koje je sadržano u arhivskom gradivu zemalja Europe“.

Podsjećamo, RH kao članica Vijeća Europe bila je zastupljena kod donošenja ove preporuke. Nadalje, preporuka sadrži minimalni set načela za pristup arhivskom gradivu koji set udovoljava ustavnim i zakonodavnim načelima svih zemalja članica Vijeća Europe.

Ovakav pristup, tj. određivanjem minimalnih načela za uređenje pristupa arhivima izabran je kako bi se našao najmanji zajednički nazivnik prihvatljiv svima, čime se automatski podrazumijeva da je pojedinoj državi članici

omogućeno da u svoje zakonodavstvo unese i više od tog minimalnog seta.

U odnosu na arhivsko gradivo iz komunističkog razdoblja, pored dvije opće poznate rezolucije Europskog parlamenta br. 10-96 iz '96. godine i 14-81 iz 2006., te pored Deklaracije Hrvatskog sabora o osudi zločina počinjenih tokom totalitarnog komunističkog poretka u Hrvatskoj od '45. do '90. godine pravni izvor EU sadrže posebne odredbe o arhivskom gradivu koje se odnose na to razdoblje.

Kod toga aktualna Uredba EU 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka, te o stavljanju izvan snage Direktive 9546/EZ ili kratko Opća uredba o zaštiti podataka, koja je ovdje bitna, u svojim eksplanatornim odredbama 156 i 158 dopušta državama članicama propisivanje posebnog pravnog režima u odnosu na zaštitu osobnih podataka u svrhe: 1. Arhiviranje u javnom interesu i 2. U svrhu informiranja javnosti kroz znanstveni i akademski rad, ali i kroz sredstva javnog informiranja, a posebno u svrhu citiramo „pružanja posebnih informacija u vezi s političkim ponašanjem za vrijeme totalitarističkih državnih režima, genocida, zločina protiv čovječnosti, posebice holokausta ili ranih zločina“.

Za primijetiti je da se ponovo omogućuje uvođenje posebnog režima zaštite podataka u odnosu na arhivsko gradivo općenito, a onda i posebno izdvaja arhivsko gradivo iz bivših totalitarističkih državnih režima i stavlja u istu ravninu sa genocidom, zločinima protiv čovječnosti, Holokaustom i ratnim zločinom.

Prijedlogu Mosta posebno se zamjera da ne vodi računa o razmjernosti javnog interesa u odnosu na ustavna jamstva iz članka 35. Ustava Republike Hrvatske o poštivanju osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti jer da prijedlog preširoko tumači Rezoluciju Europskog parlamenta broj 14/81 iz 2009. godine. Ovo nije točno iz više razloga. Prije svega dva načelna argumenta. Prvo, Rezolucija se oslanja na unaprijed citiranu preporuku Vijeća ministara o pristupu arhivima iz 2000. koja utvrđuje pravo svih na pristup arhivima i izričito veže stupanj dostupnosti arhivskog gradiva sa stupnjem razvoja demokratskog društva. I drugo, u pogledu razmjernosti pojedinih rješenja iz prijedloga i eventualnog kršenja ustavnih jamstava iz članka 35. Ustava Republike Hrvatske valja prvenstveno voditi računa da u pitanju nisu prozaični podaci koji govore o potrošačkim navikama pojedinaca ili većih ili manjih grupa građana, već podaci koji kako kaže Preporuka Vijeća ministara osigurava preživljavanje memorije čovječanstva. Ovdje se ne radi samo o papirnatost memoriji u

arhivima, već o memoriji koja kao dio kolektivnog sjećanja čini dio kulturnog i osobnog identiteta svakoga od nas.

Dakle, kada se provodi test razmjernosti u odnosu na Ustavom štice vrijednosti iz članka 35. Ustava RH, potrebno je osvijestiti da se kao protuteža obiteljskom i osobnom životu pojedinca, njegovoj časti i ugledu na vagi testa razmjernosti nalazi memorija hrvatskoga naroda i svih građana Republike Hrvatske kao dijela europske zajednice naroda i da se radi, ponovno citiramo iz Preporuke Vijeća ministara - o esencijalnom i nenadomjestivom elementu kulture Republike Hrvatske i Europe u cjelini.

Da je tome tako govori i činjenica da se arhivsko gradivo i način postupanja sa arhivskim gradivom stavlja pod posebni pravni režim čak i u propisima o zaštiti osobnih podataka, na što ukazuju prethodni citati iz opće uredbe o zaštiti podataka, što s pravom ili ne u posljednje vrijeme postaje jedan od najznačajnijih područja regulative Europske unije.

Samim tim ukazuje se da istaknuti prigovor kršenja načela razmjernosti ovdje uopće nema pravni karakter, već iz svega proizlazi da je ukazivanje na navodnu nerazmjernost između dvaju zaštićenih dobara izabrano samo kao način za izražavanje prikrivenog političkog neslaganja s kriterijima iz prijedloga te se takvo prikriveno političko neslaganje samo izražava kao navodna pravna neusuglašenost.

Konkretno govoreći u arhivskom gradivu iz razdoblja 45. do 90. godine postoje osobni podaci nekoliko kategorija osoba prepoznatih u javnosti. Prvo, prije svega, za ukazati je da propisi o zaštiti osobnih podataka ne štite osobne podatke umrlih osoba. S obzirom na vremensko razdoblje na koje se podaci odnose može se procijeniti da se vrlo velika većina osobnih podataka sadržana u arhivskom gradivu iz tog razdoblja odnosi na osobe koje više nisu žive.

Drugu kategoriju čine javni dužnosnici iz toga doba uključujući tu posebno i najviše strukture tadašnjih društveno-političkih organizacija, ali i za današnje kriterije teško zamislivo književnike, novinare, znanstvenike i sve druge koji su ulazili u tzv. kategoriju društveno-političkih radnika.

Treće, javnosti posebno zanimljivu kategoriju čine profesionalni dužnosnici i zaposlenici represivnog aparata bez obzira na razinu njihovog djelovanja u samom represivnom aparatu.

Četvito, javnost prepoznaje i neprofesionalne suradnike represivnog aparata koji se pojavljuju u raznim vidovima - od klasičnih konfidenata do pojedinaca obučenih za izvođenje tzv. specijalnih akcija što uključuje razne dezinformacijske kampanje, otmice, pa i ubojstva.

Peto, vrlo često se govori o žrtvama totalitarnih režima kao o posebnoj kategoriji čiji se osobni podaci navode

u ovom arhivskom gradivu. Također, vrlo često se ističe prigovor da bi objavljivanje osobnih podataka te kategorije osoba dovelo do ponovne traumatizacije tih osoba te se to uzima kao primarni i odlučni argument za barem djelomično zatvaranje arhivskog gradiva.

Ovdje je potrebno napraviti prekid u ovoj sistematizaciji pojedinih kategorija osoba i raspraviti izraz „žrtva“ u kontekstu arhivskog gradiva iz tog razdoblja. Naime, uobičajeno radi se o tehničkom terminu preuzetom iz kaznenog i odštetnog prava koji označava osobu na čiju štetu je počinjen kazneni ili civilni delikt.

U kontekstu arhivskog gradiva iz predmetnog razdoblja iznose se brojni prigovori u odnosu na uporabu izraza „žrtva“ kako od nekih autora, tako i od strane samih žrtava. Tako npr. Roland Jan poznati njemački borac za ljudska prava, novinar i aktualni savezni povjerenik za dokumente u intervjuu za Tportal.hr novinaru Gordanu Duhačku navodi: „Nekim ljudima je teško da to što su bili ograničeni u slobodnom djelovanju razumiju kao da su bili žrtve. Ali svatko tko je zbog kritika DDR-ova režima završio u zatvoru jest žrtva. Svatko tko je upucan u pokušaju prelaska Berlinskog zida jest žrtva. Nema potrebe okolišati. No, baš u tome jest suočavanje s prošlošću.

Osloboditi se pozicije ili osloboditi se pozicije ili uloge žrtve. Neki su to uspjeli i za vrijeme DDR-a, a građani koji su sudjelovali u revoluciji rušenja DDR-a su baš pokazali da više ne žele bit žrtve. Osloboditi se tereta prošlosti kroz suočavanje sa prošlošću znači osloboditi se i pozicije žrtve.

Strašno je važno ne biti vječno zarobljen u prošlosti jer to uništava budućnost. Intervju je objavljen 13. kolovoza 2015. pristupljeno mu je na jučerašnji dan na portalu t-portal.hr. Slične prigovore o uporabi pojma žrtve imali smo prilike čuti u razgovorima s pripadnicima obitelji ubijenih hrvatskih političkih emigranata pa i sa nekim pojedincima koji su preživjeli progone, maltretiranje ili čak političke atentate.

Oni pojmu žrtve suprotstavljaju svoj stav da oni nisu bili žrtve već borbi protiv totalitarnog režima ili jednostavno borci za slobodu hrvatskog naroda i Hrvatske. Zato s ovim pojmom valja biti vrlo oprezan. I molimo da prihvatite da ga koristimo kao uvriježeni tehnički termin, ali s punom sviješću i razumijevanjem za prigovore koji su mu upućeni.

Konačno da se vratimo našoj kategorizaciji osoba. Postoji cijeli niz osoba koji se u pravnoj teoriji naziva slučajni očevidac. Dakle, o onoj kategoriji osoba koja aktivno ne učestvuje u događajima već se jednostavno zateknu na mjestu događanja ili su što je rjeđe slučaj nesvjestan objekt postupanja.

Naravno nameće se pitanje kako odrediti mjeru dostupnosti osobnih podataka za svaku od navedenih grupa i koje kriterije pri tome primijeniti. Ostaje nepoznato kako utvrditi je li netko progonitelj ili žrtva progona. Što s pojedincima koji su u različitim vremenskim razdobljima žrtve da bi potom ucjenom, iznudom, torturom, maltretiranjem obitelji i sličnim postupcima postali progonitelji.

Što s onima koji su čak istovremeno i progonitelji i žrtve. Kako provesti test razmjernosti u tom slučaju? Osim rijetkih iznimki, teorija i praksa se uglavnom slažu da javne osobe i progonitelji ne zaslužuju zaštitu osobnih podataka ili barem ne u onoj mjeri koliko druge kategorije kako smo ih ugrubo skicirali.

S druge strane, mnogo je onih koji zagovaraju zaštitu pa i neograničenu osobnih podataka žrtava. Ovdje nastupaju neki praktični problemi. Naime, da bismo utvrdili je li netko zaista progonitelj ili žrtva potrebno je saslušati osobe o kojima se radi, proučiti arhivsko gradivo, čuti svjedoke ako ih još ima.

Ukratko bilo bi potrebno provesti duboko i detaljno povijesno istraživanje da bi se odlučilo je li legalno dopušteno određene podatke sadržane o arhivskom gradivu staviti na raspolaganje javnosti radi povijesnog istraživanja.

Naravno u ovome što je upravo izrečeno nedostaje samo jedna stvar - elementarna logika. Naime, ponavljamo da

bismo odlučili smijemo li nešto istraživati trebali bismo prvo provesti istraživanje smije li se to isto istraživati. Drugi praktični problem jest da to netko mora učiniti. Nekome moramo dati ovlasti da to učini. Ovo već samo po sebi u realnom svijetu u kojem živimo ponovno znači zatvaranje arhiva i arhivskog gradiva, jer Hrvatska jednostavno nije Njemačka.

Kod takvog stanja stvari koliko god se trudili političkim testom razmjernosti stvoriti privid legalnog i legitimnog pristupa problemu imamo suštinski samo dva moguća izbora: prvo ostaviti arhive zatvorene suprotno svim zahtjevima iz preporuke, rezolucija i deklaracije kako su naprijed navedeni. Ili drugo, upravo zbog zahtjeva iz preporuke rezolucije i deklaracije prihvatiti pristup MOST-a sadržan u prijedlogu i sve podatke otvoriti vodeći se prije svega i naročito činjenicom da se radi o arhivskim podacima koji u bitnom oblikuju kolektivno sjećanje hrvatskog naroda i građana Hrvatske i da ta činjenica preteže pred interesom bilo kojeg pojedinca da njezina ili njegova uloga ili njezini ili njegovi osobni podaci izostanu iz tog kolektivnog sjećanja i iz povijesti.

Bude li potrebno detaljniju argumentaciju za ovdje izloženo dat ćemo dalje u raspravi.

Hvala lijepo.

NIKOLA GRMOJA:

Ja se zahvaljujem na ovom iscrpnom izlaganju.

Budući da sam rekao da ćemo otvoriti nekakvu mogućnost rasprave.

.../Upadica sa strane, ne čuje se./...

Može.

ZRINKA PAVLOVIĆ:

Dakle samo malo bih se vratila na Opću uredbu o zaštiti podataka.

Iako je potpuno nesporno da se tom odredbom u potpunosti komunistički totalitarni sustav stavlja u istu kategoriju kao genocid, zločini protiv čovječnosti posebice Holokaust ili ratni zločin mi smo u situaciji da unatoč tome da svake godine kad gledamo ili prisustvujemo komemoracijama žrtvama Holokausta i kad vidimo da se počast žrtvama Holokausta izražava na način da se čita svaka poimenična žrtva imenom i prezimenom.

Mi još uvijek nemamo popis žrtava, popis imena i prezimena žrtava i mi još uvijek 27 godina nakon rušenja komunističkog sustava nikada tim žrtvama nismo dali počast ni imenom, ni prezimenom.

Jedan slučaj koji će vam možda najbolje reći kako je to nekada i izgledalo i što znači ponižavanje ljudi kojima ne dopuštate da na grobu svog jedinoga djeteta / .

... pišu njegovo ime i prezime. Naime, to što vjerojatno znate, Damir Đureković jedini sin pokojnoga Stjepana u vrlo čudnim okolnostima preminuo je 1987. godine. Način da njegovo tijelo bude prebačeno u Zagreb uvjetovano je time da 1987. godine u ovom gradu njegova majka i jedini živući član familije Đureković dobije zabranu da nigdje nikome, a kamoli u medijima ne smije objaviti datum sahrane. I mi zbog toga danas još uvijek u Gradskim grobljima na internetskim stranicama nemamo podatak njegove smrti. Rubrika je potpuno prazna. Odgovor - to nije naš problem, nekad je bilo tako.

Ali što je problem žrtava? Dakle, vi nakon što uspijete pokopati svoga sina imate zabranu da na nadgrobnu ploču upišete njegovo ime i prezime. Zabrana je postavljena vrlo jasno zbog zaštite državnih interesa. Ime i prezime upisano je tek sredinom 90-tih godina.

Mislim da vam ovaj primjer dovoljno govori. Ako nemamo popisane žrtve sa imenom i prezimenom, onda najbolje kaže jedna poruka jednog pametnog čovjeka: „Čovjek čije ime nije zabilježeno kao da nije postojao“.

Hvala lijepa.

NIKOLA GRMOJA:

Evo, ja bih sada otvorio raspravu znači na ovo izlaganje gospodina Pavlovića i gospođe Pavlović.

Pa ako netko ima nekakav komentar slobodno, ako ne onda ćemo nastaviti sa izlaganjima, pa možemo nakon što svi kažu svoje možemo onda povesti raspravu.

Budući da smo započeli sa korisnicima samih arhiva i njihovim iskustvima, ja bih možda prepustio prof. dr. znanosti Ivi Bancu, pa ćemo onda možda sa Državnim arhivom, a onda ćemo se baviti onom temom koju smo rekli da je ključ zaštita osobnih podataka, pa tu ćemo prijeći onda ... /ne razumije se/...

prof. dr. sc. IVO BANAC:

Velika vam hvala gospodine predsjedavajući.

Moram reći da sam zbilja izuzetno zadovoljan sa ovim izlaganjem gospodina Pavlovića. On je vrlo iscrpno, vrlo detaljno predložio ono što ja apsolutno također zastupam, a to je otvorenost bez ikakvih ograda. To je jedino što možemo učiniti u ovim okolnostima.

Ja nisam pravnik tako da ću vam dati par primjera iz vlastitog iskustva istraživačkog iskustva kroz zadnjih nekoliko desetljeća s tim što moram naglasiti da ja nikada nisam imao neke naročite prepreke u istraživanjima, jer su i ravnatelji arhiva i arhivisti uvijek meni izlazili u susret, na nekim slučajevima ja mislim više nego što je to u tom trenutku bilo dopušteno. Ali to samo po sebi govori o stanovitoj arbitrarnosti sustava i naš cilj nije da zaštitimo one koji ionako imaju stanovite privilegije u istraživanju

koliko svakog građanina koji mora imati pravo dostupnosti u arhivu, jer to je osnovno građansko pravo. Prema tome, ne smije se tu sada praviti nekakva naročita razlika između ljudi koji su znanstvenici, priznati javni znanstvenici i anonimnih pojedinaca koji možda nemaju nikakvih naročitih istraživačkih iskustava ali koji žele znati neke činjenice eventualno o vlastitim obiteljima.

Dakle, ono što sam ja doživljavao kroz godine je upravno ta arbitrarnost sustava. Nekoliko primjera. 90-tih godina kada je arhiv Službe državne sigurnosti još uvijek bio u Savskoj ulici dakle ne u MUP-u, nego u jednom posebnom arhivu u Savskoj ulici ja sam istraživajući neke podatke vezane uz Infobiro došao do čitavog niza Udbinih arhiva koji su u tom trenutku bili apsolutno dostupni. Nije bilo nikakvih problema što se tiče čitanja, što se tiče kopiranja tih dokumenata i zapravo bez ikakve iznimke. Taj se sistem bitno promijenio otprilike kroz 10 godina, tako da sam u drugoj polovici prvog desetljeća ovoga stoljeća tražeći iste materijale koji više nisu bili na mjestu u Savskoj, nego sada u Državnom arhivu prije svega imao prepreku što to više nisam mogao dirati rukama, niste mogli papir otvoriti, čitati, vidjeti kakvog je kvaliteta, ima li nekih dodatnih naznaka na tom papiru, nego ste to mogli čitati samo preko snimljenih kopija i to ne odmah. Nakon što je došla zapravo preporuka SOA-e da se ne krši državna tajna čitajući te materijale.

Mislim dakle isti dokumenti iz 90-tih potpuno otvorenih, sada klasificiranih kao državna tajna uz prepreke da se do njih dođe. Naravno, ja nisam dugo čekao. Ja sam do tog odobrenja došao relativno brzo. Moram reći da sam u jednom trenutku jednostavno zbog vlastite znatiželje nazvao ravnatelja SOA-e i pitao ga što je to na djelu, zašto vi to radite. Njegov odgovor je bio da to uopće nije nešto na čemu djelatnici SOA-e inzistiraju, nego nešto što je nametnuto preko onih koji da ne elaboriramo jednostavno ne žele da se arhivi otvore. Jer u tome je stvar.

Mislim da je sramotno da ...

. / .

... u demokratskoj Hrvatskoj branimo jedan propali režim, jednu propalu diktaturu. To je trebalo biti otvoreno još 1991. godine. Nećemo se sada domišljati zašto nije otvoreno, ali da budemo do kraja jasni, mrtva ruka tog starog sustava je još tu, ona je prisutna i ona koči i ona ovog trenutka koči upravo ono što vi želite otvoriti i vi toga morate biti svjesni jer svaka opstrukcija koja je umotana u celofan ovakvog ili onakvog prava je zapravo smetnja i odugovlačenje.

Da idem dalje, kada je riječ o apsurdnostima tog postupka netko možda misli da na ovaj način prijeći da dođemo do stanovitih informacija. Evo jednog apsurdnog primjera, vezano uz jedno moje istraživanje, a znajući da postoji elaborat državne sigurnosti o Komunističkoj partiji Bugarske, što nije nikakva jugoslavenska da tako kažem tajna, tražio sam taj materijal. Nisam ga mogao dobiti po istim zaprekama, dakle tek nakon odobrenja SOA-e.

Isti taj materijal može se dobiti bez ikakvog problema, jedan moj suradnik je do njega došao izravno u Ljubljani, a naravno kasnije sam u Beogradu vidio kopiju istog elaborata od nešto 200 stranica u čemu apsolutno ničeg važna nema, osim naravno što vidite kako su državne vlasti ondašnje Jugoslavije pratili što se događa u jednoj susjednoj zemlji u organizaciji susjedne komunističke partije.

Ako već štitimo osobne podatke, morate znati da ima mnoštvo raznih personalnih ili dijelova personalnih dosjea u

ključnim zbirkama koje postoje i u Hrvatskom državnom arhivu i u Arhivu Jugoslavije u Beogradu.

Primjerice, ja sam u Arhivu maršala Tita našao elemente osobnih dosjea koji imaju čitav niz krajnje kompromitirajućih informacija o nekim doduše mrtvim ljudima. U BAKrićevu arhivu ovdje u Zagrebu našao sam dokumente koji također govore nešto o pojedincima što vjerojatno ne bi došlo do stanovitog skrininga sa strane arhivskih ili bilo kojih drugih vlasti da je nekome palo na pamet da i to na neki način klasificira i zatvori.

Ne možete stvoriti savršenu mrežu na način da ćete sve isključiti i zato upadamo u čitav niz raznih kontradikcija kada je riječ o ovakvim stvarima. Možda treba naglasiti samo jednu stvar, ovdje nije riječ samo o potrebi znanosti, ja mislim da je to vrlo važno, premda moram reći što je točno znanost volio bih odgovoriti na praktičan način.

Kolega Pavlović zbog svojih istraživanja vezano uz slučaj Đureković kroz proteklih nekoliko godina po mom dubokom uvjerenju nakon što sam čuo neka njegova izlaganja znam mnogo više o povijesti Hrvatske sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća nego velika većina mojih kolega, uključujući i mene.

Ono što on zna je upravo ono što bismo mi morali znati da su arhivi otvoreni, pod uvjetom naravno što mi ovdje ne možemo stvoriti sami po sebi da odgovarajući povjesničari,

istraživači doista koriste te arhive i doista pišu na osnovu tih arhiva. To ne možemo stvoriti, to mora biti volja samih istraživača ali moramo učiniti sve da oni koji to žele doista imaju sve što im je potrebno da dođu do odgovarajućih zaključaka.

Kada bismo znali ono što je kolega Pavlović otkrio u slučaju Đureković, evo uostalom to ćete uskoro vidjeti kada materijali sa suđenja u Münchenu budu potpuno dostupni, onda mnoge stvari koje se nama danas čine tajanstvene, pitanja INA-e recimo, odjednom postaju vrlo, vrlo jednostavne jer vidimo kako postoji kontinuitet raznih utjecajnih skupina iz onog vremena, još uvijek i danas. Upravo ti ljudi ne žele da se arhivi otvore.

Prema tome, ne dajte se impresionirati sa strane raznih ljudi koji su odjednom užasno uzbuđeni da bi zaštitili prava pojedinaca jer ona nikada ničija prava nisu poštovali. I natjerajte ih na čistinu da se ovo dovede kraju i da vas ne zavatljavaju sa uobičajenijim načinima da se ništa ne dogodi i da ovo bude pitanje koje će rješavati neka buduća generacija.

Hvala vam.

NIKOLA GRMOJA:

Hvala.

Evo sada možemo sa Hrvatskim državnim arhivom jer imam i ja nekoliko pitanja pa možemo to riješiti.

Izvolite.

dr.sc. MARIO STIPANČEVIĆ:

Hvala. Dobar dan svima.

Evo ja ću samo kratko onako kako je predsjedavajući i zamolio. Prije svega iako nije baš konkretno vezano za ovu raspravu, ja bih apelirao na činjenicu da se na neki način oprezno upotrebljava izraz otvorenosti i zatvorenosti ...

Kada govorimo o arhivskom gradivu u ovom smislu u kojem raspravljamo danas mi iz perspektive Hrvatskog državnog arhiva govorimo o 8, 7% arhivskog gradiva oko 2km, nešto manje ako i toliko.

Hrvatski državni arhiv čuva, skrbi, obrađuje, daje na korištenje 30km arhivskog gradiva. To vam je udaljenost između Zagreba i Samobora, evo čisto ovako sa strane.

Danas sam svratio prije odlaska u Sabor u čitaonicu, to oni koji tamo dolaze znaju, bilo je dvadesetak istraživača. Nisu arhivi zatvoreni.

Što se tiče konkretne stvari, što se tiče konkretnog prijedloga Hrvatski državni arhiv, pa mislim ... struka je zapravo svojim pismom predsjedniku Sabora ...

... učinila ovo čemu danas prisustvujemo da se o arhivima o struci govori na stručan način i to je veliki pomak iz naše perspektive. S druge strane poteškoća je ta što je sada otvorenost, odnosno zatvorenost arhiva postalo prvorazredno političko pitanje.

Što se toga tiče zaista ne želim ulaziti u takve prijepore. Ono što ću reći tiče se isključivo struke. To smo do sada i govorili. Koliko, niti si Hrvatski državni arhiv, niti arhivisti općenito utvaraju da oni mogu formirati mišljenja ili ne daj Bože zakone. Mi si, odnosno držimo do sebe toliko da mislimo da možemo izraziti svoje mišljenje, a da ćemo poštovati ono što zakonodavac, odnosno ustanova u kojoj se danas nalazimo smatra za shodnom učiniti.

Uostalom kao što je rekao gospodin Pavlović o tome je na svoj način svjedočila i većina, odnosno ako se ne varam 114 zastupnika bez i jednog glasa protiv. U tom smislu Hrvatski državni arhiv, a vjerujem i veliki dio arhivske zajednice može samo pozdraviti da se napokon sa arhivske službe, sa arhivista kao operativaca skine stigma kojekakvih pridjeva koje smo svakodnevno u medijskom prostoru u mogućnosti čuti ili pročitati što definitivno nije istina.

Profesor Banac je rekao i drago mi je da je to rekao da mu se činilo i ja to potvrđujem da su arhivisti vrlo često izlagali se hajmo tako reći nepoštivanju zakonskih propisa upravo da bi išli na ruku korisnicima. Zbog čega su arhivski

propisi takvi kakvi jesu? Zbog čega se oni i dan danas, zbog čega su na snazi? Mi ne možemo odlučiti. O tome odlučuje netko drugi, o tome se odlučuje na ovome mjestu.

Mi pozdravljamo, apsolutno pozdravljamo donošenje zakonskih osnova koje Hrvatskom državnom arhivu, ostalim državnim arhivima, struci u cjelini nude mogućnost transparentnog kvalitetnog i na kraju krajeva dovoljno vremenski održivog davanja, odnosno mogućnosti davanja informacije svima koji su za nju zainteresirani.

Međutim, ako govorim iz perspektive struke, a moram govoriti i govorim moramo uvidjeti i nekakve operativne poteškoće koje su tu. I ako se u MOST-ovom prijedlogu koji je nama na stolu govori o preuzimanju arhivskog gradiva, u količini od procijenjenih 20 do 30 km, ja vam moram reći da to Hrvatski državni arhiv ni sve ostale arhivske ustanove u RH nisu u mogućnosti preuzeti ne zato što mi to ne bismo htjeli nego zato što jednostavno nemamo resurse. Nemamo niti ako hoćete stručnih ljudi, niti imamo spremišni prostor.

Spremišni prostor je pa rekao bih možda i broj jedan, nemojte se uvrijediti poteškoće struke naravno uz zaposlenike. Mi to jednostavno ne možemo ispoštovati. Vi možete propisati kazne za ravnatelja, za ustanovu, pripremite odmah ako bude u ovakvom obliku zakone. Pripremite odmah i kazne jer to vam mi ne možemo ispoštovati.

Ono što možemo i ono što pozdravljamo jest da napokon znam što se gdje nalazi, gdje se nalazi arhivsko gradivo koje bi trebalo doći u Hrvatski državni arhiv i ostale područne arhive. Da imamo popise toga gradiva i da imamo intelektualno, odnosno stručni nadzor nad tim gradivom.

Ali ja vam odgovorno tvrdim da trenutačno to nemamo i to je nešto što bi se trebalo popraviti i što je definitivno za pozdraviti u ovom zakonu. Što se tiče osobnih podataka mi smo u svojim primjedbama koje smo obznanili javno na e-savjetovanju, meni je žao što ih nije bilo više na kraju nešto rekli i o tome. Ali samo da se pozovemo na potrebu usklađivanja sa postojećim propisima. Kako će to biti doneseno? To Hrvatski državni arhiv niti arhivisti ne mogu i neće odlučivati to svi znaju.

Tu su mjerodavna neka druga tijela. Ako hoćete baš da idemo na najnižu razinu, na razinu opće operativnosti samih zaposlenika u arhivu, u Hrvatskom državnom arhivu i svim ostalim bilo najlakše korisnički zahtjev, imamo ili nemamo gradivo da ga isti čas dopremimo ili u razumnim rokovima. Mi više ne bismo imali nikakvih problema.

Naravno i mi smo svjesni da to nikada neće u takvim okvirima biti moguće. To je definitivno točno. Ono za što je zainteresirana struka jest da se napokon donesu točno propisani kriteriji, da nema subjektivnosti o kojoj je govorio prof. Banac pa dijelom i gospodin Pavlović i da arhivisti

napokon ne budu ono što je više puta i rečeno u medijima nedavno između čekića i nakovnja.

Čak se gospodin Pavlović u svom članku pomalo i posprdno na to referirao. Ja i dalje odgovorno tvrdim da je to tako da su arhivisti ti koji trpe zakonsku regulativu koja nešto priječi, a sa druge strane imaju korisnički zahtjev prema kojem osobno mogu biti i skloni. Ali jednostavno mi smo tu da poštujemo zakone.

Ako netko misli da arhivisti i arhivi ne trebaju poštovati zakone onda isto tako treba reći na mjestu koje je za to predviđeno. Mi i dalje tvrdimo da to nije tako i da se ponašamo u skladu onoliko koliko možemo.

Znamo i sami da su nam zakonska regulativa da nam je prijeporna i da je u međusobnoj diskrepanciji, mi plivamo u tome. Mi plivamo u tome svakodnevno. Sve što god je otklon u tom smislu za arhiviste može biti samo pozitivno.

... može biti samo pozitivno. Na koji način će se to odrediti doista nije na nama.

Ono što mi možemo odraditi, ono što, onu podršku koju možemo dati i ono što možemo i što na kraju krajeva činimo jest čista struka.

Evo toliko. Ako ima pitanja ja ću rado odgovoriti.

NIKOLA GRMOJA:

Ja se zahvaljujem vašoj potpori ovoj našoj inicijativi i praktički da skinemo tu stigmatu sa arhivista, nitko od nas nema želju praktički proglasiti arhiviste odgovornim za ovakvo stanje. Zato imamo ovaj prijedlog zakona i pokušavamo to promijeniti. Isto tako ste izvrsno zaključili da nije praktički na vama da odlučujete o tome kako će izgledati zakonski prijedlog. Ali ja sam to u uvodnom izlaganju istaknuo da smo mi dovedeni u jednu neugodnu poziciju u kojoj mi kao zakonodavac tražimo mišljenje znači institucija o donošenju određenog zakona. Ali to su sve ovi pokušaji o kojima je govorio gospodin Banac, znači da se zaustavi praktički donošenje ovog prijedloga zakona. I ja vas tu potpuno razumijem i podupirem i naš je cilj upravo skinuti tu stigmatu s vas.

Što se tiče ostalog znači samog gradiva i toga kako će arhivi prihvatiti gradivo, ovo nije konačan prijedlog zakona. Sve one sugestije koje budu konstruktivne i koje budu

išle u tome da se mi usmjerimo na ono gradivo koje je nama zanimljivo, pa u tom smislu sam vam mislio postaviti jedno pitanje gdje Vlada u svom mišljenju spominje zemljišne knjige koje se koriste u redovnom poslovanju. Jesu li zemljišne knjige registratorno gradivo ili arhivsko gradivo?

MARIO STIPANČEVIĆ:

Gledajte, kada govorimo o arhivskom gradivu moramo imati na umu da su i obavijesna pomagala ili registratorne knjige kako god ih nazvali: elenhiji, indeksi nedjeljivi dio arhivskoga gradiva. Ako preuzimamo arhivsko gradivo, a jedan od temeljnih uzusa je cjelovitost i središnjost arhivskog gradiva vi ne možete preuzeti arhivsko gradivo odijeljeno jedno od drugog odnosno preuzeti nacрте i dokumentaciju koja je prateća, a nepreuzeti gradivo koje nam svjedoči o upisivanju i eventualno za nas arhiviste pretraživanje i davanje na korištenje.

To je definitivno nešto, tu bi se nadovezao, to je definitivno nešto što struka podupire i što je opet problem operativne naravi. Doista postoje institucije, a vjerujem i ova u kojoj se nalazimo koje je gradivo koje nastalo ranije od ovog propisanog roka od 30 godina i dan danas koriste u svakodnevne svrhe. Velika je poteškoća, a vjerujte imamo i takvih primjera. Imamo i takvih primjera, naučili smo na najgori način znači u praksi da nam se gradivo preda i onda

nam svakodnevno ili svakoga tjedna dolaze zahtjevi za dostupnost tom dijelu toga gradiva e, da bi određena ustanova mogla funkcionirati jer joj je to potrebno u svakodnevnom obavljanju poslova. To je nešto što je svakako točno.

Međutim, to je isto rješenje ovo što sam vam rekao ranije, točni, konkretni popisi arhivskog gradiva i vi onda nemate problema sa dostupnošću. Ako to nema arhivska ustanova koja je nadležna za to gradivo, arhivska ustanova ima informaciju o tome gdje se to gradivo nalazi i vrlo lako upućuje korisnika na mjesto gdje se to arhivsko gradivo čuva i koje može koristiti.

NIKOLA GRMOJA:

Hvala vam.

Svakako ćemo to znači uzeti u obzir kod izrade konačnog prijedloga

/Upadica Stipančević: Po meni svakako da. To je ta operativna dokumentacija./

Da, da, jasno.

Može.

MARKO VUČETIĆ:

Ja bih ovo što je prof. Banac spomenuo da nam ne ostane onako potisnuto u sjećanju, mislim da je iznimno bitno

što se ovim zakonom uređuje, a to je da povijesnu znanost shvatimo uistinu kao jedan diskurs moći o prošlosti.

Mi u današnjoj situaciji je ta moć otrgnuta od povijesne znanosti, izašla je u području društvene političke patologije. I mi se sada nalazimo u situaciji da napokon možemo to premošćivanje, fabuliranje prvotnog događanja povijesnog ponavljati zahvaljujući kreativnosti povjesničara istraživača koji u ovom slučaju uistinu treba biti nekakva kreativna djelatnost jer treba biti usmjerena prema povijesnoj istini. Treba se odmaknuti od ove društvene, političke patologije u kojoj su se stvorile neke elite kojima je gotovo taj zastoј u povijesnom istraživanju postao jedini životni prostor uspjeha. I zato pozdravljam kao filozof i profesor filozofije povijesti ovo događanje, manje kao saborski zastupnik a više s ove profesionalne strane, jer mi se čini da napokon možemo od ove političke manjine koja je u posjedu zamagljivanja istine prijeći na povijesnu manjinu koja će izreći tu istinu koja nam je za sada spriječena.

Evo zahvaljujem.

NIKOLA GROJA:

Izvolite.

SINIŠA PAVLOVIĆ:

Ja se ispričavam gospođama koje kao zapete puške čekaju da ih ..., ali mislim da će biti vrlo korisno jedan samo kratki osvrt na ovo što je dr. Stipančević rekao.

Mislim da će ta paralela biti bitna i za vaša mišljenja koja su čini mi se ključna u mišljenju Vlade i sve ostalo.

Dr. Stipančeviću, rekli ste nešto što ja apsolutno pozdravljam, ali imam i dalje jedan prigovor. Rekli ste - mi smo tu da poštujemo zakone - i to je točno i to je istina i tako treba biti. Međutim, praksa me uči i vjerojatno moje struke ne bi ni bilo da zakon nije moguće poštovati ovako i ovako, pa ovako. Gledajte, hajmo razgovarati konkretno. U momentu kada smo prvi puta ulazili u Hrvatski državni arhiv, ovo da se razumijemo nije niti instituciji prigovor, ...

. / .

... niti vama osobno, govorimo o problemu.

Prvi prigovor koji se pojavio da bi nešto bilo dostupno je bilo pitanje klasifikacije, pitanje nacionalnog interesa, pitanje pročišćavanja, cenzuriranja podataka koje smo dobili i sve ostalo.

Otprilike ovako debel je fail dopisivanja sa tadašnjom ravnateljicom. Mic po mic, jedan podatak izvučeš, tri ne izvučeš pa ponovo. Inzistirali smo tada na nekakvim zakonskim načelima koja su nama apsolutno jasna. Jedno od tih načela kaže današnji zakon kaže, klasifikacija koja je napravljena zato da bi se prikrilo počinitelja kaznenog djela ili kazneno djelo općenito, kao da ne postoji, kao da nije napravljen.

Mi smo razgovarali o podacima za istragu jednog kaznenog djela, nitko u arhivu se nije usudio sa nama o tom pravilu niti razgovarati, a kamoli ga primijeniti. I ovdje je problem, ja se ispričavam ako ste doživjeli moju izjavu u javnosti kao opasku na osobnoj razini. Ne, ta opaska o tome da su se arhivisti doveli između čekića i nakovnja upravo ide iz ovoga o čemu govorim.

Problem u arhivima i to je problem o kojem ćemo sada vjerojatno razgovarati na razini zaštite osobnih podataka, zaštita obiteljskog života je pitanje želimo li mi propise primjenjivati uopće i druga stvar, želimo li te propise primjenjivati smisleno.

Znači moja intervencija ide za ovim, ako vi uzmete da vam je cilj zatvoriti arhiv i ne dopustiti pristup onda ćete naći 153 argumenta u katastrofalno lošim zakonima koje imamo. Ako vam je cilj otvoriti arhive, onda ćete naći isto tako 153 argumenta da postoji odredba po kojoj ćete korisniku izići u susret i to je problem današnjih arhiva.

Ja zaista ne znam, raspitivao sam se na sve strane, u arhivskom zakonu postoji jasna odredba koja kaže, kada se zahtjev za pristup podacima odnosno arhivskom gradivu odbija, dužni ste donijeti rješenje. Ja rješenje ko ni Jetija, svi pričaju, vidio nisam, svi pričaju a u realnosti toga nema.

Cijela priča se izvodi na način i to je bit i priče o osobnim podacima i priče o obiteljskom životu i zbog toga sam tražio riječ i interveniram na ovo. Koliko odgovaram vama toliko tražim da o tome razgovaramo.

Osnova cijele priče je da se svaki zahtjev može i danas u praksi, razvlači do besvijesti. Mi smo imali situaciju da smo 13. svibnja 2014. prvi e-mail uvodni kontakt da ćemo doći i da trebamo to i to i da dogovorimo sastanak. 15. svibnja, dva dana kasnije Vlada formira povjerenstvo kojem je dato u zadatak nema apsolutno nikakve ustavne, zakonske, kakve god hoćete odredbe. Za to postoji Hrvatsko arhivsko vijeće.

Ali formira se paradržavno tijelo koje provodi sljedećih osam mjeseci u državnom arhivu i pregledava zajedno sa arhivistima, ako dobro znam situaciju iz informaciju iz

kuloara, zajedno sa pojedinim arhivistima koji moraju to raditi jer im je posao, koji pomažu tim ljudima jer su dobili nalog da to rade list po list pregledavaju, smijemo li mi to vidjeti. Pa ljudi, ako to nije izvan pameti, ja ne znam što jest.

Druga situacija, mi imamo situaciju da konačno SOA otvori, deklasificira određeni dio gradiva ono što kolokvijalno nazivamo UDBA. Mi sjedimo dva mjeseca u velikoj čitaonici i čitamo te papire i dolazi kutija po kutija, trošimo silne novce na fotokopije koje koštaju da je to izvan pameti da bi nam nakon dva mjeseca samo zbog toga što se promijenio datum, više nije godina 2015. nego 2016., čovjek koji vodi korisničku službu došao i turnuo pod nos papir i rekao potpišite. Što da potpišemo? Izjavu o zaštiti osobnih podataka. Reko čega? Osobnih podataka ljudi koji se nalaze u tim papirima koje vi čitate. Ali reko gospodine ja to čitam već dva mjeseca i nisam ništa potpisao. Veli, ali došla je nova godina i vi to sada morate potpisati. Reko zašto? Veli godišnje se potpisuje ta izjava. Reko odlično, a sada mi recite jel vi znate kako sam ja dobio pristup ovim podacima? Ne znam. Pa rekao sam dobio sam rješenje SOA-e da za potrebe suđenja mi se treba dozvoliti prekoredno i pristup prije nego što je gradivo sređeno. Jel se sjećate toga?

Gospodin me gleda i ne razumije o čemu ja govorim. Reko ja to ne čitam jer mene to zanima jer mi je dosadno u

11/4/SN

životu, ja to čitam da bi sutra na suđenju javno prozvao imenom, prezimenom i svim prokletim osobnim podacima osobe koje su u tom spisu. I neću potpisati nikakvu izjavu.

I tamo se dešava skandal i nitko ne razumije o čemu govorim i to su problem. problem je pristupa, problem je izići u susret, pokušati ili ne i to je ono na što ja upozoravam.

. / .

Ja vjerujem da u većini slučajeva koji nisu ovako osjetljivi ljudi postupaju drugačije, ali ovdje je bilo strašno, vjerujte mi.

dr.sc. MARIO STIPANČEVIĆ:

... nisam ništa doživio osobno sa gospodinom Pavlovićem sam izravno surađivao nekoliko mjeseci gotovo svakodnevno, znam o čemu govori. Naravno da je bilo propusta i bit će ih uvijek, a bit će ih iz onoga razloga kojeg sam već spomenuo. Dajte nam zakonsku regulativu koju možemo praktično provesti.

Druga stvar, slažem se i s tim, nedostatak odgovornosti, ali dajte mogućnost da čovjek na temelju propisa preuzme odgovornost za koju dobiva plaću i da nosi taj teret na svojim leđima. Nemojte ga dovoditi u situaciju da mora čitati 20 odnosnih propisa i da sam, a nije pravnik, prosuđuje što učiniti.

NIKOLA GRMOJA:

To smo rekli da je cilj intencija ovog zakonskog prijedloga da skinemo taj teret u biti tu arbitrarnost koja postoji sada i koja praktički dovodi do ovoga da se proziva arhiviste iako oni nisu za to odgovorni.

Ja se ispričavam, evo povjerenica za informiranje Anamarija Musa, tema je kompleksna evo ljudi bi željeli svi izroći nekakvo svoje mišljenje pa će potrajati sigurno.

ANAMARIJA MUSA:

Zahvaljujem poštovanom saborskim zastupnicima i predstavnicima nadležnih tijela.

Vrlo mi je drago što ste nas pozvali na ovaj okrugli stol i moram izraziti neslaganje sa vašim stavom da se radi o presedanu, dapače bilo je i ranije situacija kada su tražena naša mišljenja već kada su propisi bili daleko u proceduri.

Meni je žao što nije ranije učinjeno nešto da se pita i povjerenika za informiranje i Agenciju za zaštitu osobnih podataka koji štite dvije strane istog ljudskog prava i posebice pučku pravobraniteljicu koja je Ustavom određena štiti prava svih građana.

Takoder druga stvar s kojom se s vama ne slažem je da se ovdje ne radi o ljudskim pravima, dapače radi se upravo o ljudskim pravima i to pravo čovjeka da zna. I iako ste vi vjerojatno pomislili da smo svi ovdje da štitimo Vladu ili ne znam koga, naprotiv mi smo svi tu da štitimo građane.

Ja kao povjerenica za informiranje ne samo da samo da sam za otvaranje svih arhiva nego sam i za to da budu svi u digitalnom obliku što ovdje je apsolutno propušteno da se išta kaže o tome. Dapače, kada sam preuzela dužnost krajem 2013. godine jedan od prvih sastanaka je bio sastanak sa vodstvom Hrvatskog državnog arhiva oko problematike arhiva komunističke partije, koji arhiv nikako nije mogao, zna kolega, zapravo zahvatit jer kao što znate iz nekog čudnovatog razloga postoji

poseban režim ulaska u taj arhiv iako i koji daje odobrenje tajnik stranke, sadašnje SDP-a RH koji naravno prema našem stavu debelo ograničava pravo građana na pristup informacijama, osobito uzimajući u obzir da je komunistička partija u prethodnom režimu bila sjena države i ne smatra se političkom strankom kako mi danas smatramo političke stranke koje u Hrvatskoj nisu pod našim Zakonom o pravu na pristup informacijama, ali u nekim drugim državama jesmo. Jesu recentni poljski zakon zahvaća i političke stranke kod nas nije tako, ja ne kažem da tako treba biti ali što se tiče ranijih stranaka kada su one bile sljubljene s državom prema nama tu nema problema.

Znači mi smo kao povjerenik za informiranje tijelo koje je nadležno za praćenje, promicanje i zaštitu prava na pristup informacijama građana, što je Ustavom zajamčeno pravo, pozdravljam ovaj sastanak. Žao mi je što se to nije dogodilo prije, dapače stručne službe Sabora će znati da smo se mi javili krajem siječnja ovdje da organiziramo upravo ovaj okrugli stol.

Kada smo slučajno saznali u medijima da ste vi pokrenuli ovu inicijativu smo od svega odustali, iako smo već kontaktirali i slovenske kolege i kolege iz arhiva i kolege iz agencije i već je bilo sve spremno.

Dakle, meni je žao i zato sam i nervozna ... svih ovih sat i pol vremena jer sam se osjećala kao da smo ovdje u

nekakvom igrokazu, a mi smo došli samo zaštititi prava hrvatskih građana, uključujući, a ne ja osobno upravo to pravo da znaju.

I vrijeda me moramo reći nekoliko ovdje situacija koje su bile izražene kao da smo svi ovdje došli braniti ulazak u arhive, takva je bila atmosfera cijelo vrijeme do sada.

Znači ja bih prvo rekla jednu stvar što ja mislim da nije adekvatan način na koji se pristupilo regulaciji ovog pitanja. Sve druge države su donijele posebne zakone kojima su na poseban način ... građi, odvjetnik Pavlović je sve dobro rekao i posebno naglasio da što se tiče građe arhiva, tajnih službi i komunističkih partija iz totalitarnog režima vrijede druga pravila nego za zdravstvene kartone ili učeničke svjedodžbe. I ja mislim da je to greška jer mislim da se treba posebno to urediti sa maksimalnom otvorenošću.

Druga stvar, što su sve druge zemlje napravile je da su osnovale posebna tijela u kojem su stručnjaci svih profila, arhivisti, povjesničari i pravnici. Ovo je što mi pričamo politička ideja bez prava, a mi smo ovdje većinom pravnici, ne možete tu političku ideju realizirati kao što vidite i kolega Pavlović i gospođa ... i gospodin iz arhiva svi su izrazili da jedno je željeti, a drugo je to realizirati i tu su glavni problemi ovog zakona.

Vlada je neke stvari dobro uočila u nekima je možda pretjerala iako je moje mišljenje da mi nismo čitali dva ista

mišljenja, ja nisam shvatila to toliko negativno nego da se jednostavno radi tko će prije, a ne toliko da se radi o mrtvoj ruci koja draga nekog.

Dakle, prema mom mišljenju treba otvoriti sve arhive. Ovakvo uređenje kakvo je sada mislim odredbe nisu nomotehnički apsolutno krive, one mogu doprinijeti do nečega međutim otvorit će i čitav niz problema.

Ono što je nesporno sa aspekta Zakona o pravu na pristup informacijama da su podaci o javnim dužnostima o javnim poslovima i to da je netko obavljao kakvu funkciju apsolutno javni podaci. Mi to imamo i danas.

Bit će naše izvješće mi smo ga preveli 31. i pučka pravobraniteljica ima naš dio u svom izvješću, mi imamo i danas problem da mi ne možemo od predsjednice Hrvatske komore fizioterapeuta doznati kolika je njena plaća, razumijete. Tako da mi imamo tu puno problema koje do sada niko nije uzimao u obzir. A meni bi bilo vrlo drago da ako se otkrije sve ovo od prije da onda će valjda i ...

... plaća nekakvog čelnika nekakvog javno-pravnog tijela ne biti problem, a ne da se angažiraju sudovi, Ustavni sudovi. Mi vodimo pet postupaka oko jedne plaće. O tome bi Hrvatski sabor trebao isto razmišljati, pa kad ste već tu da na to kažete.

Dakle, prema sadašnjem zakonu postoje ograničenja prava na pristup informacijama ali nema apsolutnog ograničenja, nema apsolutnog. Znači mi trenutno samo što se nitko tome nije dosjetio, mi trenutno možemo voditi postupak po bilo kojem ovom dokumentu. Nikad nam nitko nije uputio nikakvu žalbu. Znači mehanizam koji sad postoji prema Zakonu o arhivima je apsolutno neefikasan. Ovo što kaže kolega. Ja nisam vidjela nikad to rješenje, niti na tom rješenju, niti je nitko s tim rješenjem došao k nama sa žalbom.

To je nepoštivanje zakona. Ali situacija u kojoj ćete vi prekršajno kazniti čelnika arhiva zato što nije u roku od 8 dana donio rješenje to je tek problem. Pa mi imamo sadašnje podatke o tome koliko je netko potrošio proračunskog novca pa čekamo po godinu dana da do tog dođemo. O toj plaći od predsjednice komore čekamo tri godine. Nismo je saznali, javnost ne zna. Znamo vašu plaću, znamo moju plaću, ali njezinu ne znamo. I ona troši novac naših poreznih obveznika da bi okolo navlačila po sudovima samo da ne bi rekla kolika je njena plaća.

Znači nije to baš sve tako jednostavno kako izgleda na prvi pogled. Znači mislim da što se tiče osobnih podataka,

znači mi prema Zakonu o pravu na pristup informacijama možemo otvoriti pristup bilo kojim osobnim podacima ukoliko preteže javni interes da se ti podaci znaju.

Znači to čak nije apsolutno ograničenje. Kolege su tu. Mi imamo dogovor, neki načelni stav sve ono što je vezano za javne dužnosti je javno, javne funkcije i što je nastalo u obavljanju posla. U krajnjoj liniji vaši mailovi kao predsjednika kluba, to samo evo da znate mogu biti dostupni javnosti ako ih netko zatraži. Isto tako i moje ili od pučke pravobraniteljice.

Ali druga stvar koja je kod osobnih podataka važna, a to je gospodin Pavlović istaknuo, to je, imate novu Uredbu o osobnim podacima EU Recital 158. kaže: Posebno uređenje pristupa osobnim podacima, znači koji ignorira neke odredbe i načela uredbe moguće je u slučaju ovih situacija totalitarni režimi, Holokaust itd. Sve je tu pobrojano i isto tako mrtve osobe.

Dakle, ja ne vidim ni pravnih zapreka, ali ono što je ključno da se to uredi kako spada. Tu u tom smislu ne mogu reći da jedna od ovih odredbi suprotna bilo čemu u smislu da je ona negativna ili da će ona, ali neće dovesti do onih rezultata koje mi želimo. Ovo što kaže i sam gospodin.

Evo ja vam mogu iz svog iskustva reći. Naš zakon je prekrasan o pristupu informacijama, ali mi prve dvije godine nismo uspijevali ništa napraviti jer nismo imali ljude. Mi smo

imali zaostataka od prve dvije godine koje su nam nastale jer smo tek nekakve financije doveli prošle godine. Dakle, mislim da bez tijela na kojem će ta glava bit nasadena i ta ideja nema nikakve konkretne realizacije i zbog toga mislim da posebno treba riješiti u prijelaznim i završnim odredbama precizno tko će i kako preuzeti tu dokumentaciju.

Ja kažem, mi smo imali sastanke u vezi toga. Tu su zapreke, tu su nekakve izjave gdje je jača izjava tajnika stranke od hrvatskog zakona. Mislim da se to treba jasno riješiti. Treba jasno napisati o kakvoj se građi radi. Zašto mi pravimo se da slon nije u staklarni? Mislim moramo reći. Znači odnosi se na službe, na tajne podatke. Mislim nećemo se sad praviti ludi. Mislim da je to vrlo važno.

I druga stvar, treba postojati neko tijelo nadzorno. Zamislite vi situaciju sad kad ravnatelj počne štancati rješenja kad se zatrpa sud. Mislim ja vam kažem iz vlastite perspektive. Mi imamo godišnje 600 žalbi. 200 tisuća zahtjeva se podnese. I sad zamislite taj broj, ako bi to išlo sve na sud pa onda će se upravo sudstvo raspasti. A imate zaštitu sad isto prava živih ljudi. Znači Ustavni sud je i ovako i onako pretrpan i jedan i drugi i treći i četvrti i peti kao i Visoki.

Dakle, mislim da u tom smislu treba posebno odlučiti kakva je to odgovornost ravnatelja da li je rješiv u roku od 8 dana kad će to biti faktički nemoguće. Znači, opet ćemo dobit

zakon koji se ne primjenjuje kao što se sad ne primjenjuje ta odredba o rješenju što mislim da je apsolutno protu ustavno, protu sve. Tako isto se neće primjenjivati u budućnosti.

Dakle, evo to su možda neke od osnovnih stvari. Mi ćemo još to sve, odnosno ja ću to sve još pisano dostaviti.

NIKOLA GRMOJA:

Ništa ja se zahvaljujem.

Ja mislim da moje uvodno izlaganje nije išlo uopće u smjeru da bilo tko od ovdje pozvanih opstruira bilo što. Ja sam govorio o tome da je zaključak bio takav da prije slanja zakona u drugo čitanje mi trebamo dobiti mišljenje o konačnom prijedlogu zakona.

Kako možemo, znači taj zaključak odbora je sam po sebi kontradiktoran. Znači radi se o tome, znači ja sam govorio o zaključku odbora, a ne o tome što, koja je vaša intencija ili da sam rekao da bilo koja institucija će povlađivati Vladi u donošenju nekakvog mišljenja ovog našeg prijedloga zakona. Ja ne znam da li se to moglo iščitati.

Ja mislim da nije bilo tako usmjereno moje uvodno izlaganje, a sad što je bilo ovdje ja nisam govorio o bilo kakvim rukama, o bilo čemu drugom. Znači mislim da je bilo jako konstruktivno i da sam vas pozvao da svojim prijedlozima date, doprinesete znači tome da ovaj naš zakonski prijedlog bude što kvalitetniji.

I znači volio bih ono što sam rekao na početku da se konkretno usmjerimo na one članke ili odredbe koje su i norme koje su sporne.

.../Upadica: Može li jedno pitanje?/...

Može.

dr.sc. ZLATKO HASANBEGOVIĆ:

Konkretno evo poštovana povjerenice ako vas smijem sada interpretirati, ako sad možete konkretno pojasniti. Dakle iz vašeg izlaganja ja sam shvatio da ste izrijeком rekli da sa stajališta dužnosti koju vi obnašate niti jedna odredba ovoga zakona nije prijeporna osim u pitanju provedbe. Pa ste se pozvali i na Zakon koji regulira vašu djelatnost, ali to još uvijek ne znači da činjenica da dvije godine nakon donošenja toga zakona on se nije mogao provoditi. To još ne znači da taj zakon nije trebalo donijeti.

Dakle, Vlada u svome mišljenju je iznijela vrlo konkretne primjedbe. Ona dakle nije odbila, dala negativno mišljenje, ali je sadržajno gledano dala konkretne primjedbe vezano uz interpretaciju ovih uredbi europskih o zaštiti tajnosti osobnih podataka.

Vi ste ovdje sada rekli da sa stajališta dužnosti koju obnašate ...

... ako vas mogu citirati „niti jedna odredba ovog prijedloga zakona nije sporna“.

ANAMARIJA MUSA:

Pa gledajte, u pravu postoje ... ja ne mogu reći da to sada apsolutno ništa, ja sam rekla da načelno nije da će se dogoditi teške povrede, ali ima prostora za dorade. Od sindikalnog članstva, oprostite sindikalno članstvo je sada zaštićeni podatak. To bi recimo po meni trebalo izbrisati.

dr.sc. ZLATKO HASANBEGOVIĆ:

Ali sindikat je društveno politička organizacija.

ANAMARIJA MUSA:

Ne, ne to je zaštićeno. Po meni ne bi trebao biti zaštićeni podatak.

... /Govornici govore u isto vrijeme./ ...

Ali zato govorim treba posebno to regulirati. Nemojte vi meni sada gurati u usta da ja kažem ovo je super zakon. Nije super zakon, zato što je trebalo napisati poseban zakon.

... /Upadica se ne razumije./ ...

Pa ja ću pisano dati. Ovo nije mjesto gdje se razrađuje pojedina odredba i mislim da me ne možete to tražiti. Ja mogu sad, možemo proći ali onda će to trajati tri

sata. Ajde idemo krenut. Hoćete tako da krenemo? Hoćete da idemo odredbu po odredbu?

... /Upadica Grmoja: Može, može./ ...

Jel se to tako radi na okruglom stolu? Pa možemo svaku od ovih, ali to se ne radi na okruglom stolu. Ja molim da se ... pravobraniteljicu, ja imam to sve tu zapisano, možemo raspravljati.

NIKOLA GRMOJA:

Ja sam pozvao da rasprava bude.

ANAMARIJA MUSA:

Ali gledajte okrugli stol nije mjesto na kojem se čačka odredba po odredba jer za svaku odredbu za propis ... pa nije odredba jedno, odredba je vezana na druge odredbe, to je mreža. Znači ja da sada komentiram sindikalno članstvo moram citirati sve odredbe koje se tiču statusa sindikalnog članstva. Ja ih oprostite nemam u glavi.

SINIŠA PAVLOVIĆ:

Pustimo to. Mene zanima nešto drugo, oprostite što uskačem.

Spominjali ste nešto što je u ovoj cijeloj raspravi prekrasno skliznulo i cijela rasprava se zavrtila oko Ustava, europskih direktiva, konvencija, uredbi i svega ostalog, a

jedna od ključnih stvari oko koje smo uopće krenuli u cijelu ovu priču koja se u javnosti vrti već zadnje dvije, tri godine je upravo pitanje SDP-a i partijske arhive da to tako kažem.

Ja nisam sklon to zvati partijskom arhivom jer tamo je postojalo i nešto što nije bilo partijsko nego je bilo izričito državno, a to je Komitet za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu, državno tijelo.

Ono što mene zanima, ukoliko uopće možete govoriti o tome, naime o tome svi govore, a opet kao da je Jeti u pitanju, svi govore, nikoga nije vidio. Mi u javnosti imamo konstantno izjave, postoji ugovor pa onda imamo izjavu, postoji zapisnik, pa onda postoji nešto između, pa na kraju nitko ne zna što postoji. To je recimo jedan od problema. Naravno dr. Stipančević zna i on se smješka jer to je njegov fond koliko se ja sjećam.

Međutim, ja vas molim zbog javnosti, ono što je strašno ja sam u nekoliko emisija u nekoliko navrata imao situaciju da sam sjedio sa ključnim ljudima SDP-a koji su mi na moje pitanje gdje je to odgovarali, ako vi nešto znate vi podnesite kaznenu prijavu.

ANAMARIJA MUSA:

Pa evo vjerujem da će dr. Stipančević nešto reći o tome, vi znate da je bilo po medijima puno rasprave oko toga gdje se čuvaju ti raznorazni arhivi itd. da sada u to ne

ulazim. Ali što se tiče tog arhiva, ja sam vidjela te dokumente i postoji možete ih danas, svatko može tražiti taj dokument po Zakonu o pravu na pristup informacijama. Ja molim da to neko podnese, evo vas, zatražite tu izjavu, tu odluku kako tko i na koji način daje odobrenje za, mislim to je javni podatak. Nitko nije tražio ...

... /Upadica: Ja ga imam objavio sam ga./ ...

Eto, eto.

dr.sc. ZLATKO HASANBEGOVIĆ:

Ali on sam ako mogu reći dakle oko arhivista jeli, ova priča počinitelj i žrtva nažalost kada govorimo o struci arhivističkoj ne o pojedincima, spletom okolnosti što zakonskim nedorečenostima što samim položajem pojedinih ključnih ljudi i njihovim odnosima sa tekućim političkim vlastima jel ipak svaki ravnatelj treba biti imenovan, treba ga netko imenovati. Dakle on se bez obzira na proveden javni natječaj njega u konačnici imenuje Vlada.

Dakle pravno gledano, evo ovdje su i vrhunski autoriteti, ta stanovita ugovorni odnosi između arhiva i SDP-a je protuzakonit. Imamo odredbu postojećeg, važećeg zakona da je svo gradivo koje se nalazi u arhivu javno arhivsko gradivo. Drugim riječima, primjena proteklih desetljeća tog ugovora darovnog, pseudo darovnog ugovora je protuzakonita. Ali nijedan ravnatelj arhiva nije imao političke i ljudske i

građanke hrabrosti reći, mene ne obvezuje u mom postupanju nekakav darovni ugovor s jednom političkom strankom već važeći zakon. I po mojoj interpretaciji u krajnjoj liniji pravnih službi se arhivi su mogli jednostavno nakon što je to okljaštreno gradivo došlo u Hrvatski državni arhiv zapravo prestati primjenjivati taj darovni ugovor ili što je, poslije u dva navrata kako je dolazilo gradivo.

Dakle to je još jedan od primjera te arbitrarnosti i činjenice da je arhivska služba spletom različitih okolnosti dovedena u položaj i počinitelja i žrtve, dakle ovaj zakon to konačno treba razriješiti.

Hvala.

NIKOLA GRMOJA:

Ja bi nastavio, gospoda Vidović ispričavam se ali jednostavno nije ovo kao što je rekla povjerenica nije ovo nikakva režirana predstava, znači mi želimo čuti vaša mišljenja. Naravno sve ono dodatno znači već smo neka pisana mišljenja o ovom prijedlogu zakona dobili od Agencije za zaštitu osobnih podataka, sve ono što ovdje na ovom okruglom stolu ako smatrate da nema dovoljno vremena niti je prikladno mjesto za iznijeti nekakve primjedbe do petka da nam dostavite pisanim putem kako bismo mogli, ...

... mislim da je bilo dovoljno vremena da ste upoznati sa zakonskim prijedlogom. Rekli ste i sami da imate to već pripremljeno, pa da nam to do petka do sedmog pošaljete pisanim putem.

Evo hvala.

Izvolite.

LORA VIDOVIĆ:

Hvala vam lijepo gospodo zastupnici i svi gosti. U mom uredu smo ovaj prijedlog zakona analizirali naravno iz pozicije institucije koja je po Ustavu određena za promociju i zaštitu ljudskih prava, ali i kao središnje tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije.

Iz pozicije moje nadležnosti, ali i povjerenice za informiranje i Agencije za zaštitu osobnih podataka svakako su to dvije institucije koje o ovom problemu imaju puno više saznanja i prijašnjeg iskustva. Mi u uredu nismo zaprimili pritužbe koje bi se odnosile na ovo područje, tako da ja zapravo o ovom prijedlogu zakona mogu govoriti iz načelne perspektive i u okviru ove dvije nadležnosti o kojoj sam govorila.

I neću kao ni moji prethodnici sada govoriti o članku po članku, ali svakako ćemo poslat dopis u kojem će detaljnije bit neke naše primjedbe i prijedlozi izraženi. Ono što je očigledno kroz raspravu u društvu u zadnje vrijeme općenito,

ali i u ovom Okruglom stolu je da očito postoji intencija i snažna volja da se arhivi otvore i mislim da je to posve nesporno i iz perspektive moje institucije to je nešto što nije sporno.

Dakle, jasno je da treba otvoriti arhive i dati informacije. Ono što smatramo izuzetno važnim je uključiti ovako širok krug dionika u raspravu i širi od ovog. Moram reći nastavno na ovo što je rekla povjerenica da se apsolutno ne slažem i zapravo moram posve jasno to izraziti s vašom tezom kako je nužno odmaknuti se od koncepta zaštite ljudskih prava što ste rekli na početku.

To je apsolutno neprihvatljivo. To je suprotno Ustavu RH, a nekako mi se čini i kroz dosadašnji tijek rasprave da je Ustav nešto što je zapravo ovdje pomalo nebitno. I da se potrebno, evo dozvolite da je to moj dojam, pa makar bio i pogrešan.

I to je posve suprotno pravnom poretku Republike Hrvatske. Članak 3. Ustava kaže da su jednakost i poštovanje prava čovjeka najviše vrednote ustavnog poretka i temelj za tumačenje Ustava. Molim da to ne zaboravimo.

Opća deklaracija o ljudskim pravima koju ste također spomenuli nije dokument koji države ratificiraju ili joj pristupaju, ali ju implementiraju kroz dva međunarodna pakta. Oba je Republika Hrvatska ratificirala. Ta Opća deklaracija kaže da su ljudska prava univerzalna odnosno jednaka i

neotuđiva i nikome se ne mogu oduzeti. Mislim da je to jako važno u početku ove rasprave i odmah pritom ja ću samo izraziti svoj dojam pa ponovo neka je pogrešan.

Čini mi se da način na koji smo zapravo pozvani ovdje i ograde koju smo čuli oko toga kako su zatražena naša mišljenja govore da oni zapravo neće ozbiljno biti uzeti u obzir, pa ja se nadam da sam u tome posve u krivu i voljela bih da je drugačije.

Ono što mislim da je zato jako važno dodati je da upravo kako bi se izbjegle ovakve situacije da otvaranju arhiva i cijelom ovom pitanju treba pristupiti stvarno sustavno i posebno pažljivo, da se ne dogodi da se intencija i rezultati procesa zloupotrebljavaju u političke svrhe a znamo da nam slijede lokalni izbori.

Dakle, mislim da je jako važno da tu ne postavimo poveznicu kako sad o ovome pričamo zato što dolaze izbori. Govorili smo do sada, spomenuta je bila i Rezolucija o europskoj savjesti i totalitarizmu iz 2009. godine koja upravo o tome govori i posebno naglašava da ni jedna politička opcija nema monopol nad interpretacijom povijesti nego povjesničarima treba omogućiti da znanstvenim pristupom i znanstvenim metodama donesu što je moguće neovisnije zaključke o povijesnim zbivanjima kako bi se izbjeglo da laička interpretacija povijesnih činjenica bude začetak novih

nedemokratskih ideja odnosno u najekstremnijim uvjetima i poticaj na mržnju i osvetu.

Mislim da se s tim zaista svi možemo složiti. U prilog otvaranju arhiva govori i praksa Europskog suda za ljudska prava, dakle to je nesporno. Odluka Haralambi protiv Rumunjske iz 2009. godine koja jasno govori da pojedinac ima vitalan interes za pristup podacima koji o njemu drži javna vlast. I da javna vlast ima obavezu osigurati učinkovite procedure za pristup takvim informacijama.

Dakle, to je nesporno. Kada govorimo o osobama koje su bile žrtve odnosno njihovim nasljednicima koje su sudovi bivše Jugoslavije osudili radi političkih kaznenih djela, politički motiviranih kaznenih djela, kada je do osuđujuće odluke došlo zlouporabom političke moći dostupnost te arhivske dokumentacije znatno olakšava postupak revizije takvih odluka o tome također je u medijima bilo dosta informacija.

S druge strane bilo je riječi i o testu razmjernosti javnog i privatnog interesa. Također postoji odluka Europskog suda za ljudska prava Ivanovski protiv Makedonije. Javni interes po tome a priori ne preteže, nego ga je potrebno utvrđivati. Dakle, test razmjernosti je potrebno provoditi u pojedinim i konkretnim slučajevima.

Što se tiče samog prijedloga zakona, dakle konkretnog ulaska u materiju upravo zbog testa razmjernosti i općeg privatnog interesa mislim da je to nešto što bi u ovom

prijedlogu zakona trebalo bit bolje izraženo jednako kao i sama dostupnost.

Dakle, Ustav kaže da se svakome jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka i kako je zabranjena uporaba osobnih podataka suprotna utvrđenoj svrsi njihovog donošenja. Čuli smo i o pravnim standardima EU i Vijeća Europe o tome i o kategorijama tzv. posebno osjetljivih podataka koji mogu predstavljati rizik za one osobe čiji su to podaci, dakle na koje se odnose. Pa im se zato pruža dodatna zaštita pogotovo ako su povezani uz diskriminacijske osnove po Zakonu o suzbijanju diskriminacije u Hrvatskoj koji je dakle, kojima se preuzima pravna ...

... stečevina EU, primjerice raste li etničko podrijetlo, vjersko uvjerenje, invaliditet, zdravlje, spolna orijentacija.

Usput ću samo dodati u prijedlogu zakona se govori o spolnom životu, mislim da je tu važno uskladiti terminologiju sa drugim zakonima koji su na snazi.

Ja naravno nisam ni kao znanstvenica, ni kao stručnjakinja, a nisam ni u smislu nekog svog osobnog interesa nikad tražila podatke iz javnih arhiva. Naravno da su ovdje stručnjaci koji to znaju puno bolje koje su sve prepreke u implementaciji zakona.

Ono što je iz moje opće načelne i institucionalne perspektive jako važno je reći da ti osjetljivi podaci kada se traži pristup takvim podacima, da se ipak navede svrha odnosno da li je znanstvena nastavna publicistička ili je opisana kroz neko svojstvo npr. žrtve. I da postoji neko tijelo pluralističko, stručno, ja zaista ne znam, ali kažem, pluralističko, stručno i neovisno koje će o tome odlučivati na način koji neće umanjiti pravo na pristup informaciji i dostupnost podataka, a koji će zaštititi, ... /Upadica se ne razumije./ ... ja nisam predlagateljica ovog zakona. Moja pozicija je Ustavom definirana kao nekog tko daje komentare odnosno brine za zaštitu i promociju ljudskih prava dakle ja u tom smislu govorim.

Kako je to sada predviđeno, dakle svatko može doći i zatražiti i dobiti svaki podatak, skenirat ga mobitelom i

učinit ga neograničeno dostupnim svakome. U ovom trenutku to nije u skladu sa drugim propisima koji su na snazi u RH, sa Zakonom o suzbijanju diskriminacije, u krajnjoj liniji sa Kaznenim zakonom u kojem stoli načelo rehabilitacije, dakle osuđivanost se nakon proteka određenog broja godina više ne smije isticati.

Dakle u tom smislu onda možda će biti potrebno mijenjati Kazneni zakon odnosno o rehabilitaciji. Dakle dostupnost tih podataka i pogotovo njihovo neograničeno korištenje bez ikakvog navođenja propisane svrhe odnosno motiva može dovesti do diskriminacije pojedinaca ili njihovih obitelji. Pri tom moram istaknuti da budući da se radi o nekim osobama koje vjerojatno već i umrle da Zakon o suzbijanju diskriminacije kao diskriminaciju propisuje i stavljanje u nepovoljniji položaj temeljem rodbinske ili druge povezanosti, pa onda molim da se i o tome vodi računa.

I moram pri tom još jednom spomenut da odstupanje od koncepta ljudskih prava, a to sam uspjela zapisati u odnosu na vaše početno izlaganje nije nešto prihvatljivo, baš mislim da je tako izričito.

Još samo dva jako dvije kratke napomene, jedna što se tiče dostupnosti klasificiranih podataka kojih također ima, treba voditi računa o Zakonu o tajnosti podataka odnosno procesu deklasifikacije, evo ako griješim ispravite me, nije do sada bilo spomenuto.

I konačno, u nomotehničkom smislu zakon ima dosta neujednačenosti. Neke odredbe su suprotne same sebi i mislim da je u tom smislu ga potrebno nomotehnički još dosta uraditi prije upućivanja u daljnji postupak.

Hvala lijepa.

NIKOLA GRMOJA:

Mogu ja samo. Ja se zahvaljujem.

Žao mi je što ste ovaj ja ne znam zbog čega, mislim da je moje uvodno izlaganje bilo jako inkluzivno, da sam vas pozvao da svojim prijedlozima date doprinos ovom prijedlogu zakona, znači na nikoji način nisam obezvrijedio bilo koga tko je pozvan na ovaj okrugli stol. Praktički ja bi sada kao što ste vi interpretirali moje riječi na potpuno krivi način znači nisam govorio o tome da se zanemaruje koncept ljudskih prava nego da upravo u tom sistemu koji je bio da su se zanemarivala ljudska prava i da oni kada se sada pozivamo na zaštitu osobnih podataka da su većina tih ljudi koje neki nastoje zaštititi bili upravo progonitelji, znači ja sam o tome jasno govorio i ne mogu dopustiti da se na taj način interpretiraju moje riječi.

Isto tako ja bih mogao vaše interpretirati na način da ste rekli da praktički se ovaj naš prijedlog zakona ide k tome da se nekoga nastoji optužiti, dizati nekakve tenzije u društvu.

Ako ste gledali saborsku raspravu upravo sam ja bio saborski zastupnik koji je nastojao prekinuti svakakve optužbe koje su bile ili sa lijeve ili desne strane sabornice o tome gdje ima više udbaša ili partizana u kojoj političkoj stranci. Pogledajte tu saborsku raspravu pa ćete vidjeti da upravo naša inicijativa nema nikakve veze sa politikanstvom tako da tu opasku nikako ne mogu prihvatiti.

A što se tiče izbora, uvijek su nekakvi izbori, imali smo priliku u ovih 20-ak i nešto godina donijeti ovaj prijedlog zakona, nije donesen i kao što je rekao gospodin Pavlović da mi nismo izašli sa ovim prijedlogom vjerojatno se ovo pitanje ne bi ni otvorilo.

Znači cijenimo sve ovdje što ste iznijeli, spomenuli ste da bi netko mogao ne znam fotografirati nekakav podatak vezan uz kazneno djelo i spomenuli ste rehabilitaciju ali mi imamo stavak ovdje u kojem stoji kaznena djela i prekršaji da su to podaci koji se štite, isti ovaj popis je naveden i u slovenskom zakonu koji je na snazi. Nije u suprotnosti vjerojatno bi reagirali europske institucije da je bilo što u suprotnosti s tim, tako da ta opaska ne stoji. Ali sve ono što ste iznijeli i nadam se ovo što ćete poslati u pisanom prijedlogu do petka svakako ćemo uvažiti i uzeti sa punom pažnjom i uvažavanjem.

Hvala.

ANAMARIJA MUSA:

... /Govornica se ne razumije./ ... znači ja i dalje ostajem na mišljenju da treba posebnu glavu zakona posvetiti otvaranju arhiva, ako ne već poseban zakon zato što se preklapaju. Problemi su i različiti običnog gradiva, redovnog arhivskog gradiva i ovoga što se želi napraviti gdje bi zakonodavac, temeljem međunarodnih konvencija o zaštiti ljudskih prava itd. upravo ograničio neke od ovih interesa koji se inače uvažavaju.

. / .

Spomenuli ste mislim da ste vi na početku ili vi ste spomenuli popis poreznih dužnika. Porezni dug je porezna tajna i moj osobni podatak, ali zakonodavac je odlučio da zbog javnog interesa, a to je da se zna tko je koliko dužan da svatko tko duguje iznad 15 tisuća i jednu kunu da mora biti javno objavljeno njegovo ime. Dakle, to nije problem, ali se zato to treba odnositi na to gradivo i da onda taj javni interes bude jasan, a ne da se gura kroz pojedine odredbe i vi zapravo neće tu dobiti taj rezultat.

Što se tiče tijela, ja bih samo htjela još jedanput to naglasiti. Sve druge zemlje imaju tijela i propisuju tko može biti član ... /ne razumije se/ ...tijela. Nitko tko je bio u prijašnjem režimu ili povezan sa prijašnjim režimom mora biti stručnjak ili povjesničar, pravnik itd.

/Upadica Hasanbegović: Da li je to protuustavno? Što znači nitko tko je bio u prijašnjem režimu?/

Pa isto kao što ne smijem ja, nitko, ne, ne, ni povjerenik ne smije biti član političke stranke. To nije protuustavno oprostite.

/Upadica Hasanbegović: Ali što znači biti u prošlom režimu?/

Da nije bio, obnašao ...

... /Upadica Hasanbegović: Član Komunističke partije .../...

Normalno.

... /Upadica Hasanbegović: Pa zar vi možete zamisliti bilo koji zakon o ... /ne razumije se/... okolnostima u kojem bi odredba stajala ne može biti član tijela osoba koja je bila član Saveza .../...

Kako ne? Pa i sada imate evo u Zakonu o ombudsmanu i Zakonu o povjereniku piše da ne smije biti član nikakve stranke.

... /Upadica Hasanbegović: Ne. Ali ne piše nije smio biti član Saveza komunista./...

Ne, nego da ne smije biti član sada toga povjerenstva. Zašto ne? Pa ja ću ako treba predložiti takav zakon.

... /Upadica Hasanbegović: Pa evo pozvat ćemo se na vas./...

Zašto ne? Pa evo pozovite se. Evo piše to u našim zakonima. Ni kolegica niti ja nismo članice stranke, niti smijemo imati veze.

... /Upadica Hasanbegović: Ali ne piše da ni kolegica niti vi niste smjeli biti to ne piše .../...

Da. To piše. Nikada nije član političke stranke 5 godina.

... /Upadica: Mislím da ne piše./...

Ma kako ne?

... /Upadica Hasanbegović: I što je politička stranka po Zakonu o političkim strankama nije što i društveno-politička organizacija. .../...

... /Upadica: Ja nisam baš siguran da to .../...

To je drugo da li ima političke volje.

SINIŠA PAVLOVIĆ:

Ne, ne, ne. Ja nisam siguran da je to moguće propisati.

... /Upadica: Kako nije? .../...

Bojim se da ćete se jako brzo posvađati sa pučkom pravobraniteljicom sa takvim stavovima.

... /Upadica: Pa i njoj piše u zakonu./

Ne, ne, ne. Pustite stavove.

... /Upadica Hasanbegović: Ali to nije politička stranka i Zakon o političkim strankama nije isto što i društveno-politička organizacija iz komunističke Jugoslavije.

... /Upadica: Pa dobro. Nije./

... /ne razumije se/ ... što sam slušao gospodu prije svega pučku pravobraniteljicu i da budemo odmah sasvim jasni cijeli život nam je posao braniti ljudska prava. Nikada se nismo našli u ovoj poziciji u kakvoj smo se našli zadnjih tri godine. Nikada nismo imali i uvijek smo, možda ću grubo reći, uvijek smo imali malo pristup sličan vama odozgo. Ljudska

prava, dok ne uđete u neke stvari koje nisu baš crno-bijele ništa tu nije crno-bijelo.

Vi govorite o zaštiti obiteljskog života onih koji su umrli, a bili su, obiteljskog života obitelji onih koji su umrli a bili su recimo kolokvijalno progonitelji. Imate pravo, imaju po Ustavu sva prava, zabrana diskriminacije i ste ostalo.

Ali hajmo razgovarati o nečem drugome. Hajmo razgovarati da je ovo ja mislim jedina ili jedna od malo zemalja u kojoj nije provedena lustracija. Hajmo razgovarati o tome da ta lustracija nikada neće biti provedena, mišljenje Venecijanske komisije. Hajmo razgovarati o onome što je zastupnik Ljubo Česić Rojs lucidno izjavio u ovom Saboru tko je jamio, jamio. Hajmo razgovarati o obiteljima onih koji 40 godina ili 45 godina nisu postojali niti u javnosti, a niti danas postoje u javnosti. Hajmo razgovarati o tome koja prava su članovi tih obitelji imali na odlaske, na obrazovanje na Harvard, na Yale, na Kolumbiju. Hajmo usporediti status kod zapošljavanja tih koji su bili djeca žrtava i tih koji su bili djeca progonitelja. Hajmo provesti statističko istraživanje o utjecaju članstva u forumima recimo Komunističke partije sa stupnjem dosegnutog obrazovanja, sa stupnjem dosegnutog društvenog utjecaja. E, bojim se da ćemo onda doći do toga da ovako kriteriji diskriminacije knjiški baš i ne igraju samo tako. Stvari nisu tako jednostavne kako mi to na fakultetima

učimo i kako mislimo da to u životu ide. Ne ide to tako u životu. Neki ljudi su zbog toga što je tata malo popio, pa je u nekoj birtiji otpjevao tri pjesme, cijeli život imali drugačiji od nas koji smo bili privilegirani da to naš tata nije napravio. Znate i danas govoriti da mi te kojima tata to nije napravio diskriminiramo jer je tata radio u SDS-u ili SDB-u ili Kosu ili drugoj upravi ili SID-u ili itd. Nije to baš tako jednostavna i čista situacija o kojoj ćemo mi govoriti o diskriminaciji.

Druga stvar, mene, nisam gotov. Druga stvar, govorimo o zaštiti tajnosti podataka. Zašto govorimo o zaštiti podataka prokleta samo kada se radi o arhivima? Zašto u ovoj zemlji nitko ne govori o tome da postoji obaveza konstantnog preispitivanja klasifikacija stavljenih na određene dokumente koju nitko ne radi? Hajmo govoriti o tome da u ovoj zemlji 80% javno stvorenih dokumenata nosi neki stupanj oznake tajnosti podataka. Hajmo govoriti o tome da prije 2 godine tadašnji ministar unutarnjih poslova i potpredsjednik Vlade u tom času na pritisak Gonga daje izjavu: „Točno je mi 80% podataka, ...

... 80% klasificiramo, prosjek u Europi je 4%. Znači 20 puta više, 20 puta više. I kaže tada prije dvije godine, ali mi spremamo nove izmjene i dopune Zakon o tajnosti podataka i to ćemo riješit, ukinut ćemo sve te gluposti sa deklasifikacijama. Napravljeno je ništa. Nikada nitko nije ušao u Arhiv i pogledao je li ona hrpa starih papira treba biti klasificirana ili ne. Mi smo se nalazili u poziciji da smo čekali 6 mjeseci dostupnost gradiva SDP-a, da bi nam Ured vijeća za nacionalnu sigurnost nakon 6 mjeseci konačno nešto pametno odgovorio. Znaete što? Pa zbog proteka vremena nema nikakve potrebe da se mi s time bavimo.

E sad, ja vas sad pitam, tko se tu diskriminira? Koga se tu štiti? Je li vrijeme da prestanemo štititi kad građani traže podatke, a da počnemo malo hodat po institucijama i gledat šta oni to ne rade, a trebali bi raditi? Jer ovo više stvarno, ljudi, nema smisla. Mora se naći deset luđaka da probija kroz sustav makar imamo sve divne institucije uređene ali vi ste malo prije rekli, nitko mi nije podnio zahtjev za pristup podacima. Pa mislim, pa ljudi mi nemamo vremena stalno nešto podnositi.

Nemojte se ljutiti, svi mi živimo nekakav svoj život i pokušavamo u ovom svijetu nešto zaraditi da bi smo jeli. I slučajno se bavimo cvo sada, društvenim problemom. Vi ste iz institucija kojima je to posao./Upadica, ne razumije se/

Ne ja vas uopće ne optužujem, ali me boli kad mi kažete.

ANA MARIJA MUSA:

... ja imam 1000 žalbi godišnje.

SINIŠA PAVLOVIĆ:

Pa znam ja imam 10 tisuća drugih predmeta, imam 10 tisuća ljudi i šta sad ja da vam pišem da nemam žalbe? Pa nemam vam šta pisati, pa znate da nema ni jedne žalbe.

/upadica ne razumije se/

Ajmo o tome razgovarati o tome da deklasifikacija se radi tako kako se radi. Ajmo razgovarati sasvim otvoreno, ajmo razgovarati o tome da prije tri godine je bio pristup podacima u Arhivu je bilo pitanje nacionalnog interesa. U ovoj zemlji se mijenjao Ustav, postojala su dva prijedloga za izmjene Ustava da dvojica ljudi ne bi stali pred sud. U ovoj zemlji se u ovom Hrvatskom saboru formiralo Istražno povjerenstvo koje nikada se nije sastalo. Imate zaključak formiranje Istražnog povjerenstva za ispitivanje slučaja Stjepana Đurekovića. Nikada se nije sastalo. Je li netko od institucija pitao, pa ljudi što vi radite? Vi mijenjate Ustav? Zašto to radite? Jel netko pitao kakav je to zaključak o formiranju stručnog povjerenstva, istražnog povjerenstva koje se nikada nije

sastalo? I vi mi sad kažete, ja imam hiljadu drugih predmeta. Pa ja znam da imate hiljadu drugih predmeta. Ja sa tugom u srcu slušam kako kažete ali opteretit ćemo Upravni sud. Pa šta? Pa to im je posao, da rade taj posao. Kao što je moj posao da radim svaki dan svoj posao. Nemojte mi samo govoriti, to je ono što mi arhivisti dižu živac. Znae mi bi radili ali eto nama ne daju. /upadica ne razumije se/ ... posebno tijelo u ovom slučaju znači zatvaranje arhiva jer vi ne možete imati takvu situaciju. ... /govornici govore u glas, ne razumije se/ vi imate danas u Ministarstvu kulture koje je žalbeno tijelo po postojećem zakonu u Ministarstvu kulture koje je po redovnom tijeku stvari kao u svakoj drugoj upravnoj stvari je Ministarstvo drugostupanjsko tijelo. U tom istom Ministarstvu odjel za arhivistiku ima koliko ljudi zaposlenih? Gospodine bivši ministre? ...

ZLATKO HASANBEGOVIĆ:

... da se nešto ne donese. Dakle, nemojmo brkat kruške i jagode. Dakle, jedno je pitanje zakona jer ni vladin zakon evo, koji je još uvijek fantomski ne kako smo mogli čuti do sada neće propisati utemeljenje tijela koje ... /upadica ne razumije se/ pa trebalo bi ali tada sigurno opet neće biti pozvana poštovana povjerenica, pravobraniteljica, i ako će biti pozvane pitanje hoće li biti primjedba, taj zakon vam ne

valja, dajte novo tijelo. Dakle, fokus je na ovo što sada imamo i trebamo raspraviti dakle, još nismo ključnu osobu čuli, ali sve se dakle, tu se radi o dvije potpune suprotstavljane koncepcije, apsolutne otvorenosti i relativne, da tako pojednostavim. Glavni argumenti se svode na interpretaciju primjene europskih direktiva ttt... ali iz dosadašnjih rasprava sada ćemo čuti ključnu ... zapravo nismo čuli niti jednu ... primjedbu. Znači nema nikakvih problema.

LORA VIDOVIĆ:

Ja sam samo htjela dodati u odnosu na ovu prvu točku, prvi krug problema o kojem ste govorili i vrlo emotivno i po mom mišljenju točno. Mogla bih potpisat sve što ste rekli o nepravdama o tome kako nije jednostavno, kako nije bilo jednostavno, pa nije ni sad. Jedino ono što na to mogu reći da stare nepravde ne možemo ispraviti novim nepravdama. I da djecu žrtava koja nisu mogla studirati kao što su mogli djeca, naravno govorim uvjetno rečeno pod navodnicima, „počinitelja“ koji su mogli studirati kad tako generaliziramo, je danas vjerojatno od male zadovoljštine da li se može ovako ili onako. Ovakva rješenja kakva su sad u zakonu u smislu ...

... zaštite tih posebno osjetljivih podataka nisu u skladu sa Zakonom o suzbijanju diskriminacije i to je ono što ste mene pozvali da kažem, zato što se odnose na otvaranje posebno osjetljivih onih osnova koje su propisane u Zakonu o suzbijanju diskriminacije, naravno da ćemo o tome pisat.

Ono što bih htjela reći je da uvijek možemo otvoriti debatu o Zakonu o suzbijanju diskriminacije, ako je to cilj. Pretpostavljam da nije.

SINIŠA PAVLOVIĆ:

... /Govornik nije uključen./ ... tko je žrtva UDBA-e, žrtva je šest mjeseci da se maltretira, proganja na osnovi toga što UDBA raspolaže podatkom o njegovoj spolnoj orijentaciji. Taj podatak je ključni podatak za cijeli razvoj događaja koji se dešava nakon što se on slama, nakon što je on ucijenjen tim podatkom i taj čovjek prelazi na stranu progonitelja. Taj čovjek od tog momenta postaje konfident, postaje kako kaže UDBA suradnik, postaje dapače u jednom času vodi cijeli niz suradnika, oni to zovu suradnik rezident.

Sve se vrti oko ključnog podataka njegove spolne orijentacije, da toga nije bilo on nikada ne bi bio to što je. Bez tog podatka vi ne možete razumjeti slijed događaja koji traje sedam do osam godina. Taj podatak je ključni okidač, njegova spolna orijentacija i to vam je vrlo redovito

situacija kada su u pitanju tajne službe, kada je u pitanju vrbovanje konfidenata suradnika i koga god hoćete.

IVO BANJAC:

Ja bih samo želio dodati da je pisanje povijesti uvijek konkretno, ono ne može biti apstraktno. Ovo što je gospođa pravobraniteljica predložila što se tiče zaštite od eventualne diskriminacije ne samo da može onemogućiti ovaj prijedlog nego i sve što do sada radimo.

Prema tome, gospodine v.d. ravnatelja vi možete u ovom trenutku zatvoriti pola arhiva jer ste u suprotnosti sa zakonom onako kako to pravobraniteljica tumači, ja mislim da je to pravi apsurd.

NIKOLA GRMOJA:

Dobro. Ja bi samo želio iskustva svi imamo nekakva i onda su reakcije emotivne. Ja mislim da nitko ovdje nema namjeru obezvrijediti rad bilo koje institucije, tako da se ne bi krivo shvatilo, evo u tom smislu.

Evo zamolio bi da čujemo i Agenciju za zaštitu osobnih podataka, iako smo mišljenje već na klub dobili u pisanom obliku.

IGOR VULJE:

Hvala lijepo na pozivu i prilici da i mi ispred Agencije za zaštitu osobnih podataka ovdje dodatno pojasnimo našu poziciju kao neovisnog nadzornog tijela u području zaštite osobnih podatak.

I ono što moram dodatno naglasiti za sam početak, nažalost nije prvi puta da se agencija nalazi u situaciji možda ona prispodoba između čekića i nakovnja iz razloga ovisno o poziciji onoga tko nas spominje u kontekstu Zakona o zaštiti osobnih podataka u biti svrstava da smo mi za ili protiv nekakvog postupanja. Ne.

Agencija je zaista nadzorno tijelo koje na objektivan i svrsishodan način mora što kvalitetnije primijeniti odredbe važećeg Zakona o zaštiti osobnih podatak koji je sebi inkorporirao i tekovine koje je Ustav RH zagantirao odnosno sve one europske instrumente pravne koji su u posebnoj ili izravnoj primjeni kao što je uvijek važeća Direktiva 95/46 odnosno nova Opća uredba o zaštiti osobnih podataka.

Naša uloga u tom dijelu nikako nije i to naš konkretni svakodnevni rad na konkretnim primjerima bilo voditelja zbirke, znači svih onih koji su imatelji osobnih podataka ili ispitanika, znači svih građana, čak ne moraju biti naravno ... građani RH koji zakonom i ovim drugim dijelom zakonodavnog okvira imaju zagantirano pravo na zaštitu osobnih podataka i privatnog života.

Jako puno toga što smo mi željeli možda ukazati je sa predznakom plus ili minus već iskazano od uvaženih prethodnih govornika pa smo i tu malo sada u nezgodnoj poziciji, ali pokušat ćemo to kompenzirati što nekakvim jednostavnijim u biti izlaganjem našeg stava kao što smo pokušali i kroz naše mišljenje ukazati na ključne postavke o čemu je potrebno u ovom prijedlogu zakonskom voditi računa kada se govori o aspektu zaštite osobnih podataka jel nedvojbeno je da arhivsko gradivo odnosno ovi sadržaji o kojima bi i ove izmjene i dopune zakona upravo donijele određene novitete, sadrže osobne podatke.

Ono što je važno demistificirati možda, što svakodnevnim radom također pokušavamo i susrećemo jest da agencija, opet ponavljam kao provoditelj važećih zakonskih odredaba ne pristupa nikad formalistički, jel kada bi mi tako postupali onda definitivno bi došlo do prerestriktivne da ne kažem možda i do nakaradne situacije da bilo koji akt sadržaj koji sadrži ime i prezime stvaratelja akta, potpisnika ili u tekstu da se navodi, velim banaliziram ime i prezime nečije, a to se u praski znalo događati da se pozivalo na Zakon o zaštiti osobnih podataka, e ne možemo ništa dati jel tu je evo napisano ime i prezime.

Ono što smo mi u našem mišljenju ukazali, a velim vodili smo se time da je i u mišljenju Vlade RH dosta elemenata na koje smo mi željeli možda ukazati i baš ono

19/5/SN

precizno po svakom retku ovog prijedloga zakona, nismo se
željeli ponavljati, ne zato što je ovo bilo mišljenje Vlade RH
neto ...

. / .

... što je po datumu bilo starije od našeg mišljenja, znači bilo je prije donešeno. Nije bilo razloga onda da ponovo to ponavljamo. Ključne stvari su, a kažem to je kao što je i kolega u onom dijelu koji je on također elaborirao u našem mišljenju europskih instrumenata, pa i nove znači Opće uredbe o zaštiti podataka prepoznati, a to je da u posebnim slučajevima kada postoji izniman javni interes kao što jest problematika koju ovaj zakon, odnosno prijedlog izmjena i dopuna zakona želi regulirati da je tu nešto što je od velikog značaja.

Međutim, mora biti regulirano kada se radi o osobnim podacima. Ali opet naglašavam ne u radikalnom tumačenju osobnih podataka bilo gdje se nalazi ime, prezime nečije e to su osobni podaci i tome se ne može ostvariti pristup. Upravo suprotno. Kao što i Opća uredba naznačava pa čak je i u prijedlogu, tj. u mišljenju Vlade u odnosu na ovaj prijedlog spomenut njemački model. Znači, osobni podaci se ne smatraju zaštićenima ako se odnose na obavljanje određenih službenih dužnosti u bivšem režimu pripadnike Sigurnosnih službi itd. itd.

Znači to je način i to je pristup na koji smo mi željeli ukazati da je to ispravan način kako pristupiti određenoj gradaciji. Što se kvalitetnije zakonodavni okvir definira da tako kažemo to ima manje mjesta bilo kakvim arbitrarnostima, to ima manje mjesta za bilo kakva potrebna

postupanja kasnije po žalbama, prigovorima, zahtjevima za zaštitu prava i Agencije za zaštitu osobnih podataka i pučke pravobraniteljice i povjerenice za informiranje. Znači, ono što su prethodni govornici iskazali iz svakog od izlaganja može se uzeti jedan dio, ali to treba u jednu skladnu cjelinu spojiti da tako kažemo.

Ono što smo mi svojim ukazivanjem željeli istaknuti to je da generalni stav kako je u ovome tekstu, znači prijedloga izmjena i dopuna zakona bilo naznačeno ne bi bio dobar da tako kažemo iz razloga što se generaliziraju po stvarateljima cijeli skupovi podataka u kojima ipak, a to i recimo gospodin Pavlović baš zato što je puno bio involviran u određeno traženje i istraživanje arhivskog gradiva vjerujem da može potvrditi. Samim time što se i spominjalo Povjerenstvo za sređivanje arhivskog gradiva posebno nacionalnog interesa i postupanju po zahtjevima gdje je agencija bila opet radi svog djelokruga uključena.

Mi nismo ni tada niti nastojali, niti jesmo ograničavali nego smo samo nastojali ono što nam je službena dužnost i zadaća ukazati kada se radi o osobnim podacima. Ali u ovom supstancijalnom dijelu, znači ne formalnom dijelu ime i prezime, to je osobni podatak.

U takvim materijalima je zaista bilo masu sadržaja osobnih podataka kao što su bili nekakvi životopisi sa obiteljskim situacijama, razne molbe, zahtjevi. Bili su

nekakvi zahtjevi recimo za umanjenjima zatvorskih kazni gdje je bila opsežna medicinska dokumentacija.

To je nešto što bi i ovaj prijedlog zakona trebao uvažiti, znači unaprijed definirati da to ipak ne bude najšire dostupno svima bez ikakvog kriterija. Znači na taj element smo mi željeli ukazati.

Možda da se vratim na ono što je možda bilo primjereno i sam početak. I agencija svakako pozdravlja i ovu inicijativu i ovakav zakonodavni prijedlog u smislu što kvalitetnijih definiranja posebno područja koje pokriva arhive. Zašto? Jer činjenica je na koju također moramo ukazati da o.k. zakon je bio stariji nego Zakon o zaštiti osobnih podataka, ali i kasnijim izmjenama i dopunama definitivno nije bilo nikakvih promjena niti poboljšanja upravo i u aspektu zaštite osobnih podataka.

Znači možda da podvučem nekakav zaključak. Agencija za zaštitu osobnih podataka nema nikakvu zadržku vezano uz omogućavanje i dostupnost arhivskog gradiva. Ako zakonodavac na primjeren način odluči tako što je već bilo i spomenuto, ako je nešto javno dostupno onda nema tu nikakvog problema da bude čak i digitalizirano ono što je gospodin Pavlović spominjao.

Znači, ako je to nešto što svakome bez ikakvih kriterija može biti dostupno iz zadržke, onda se može i digitalizirati. Ali unutar cjelokupnog tog gradiva ipak ono

što je naša velim pozicija i zadaća mi to moramo spomenuti to je naša uloga da tu postoji jedan sadržaj veći ili manji prvenstveno kada se radi o naravno živim osobama jer je tu spomenuta činjenica Zakon o zaštiti osobnih podataka se ne odnosi izravno na mrtve osobe.

Ali poveznica jest da i taj podatak u nekom dijelu može utjecati na njegove, znači nasljednike, pa i tu treba voditi računa o pijetetu pokojnih osoba koje zaista i jesu često i žrtve raznih zlouporaba, kaznenih djela, represije bivšeg sustava, odnosno o tom dijelu koji govori baš zaista o zdravstvenim podacima, o spolnoj orijentaciji i slično.

Jer ako taj podatak su Sigurnosne službe višeg režima zloupotrijebile, da bi znači učinile nešto na štetu određene fizičke osobe koja je možda i danas živa. Znači, sad izuzet ćemo onaj dio koji se odnosi na preminule, gdje je utemeljenje da taj podatak bez nekakvog kriterija i odvagivanja bude i danas javno dostupan. Jer možda upravo za njegov osobni, privatni dio znači života i njegove osobne podatke bi to i dan danas bila stvar koja bi znači u potpunosti ga diskriminirala, odnosno narušila njegovo pravo.

Znači to je ono što je važno. Evo još samo jedna rečenica možda, jer zaista ima materijala što je rekla i gospođa povjerenica možemo zaista o svakoj ali ne i raspravljati i u biti to i je jedna od zadaća naših tijela da u izradi zakonodavnih nekakvih prijedloga aktivno sudjelujemo

20/5/KL

i da tad možemo zaista meritorno ukazati. Naravno i mi to apsolutno akceptiramo Hrvatsko sabor kao zakonodavno tijelo će na kraju odlučiti i ono što bude mi ćemo poštovati i naravno provoditi odgovarajući zakon.

Ali kažem, opet ponavljam naša zadaća je bila ukazati što je potrebno uzeti ...

. / .

... u razmatranje da bi krajnji rezultat bio maksimalno kvalitetan da se ne bi zbog određenog jednog cilja narušila prav i interesi na drugoj strani. A znači taj test razmjernost mora biti ovdje ugrađen ali samo za onaj uski dio, znači to je ono što smo željeli istaknuti što radimo u svakodnevnom radu, ne postupamo formalistički i nije u biti vjerodostojno tumačenje gdje god se nalazi ime i prezime nečije, znači evo u zapisniku sa ovog sastanka nekakvom, ako samo pobrojimo tko je bio prisutan. ... tu su osobni podaci ništa sa ovog sastanka ne smije izići. To nije ispravno tumačenje i agencija tu nikada nije bila na toj poziciji. Možda još jedan primjer, znači vezano uz te osobne podatke koji se definitivno nalaze u ovom gradivu znači o kojem se radi, u većoj ili manjoj mjeri. Nije poanta unaprijed utvrđivati tko je bio žrtva ili počinitelj, ako govorimo o toj razini, ali je važno definirati način i postupanja sa tim nekakvim uskim dijelom i to je ono što je sukus svega.

PATRICIO MARKOS PETRIĆ:

Ja bih samo nešto dodao. Isto iz Agencije za zaštitu osobnih podataka.

Čisto da bude potpuno jasno. Bitno je vezano za podatke od prije 22. prosinca 90. godine da se razlikuju podaci vezanih uz osobe iz represivnog aparata i drugi podaci

koji su sadržani u Državnom arhivu kakav ne znam može biti podataka, da li Pero Perić prima socijalnu pomoć. Dakle, sve doklegod se odnosi na osobe koje su ovom trenutku žive. To je prva stvar.

Druga stvar, što se tiče iznimke. Moguće je propisati kao što je gospodin Pavlović rekao i kao što je više govornika reklo. Moguće je da država propiše iznimke u odnosu na područje zaštite osobnih podataka s time da u zakonu bi bilo pravilno da se svaka iznimka jasno odredi.

IGOR VULJE:

Mogu samo nadodati nekoliko primjera vezano uz ovu problematiku. Odnosno za konkretni tekst što smo i naznačili u našem mišljenju. Konkretni čl. 21. znači, koji u biti upravo daje onaj glavni elemenat nekakove zadržke oko poslovne postavke potpune javne dostupnosti, u st.1. akceptirano je da postoje nekakvi osobni podaci unutar tog gradiva i naznačene su nekakve vremenske ograničenje te dostupnosti. Odnosno u st. 2. je definirano da osobni podaci defacto po sadržaju bi bili samo ovi koji se tiču posebnih kategorija.

Ono što smo mi željeli ukazati da je sustavno potrebno pristupiti tome ne razgraničavanjem, jer unutar podataka koji nisu izričito moguće posebne kategorije osobnih podataka može biti sadržaj koji i te kako utječe na privatnost

i na osjećaj onog ispitanika o čijim se osobnim podacima radi. Jedan možda slikoviti primjer, znači, kasnije u tekstu koji u biti definira da se građa može u cijelosti bez iznimke učiniti dostupnom, ako je osobni podatak već postao dostupan javnost ili opće poznat.

Konkretan problem. Dostupan javnosti, mi smo ukazali, ali na zakonit način. Jer imali smo recimo primjer kad smo spominjali registar branitelja, prethodno su bili dijelovi veliki sadržaj registra branitelja na koje kakvim portalima izvan Republike Hrvatske učinjeni javno dostupnima. Kada ne bi rekli na zakonit način onda bi defacto jel tako priznali da je sve to u redu i ono što je na nelegalan način pribavljeno, iako je činjenica bila da je netko tim podacima raspolagao i imao ih u svom dostupu i stavio ih je na Internet da najšire budu dostupni.

I velim evo, zaključno, neću više dodavati, samo da presličim. Agencija cijelo vrijeme kao neovisno nadzorno tijelo pokušava u svakoj situaciji stručno svrsishodno iz kanalizirati način postupanja, od prilike kao prometna policija. Znači mi nismo ti koji će reći da mora biti ograničenje na autocesti 130, 100 ili kao u Njemačkoj je na ovoj dionici neograničeno. Ali ćemo stručno pokušati u odnosu na važeće zakonodavni okvir ukazati, ako ograničenje spuštamo to i to se događa, možemo očekivati, jest ili nije sukladno,

odnosno ako maknemo ograničenje možemo očekivati da će se dogoditi ovo ili ono, odnosno kada zakonodavac sve to odvagne i donese naravno izmjene i dopune ili novi propis mi ćemo ga nastojati apsolutno stručno primjenjivati i poštivati. Svi ćete se sjetiti da smo bili u nekakvoj sličnoj na žalost situaciji u odnosu na osobne podatke dužnosnika i određeni prijemor sa Povjerenstvom. Naša uloga je tada bila vrlo slična da ne kažem ista ovoj, u odnosu na naš djelokrug koji je zakonom utvrđen naša je zadaća i obveza ukazati, oprostite u ovom dijelu morate prilagoditi podatke, odnosno morate imati kriterije znači prema svima jednako, ne može jedan dužnosnik jedan dio drugi. I to je bilo sve što je Agencija napravila kasnije se nešto to iz kompliciralo, na kraju je ipak i kroz ovaj visoki dom kroz određene odbore i kroz naše godišnje izvješće ipak je da tako kažem rehabilitirana pozicija Agencije gdje je izrijeком i rečeno da smo postupali samo unutar našeg djelokruga i naše dužnosti. I kažem da demistificiramo zaključno to je uloga Agencije i apsolutno samo otvoreni za bilo kakvu potrebu pomoći.

NIKOLA GRMOJA:

Mogu li ja samo. Izvolite.

SINIŠA PAVLOVIC:

Ja sam htio nešto pitati. Slušao sam vas strahovito pažljivo. U jednom času ste upotrijebili izraz koji je tehnički termin zakona, ispitanik o čijim se osjećajima radi. Nema tu ispitanika. ... /upadica ne razumije se/ doslovce jer sam zapisao. To je iza Zakona o zaštiti osobnih podataka, ali mi ovdje razgovaramo o hrpi starih prašnjavih papira. Pitajte ...

. / .

... doktora Stipančevića kako im predaju arhivsko gradivo? Otprilike hoćeš baciti na kamion ili da zovemo smetlare da to pokupe.

Znači stvar je da mi se očigledno cijelo vrijeme ne razumijemo. Vi govorite o bazama podataka, o voditeljima baza podataka, o voditelju zbirke, o ispitanicima. Ljudi, govorimo o hrpi starih papira, o kilometrima starih papira.

Druga stvar o kojoj govorimo. Govorimo o hrpi podataka koje nitko ne zna što piše u unutra. Vi kada idete istraživati u arhiv, vi ne znate, vi ne pristupate bazi podataka koja je uređena i za koju strukturirano znate što je unutra, nego vi idete u arhiv da biste kopali da nešto nađete. Pojma nemate što. To je poanta priče i poanta onoga što sam čitao na početku je, mi bi trebali provesti povijesno istraživanje da vidimo koji su osobni podaci unutra pa da vidimo možemo li provoditi povijesno istraživanje. Ljudi, vrtimo se u krug.

Ovo što vi govorite apsolutno cijenim, ali to je suprotno onome što govori dr. Stipančević jer netko to što vi govorite mora napraviti. Nema toga tko će to napraviti. To će napraviti istraživač kada dođe u arhiv. To neće napraviti niti arhivar, niti vi, niti pravobraniteljica, niti povjerenica. To samo dr. Banac kada uđe u arhiv onda što nađe, pazite u tom času on je već, arhiv je već prekršio nečija osobna prava jer je dr. Bancu dao hrpu starih, prašnjavih papira. Razumijete? O

tome se radi. Ne možemo provoditi povijesna istraživanja da bismo odlučili hoćemo li provoditi povijesna istraživanja. To ne ide. Ne ide poseban pristup, ne ide posebni izuzeci. Ili puštate gradivo i dajete ljudima pravo da to vide ili ne puštate.

Treća varijanta je, postaviti cenzorsko tijelo kao što smo mi imali Povjerenstvo Vlade za pregled i sređivanje arhivskog gradiva od posebno državnog interesa koje sadrži podatke, uopće ne znam naslov je četiri reda, koje to što smo mi trebali mjesecima pregledavalo. Kažete i vi ste bili ne osobno, nego vaš predstavnik u tome, predstavnici deset institucija ove zemlje su to radili - Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo unutarnjih poslova, agencija jedna, agencija druga. Pa ljudi, za što? Za hrpu starih papira koji su u to doba proglašeni, mi danas u Zakonu o arhivskom gradivu nemamo formalni kriterij klasifikacije i tajnosti. Mi imamo materijalni kriterij. Mi imamo kriterij opisni kaže i sada Most to prvi put mijenja i kaže: "Tajno je ono što je klasificirano da je tajno". Do sada imamo situaciju da smo tajnim proglašavali ono što uopće nije bilo klasificirano, uopće nema nikakve oznake od 90% spisa UDBA-e koje imamo nema nikakve oznake klasifikacije. Ja pitam, tko je to proglasio tajnom? Zašto? Ako UDBA nije proglasila tajnom. U UDBA-i su klasificirali isključivo onaj papir koji

je išao izvan UDB-e. Ono sve što je bio lokalni papir nije se klasificirao.

Prema tome, dajte shvatite, strahovito cijenim što pokušavate pomoći, ali pomoć na razini teorije nije pomoć, jer nemojte se ljutiti ja ne tražim od vas konkretna rješenja. Ali rasprava u kojoj vi de facto proturječite dr. Stipančeviću jer dr. Stipančević ima danas situaciju da bi trebao za to što vi govorite odvojiti ne 90% svoga kadra, nego 300% samo da pregledava čega tu ima, o tome se radi.

... /Upadica: A i zašto?/

PATRICIO MARCOS PETRIĆ:

Ispričavam se. To je vezano za ono što je rekla gđa Musa da postoji problem u kadrovima, odnosno u manjku ljudi ako sam vas dobro slušala.

... /Upadica: Ali zašto bi se to uopće radilo?/

Ispričavam se. Dakle, to je jedna stvar.

Druga stvar. Ja neću ulaziti sada u diskusiju da li treba 200% ljudi, 300% ljudi to je nebitno. Ja ću sada čitati ono što piše u Uredbi o zaštiti podataka koja je već stupila na snagu, a koja se primjenjuje od 25. svibnja 2018. godine, kaže sljedeće, malo ću sažeti: „Na obradu svrhe arhiviranja u javnom interesu u skladu sa ovom uredbom u pogledu prava i slobode ispitanika primjenjuju se odgovarajuće zaštitne mjere. Tim zaštitnim mjerama, dakle tko to primjenjuje, države

članice." Tko u državama članicama? Svi. Kada je riječ o arhiviranju to institucije koje se time bave.

... /Upadica: Mislite arhiv?/...

Arhiv ali i druge institucije koje čuvaju. Pa sve državne institucije na kraju krajeva koje čuvaju te podatke koje onda nakon određenog vremenskog roka dostavljaju te podatke u arhiv. Arhivu.

... /Upadica se ne razumije./...

Samo sekunda. Dakle ako mogu do kraja, dakle tim zaštitnim mjerama osigurava se da su na snazi tehničke i organizacijske mjere posebno kako bi se zajamčilo načelo smanjenje količine podataka. Dakle, to je rekao europski zakonodavac i to je na snazi i početak će se primjenjivati evo za godinu i dva mjeseca.

... /Upadica Povlović: Ne dao Bog da u arhivu smanjujete količinu ... /ne razumije se/ ... ne dao Bog./...

Kaže, ne, ne.

... /Upadica Pavlović: Jer to su upravo radili... /ne razumije se/.../

Kaže sljedeće: „Te mjere mogu uključivati pseudonimizaciju pod uvjetom da se te svrhe mogu postići na taj način pod uvjetom, pod uvjetom dakle ako to nije ako se svrha ne može postići na taj način onda dolazi do pseudonimizacije ali ako se može postići na taj način onda ... /govornik se isključio/...

22/5/NS

... /Upadica Hasanbegović: Potpuno različite vrste podataka./...

... /Upadica: Pa govorite o Googleu i Facebooku, čovječe božji ... /ne razumije se/.../...

Ne, ne. Govorim o članku 98. opće uredbe.

. / .

.../Upadica Hasanbegović: Pa da, ali se uopće ne odnosi na ovo./...

PATRICIO MARCO PETRIĆ:

.../Govornik naknadno uključen./... u svrhe arhiviranja javnom interesu.

SINIŠA PAVLOVIĆ:

Ma arhiviranje podataka sa Gogla, Facebooka za državnih službi, matica, HZZO-a ...

.../Upadica: To nema veze sa Googleom./...

... Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i ostaloga. Osnova svega je, pa vidite to u Ustavu. Ustav govori o zaštiti podataka i odmah u istoj rečenici spominje informatičke tehnologije. Pa o tome se radi. Primjenjujemo uporno zato što je netko bio vrlo lukav, netko je bio vrlo lukav kada smo Prvu konvenciju o zaštiti osobnih podataka potpisali tada je u ime Hrvatske dana izjava da ćemo tu konvenciju primjenjivati i na papirne podatke.

I netko je vrlo lukavo zaštitio ne osobne podatke, nego zaštitio bolju prošlost. Hajmo sada biti sasvim otvoreni.

.../Upadica: To se primjenjuje. Ovako nisam .../...

I takvo je proširenje vrlo malo zemalja u Europi napravilo jer su bili svjesni što rade.

PATRICIO MARCO PETRIĆ:

Ovako, na osobne podatke se primjenjuje i Konvencija 108. Vijeća Europe i Direktiva 95/46 trenutno, dakle i nacionalni propisi o zaštiti osobnih podataka izravno će se primjenjivati i Opća uredba o zaštiti osobnih podataka.

Ono što je bitno, dakle zaštita osobnih podataka jer tu je već ono iskazan to je rekao i kolega Vulje i mislim to je svima nama ovdje jasno.

Zaštita osobnih podataka prvo ne može biti smokvin list da se zaštitimo i da kažemo a ne, tu je negdje ono negdje u dokumentu stoji ime i prezime. Ovo zatvaramo i ne dajemo podatak. To je prva stvar.

Druga stvar. Pristupu zaštiti osobnih podataka treba biti pristup uvažavajući načelo razmjernosti, odnosno balansiranja između privatnog interesa svakoga da se zaštiti vlastiti osobni podatak i interesa javnosti da se, da taj osobni podatak bude otkriven kako bi se zajamčilo pravo na informiranje. Dakle, imamo tu dva prava koja su ono i presudama suda EU i presudama suda u Strasbourgu više puta izbalansirano između ta dva prava.

I ono što je bitno Opća uredba govori o tomu da se kada je riječ o pojedincima koji su sudjelovali u represivnim aparatima totalitarističkih sustava da ti pojedinci da se iščitati iz uvodnih izjava 156, 158 ne uživaju i ne mogu se sakriti iza zaštite osobnih podataka. I to jasno stoji.

Sada to treba pretočiti u nacionalni propis.

.../Upadica Pavlović: Ali njihova djeca mogu zbog zaštite obiteljskog života i zabrani diskriminacije obiteljskog porijekla. Halo ljudi o čemu govorimo?/...

MARIO STIPANČEVIĆ:

Oprostite mogu ja samo?

NIKOLA GRMOJA:

Ja mislim da se povjerenica javila prije za riječ, pa evo onda možete vi.

ANA-MARIJA MUSA:

.../Govornica isključena, ne čuje se./... ovdje bar među nama otvaranja arhiva. Među nama ovdje nije sporno, sad je samo pitanje kako pravno to urediti da sutra ne bude u praksi, a onda možda izazivanje pred Ustavnim sudom ili Europskim sudom problematična ova regulacija.

Meni osobno s obzirom da se ja bavim javnim podacima, ono što nikako sporno i ne može bit sporno i što mora pisat jasno javni su svi službeni dokumenti sa sjednica vezani uz rad tijela tajnih službi i političke partije. To po meni mora pisati javno, a sad pojedini dosjei to je drugo pitanje ali se i to može riješiti zakonom jer zakonodavac može provesti test razmjernosti javnog interesa generalno barem za 99% podataka.

To je učinio, u krajnjoj liniji evo kolege znaju nakon cijelog tog skandala i Zakonom o državnim dužnosnicima je propisao što je po meni apsolutno kontradiktorno bilo kojem načelu pravne sigurnosti da se na državne dužnosnike ne primjenjuje Zakon o zaštiti osobnih podataka.

Znači to je evo. Znači bilo je svega i svačega i prije, tako da s te strane ja ne vidim problem osim da se, umjesto da se ovako interpoliraju pojedine odredbe kroz zakon koje onda povlače ovakve rasprave. I nije jasno koji je interes i gdje se sad razlikuje Pero Perić koji dobiva socijalnu pomoć, jel' ide kod zubara i dal' mu je šestica ili sedmica pokvarena, da se posebnom glavom uredi znači i da se kaže imenom i prezimenom na šta se to točno odnosi i da se tu zaštita nekih vrijednosti koje se inače priznaju, ne priznaju. Osim toga već 30 godina je skoro prošlo. Znači mi sad već smo s te strane u manjem problemu.

NIKOLA GRMOJA:

Samo jedna rečenica.

Znači u vašem uvodnom izlaganju ste rekli da ste zadovoljni načinom na koji je organiziran Okrugli stol. Ja se apsolutno sa svim što ste vi danas ovdje rekli apsolutno slažem. Znači apsolutno se slažem. Ja sam za javnu dostupnost informacija. I ako svatko u Hrvatskoj za mene koji sam saborski zastupnik zna koliki je moj kredit na 30 godina za

moj stan, znači ne vidim problem i ne vidim uopće rezon kako se uopće netko može pozivati na Zakon o suzbijanju diskriminacije kada govorimo o ljudima koji su bili dio represivnog sustava. I sad kao mi štitimo njihovu djecu da oni ne budu izloženi.

Znači, takva argumentacija i taj rezon je po meni apsolutno neprihvatljiv, a sa svim što ste vi danas rekli jako mi se sviđa vaša strast, znači u borbi za dostupnost ovih svih informacija. Evo i za to se zalažem.

MARIO STIPANČEVIĆ:

Evo samo čas. Vrlo kratko. Nisam maliciozan, ali drago mi je da se ne slažemo ovdje i da imamo različita mišljenja i stavove jer to na neki način i osobna mi je satisfakcija i satisfakcija za arhiviste.

Zamislite sve ovo kada padne na naša leđa. Tu bih malo replicirao i gospodinu Pavloviću. Eto onda taj siroti ravnatelj kako god da se zove mora nešto odlučiti. Sve ovo o čemu danas pričamo prije donošenja zakona njemu pada na leđa post festum i za to odgovara, a da ne govorim o kolegama koji vam mogu i po imenu izrecitirati ovdje. Ne radi se više od pet ljudi koji su zaduženi za sve ovo o čemu govorimo.

Što se tiče podataka osobnih moramo imati iz naše perspektive razlikovati dvije stvari. To su zbirke, odnosno

23/6/KL

setovi osobnih podataka dosjei kako ih mi zovemo, kako ćemo se

...

. / .

... prema njima odnositi i što ćemo štititi. Naravno u tim dosjeima nisu podaci samo i isključivo o osobama na koje se odnose imenom i prezimenom.

Arhiv, uključujući Hrvatski državni arhiv nema mogućnosti, to vam odgovorno tvrdim za anonimizaciju takvih podataka. I kada smo to radili, a radili smo onda ispadnemo cenzori onda mi ... /Upadica se ne razumije./ ... ha dobro, to je isto opravdano, sve uredu, da ne govorim o drugim pridjevcima odnosno nadimcima koje smo dobivali u posljednje vrijeme koje kažem nemaju nikakve veze sa zdravom pameću, a kamoli sa strukom.

Meni je drago da sam ovdje iako moram priznati sa nekom zadržkom sam došao da se vidi da ovo nije plošna problematika i da se na neki način vidi s čime se mi ali stvarno svakodnevno suočavamo bez i malo intencije da nekome nešto zabranimo. Mi smo tu zbog ljudi, ljudi arhiv postoji zbog davanja informacija.

I da, ono što nisam rekao, potreban je novi arhivski zakon, definitivno cjeloviti, novi sigurno. Pregazilo je vrijeme ovaj iz '97. godine, to nije sporno, barem meni nije sporno.

Kada govorimo o drugim tijelima koji su eventualno sada trebaju biti neka stepenica između arhiva i same odluke o nečemu. Ljudi Hrvatski državni arhiv do dana današnjega nema upravno vijeće zato što ga zakon nije propisao.

I zato kažem kada gospodin Pavlović u nekim stvarima apsolutno s pravom kaže da je imao takav feedback. Ne treba sve gledati niti to crno-bijelo, isto kao što ne treba gledati, a to je on dobro primijetio svaki arhivski podatak odnosno svaki arhivski dokument, vjerujte iz osobnog iskustva iz iskustva svih ljudi koji su ikada govorili odnosno istraživali svakodnevno se suočavate sa osobnim pitanjima jeli ovo zbilja uredu da ide van ili ne, vjerujte.

I to ne samo ponekad uopće ne u setovima odnosno zbirkama osobnih podataka nego upravo ovo što je i profesor Banac rekao, naletite na takvo gradivo negdje gdje nemate uopće razloga kao arhivist posegnuti da ga pregledate, razumijete. I to je cno za što mi posljedično odgovaramo kao arhivista.

NIKOLA GRMOJA:

Hvala.

Mislim da sam u nekoliko navrata tijekom rasprave rekao da te poteškoće koje su bile nisu usmjerene ni prema struci niti prema pojedinoj instituciji, a posebno ne prema vama kao osobi.

Jeli još netko ima nešto?

IGOR VULJE:

Hvala lijepo.

Ja bih se nadovezao na v.d. ravnatelja Državnog arhiva odnosno i na gospodina Pavlovića. Mi smo svjesni da tu postoji problem, ono što bi bila idealna situacija to je kada bi iako u biti sadašnji zakon propisuje obvezu stvaratelja građe koji predaje građu da ona bude sistematizirana i da se znade šta u njoj jest. Realno situacija nije takva.

Vi ste spomenuli dojavi, ja sam nije tajna javno je objavljeno bilo ja sam osobno sudjelovao u radu ovog povjerenstva pa sam izravno vidio tu situaciju i znamo da je to problem. I upravo iz tog razloga i inače u svakodnevnom radu agencija želi biti odmjerena prema realnoj situaciji, ne se držati formalistički, to sam više puta naglasio. Nismo niti bili niti smo sada na takvom stavu, upravo suprotno i tu smo mi komplementarni.

Znači sama forma nije bitna jel čim se nalazi ime i prezime to je sadržaj koji ima osobni podatak, to nije tumačenje u smislu potrebe obveze ograničavanja nego upravo sadržaj, kada unutar nečega imamo nešto što stvarno nema veze sa svrhom za koju se dostupnost daje, a takvih slučajeva ima, zaista možda nešto ne povezano. Želi se odobrenje nečega i u podnesku opsežna medicinska dokumentacija ono od početka kakve bolesti, kakva krvna slika, kakve tegobe to je nešto što ukazujemo da bi se trebalo prepoznati. To je u malom dijelu da isto bude zaštićeno na način da se ne daje odmah u potpunu dostupnost nego da ipak neko pogleda i tu primijeni test

razmjernosti, znači u nečemu što stvarno nema veze, a može se naći.

Vi ste rekli preuzimanje građe, to je također realni problem da niti onaj tko je predavao građu nije popisao i možda i ne zna što sve unutra jest bilo odnosno državni arhiv koji je to morao po sili zakona preuzeti da nije dobio podatak i da možda u ovom trenutku također ne zna što sve unutra jest. Ali upravo i to je jedan od elemenata koje treba prepoznati pa ako ne unaprijed jel je to povezano naravno i sa financijskim resursima i sa ljudskim resursima da bi to neko unaprijed trebao pregledati, ali onda barem prepoznati i obvezati onoga tko će dobiti dostup da ne može time raspolagati ako sadrži takav osobni podatak koji nije prošao test razmjernosti.

Znači definirati što sve jest dostupno, a to je da ne banaliziramo sada 70, 80, 90% građe koja je nastala od strane državnih tijela institucija i onih koji su stvaratelji, a na koje bi se ovaj zakon tj. izmjene i dopune odnosio. Znači ako se to izdefinira dostupnost svega onoga što ne sadrži osobne podatke, a toga je masa, pri čemu osobnim podatkom se ne bi smatralo ime i prezime osobe koja je potpisala ili čije se ime i prezime ili funkcija nalazi unutar takvih akata ili sadržaja kao što i opća uredba o tome priča. Ali da onaj koji naiđe u toj građi kao što može naići na ne znam što, ono na zlato ... /Upadica: Što da učini?./ ... e pa onda bi trebao ne da prekine

ne, nego u odnosu na daljnje korištenje ... /Upadica: I zaboravi./ ... ne.

E to je problem, drago mi je da ste to spomenuli kod osobnih podataka ... /Govornici govore u isto vrijeme./ ...

dr.sc. ZLATKO HASANBEGOVIĆ:

Korisnička i ova nazovimo ... /Govornici govore u isto vrijeme./ ...

IGOR VRLJE:

Kod osobnih podataka jest problem kada on izađe onda ga ne možete više povratiti odnosno možete oduzeti papir, možete naložiti brisanje, ali spoznaja ne ide dalje.

Međutim, poanta ovoga što želim reći je da zakon ne daje na taj način vjerodajnicu nekome tko naleti na nešto što se možda i nije znalo da je sadržano u dokumentaciji, a zaista se tiče isključivo obiteljskog života, zdravstvene ...

... situacije i nekakvih elemenata koji su posebne kategorije da prije odgovarajuće prosudbe samo za taj neki djelić ne može njime kao što je i pravu na pristup informacijama kada dobiješ podatak možeš s njime raspolagati na koji god način bez ograničenja i nitko ti u biti ne može de facto prigovoriti. Znači to je taj aspekt, a ne da se onda ni na koji način e gotovo, stavite i ne znam sada morate odmah otići i ne smijete više ništa dalje. Ne, nego odnosi se samo na legitimaciju korištenja takvog podatka da ipak mora proći taj jedan uski dio mora proći test razmjernosti je li to u redu da bude također dostupno ili ne. Ako se radi o preminulim osobama tu je već situacija lakša. Jednako tako bi možda nadovezao se na ono što je gospodin Pavlović problematizirao, ne radi se ovdje o funkciji zaštite djece i nasljednika neke osobe koja se nalazi unutra. Osim u nekakvim rubnim situacijama, a za njih je potrebno onda predvidjeti aha, ako je to zaista rubno hajmo vidjeti. Ali to opet ne znači nije dostupno i neće se razmatrati, nego samo da ne bude u ovom najširem setu koji zaista nema razloga da ne bude najšire dostupan. To je poanta onoga što želimo reći. Naravno da postoji puno realnih ograničavajućih faktora, ali zato je važno jasno definirati pravila, a onda operativno će se ipak puno lakše moći postupiti.

SINIŠA PAVLOVIĆ:

Evo dvije minute.

Hajmo pozitivno. Kažete - ukradeni podatak ne smijemo, moramo paziti, ovaj je osjetljiv. Što znači ne može se vratiti? Pa vi imate danas cijelo tržište publicistike, novina do arhivskog gradiva koje se prodaje. I što sada očekujete, da nešto što je objavljeno i što je objavljen faksimil dokumenta da povjesničar koji piše knjigu kaže - ne, to ne postoji, znate to nije zakonito pribavljeno, da se pravi da toga nema, da je to nešto što mi štitimo jer nije zakonito pribavljeno? Otišli smo strašno u teoriju.

Ljude se godinama gazi, godinama objavljivanjem kojekakvih papira i istinitih, i lažnih, i podmetnutih, i ne podmetnutih, i istrgnutih i ne istrgnutih o tome nitko ne priča. O tome nitko ne priča. To nije ničiji problem. Novine su prepune. Hoćete da vam počnem nabrajati? Hoćete portale prepune? Mi smo 33 godine slušali istinu o Stjepanu Đurekoviću kao lopovu koji je ukrao 3 tankera nafte, 250 milijuna dolara, 33 godine i netko je financirao tu kampanju. Nitko nije pitao za njegove osobne podatke. Nitko nije pitao za njegovu udovicu. Nitko ništa nije pitao. On je lopov. On je lopov jer je Pavle Gaži u ovom Saboru 82. godine u 9. mjesecu na pitanje jednog od saborskih zastupnika kojem je UDBA dala zadatak da postavi zastupničko pitanje Stjepana Đurekovića proglasio za lopova. I ovaj Hrvatski sabor u svojoj pismohrani ima papir u

kojem piše jedno za javnost, a piše drugo za gospodu zastupnike u ovom Hrvatskom saboru i nitko 33 godine uključujući od kada smo ušli u Europsku uniju nitko nije pitao - pa čekajte, zašto pišete o tom čovjeku da je lopov. On nije nikada osuđen. Njegova udovica nikada nije osuđena. Nitko nije spriječio komentare ispod tih tekstova u kojima se kaže - ma što se ona javlja, sjedi na njegovim milijunima i gricka.

PATRICIO MARCUS PETRIĆ:

Što znači to da kada ja, bilo tko, ostvari pristup određenim podacima u arhivi recimo da istražujem način na koji su se životopisi pisali u 80-tima karikiram. I sada govorimo o radnom mjestu referenta zemljišno-knjižnog odjela u Glini i sada vidim ok, sada su se ovi ljudi javili za posao u 80-tima tamo u Glini i ustanovim da je netko dostavio uz svoj CV i zubni karton. Ne znam zašto. Onaj tko to istražuje dakle ovo je jako plastičan primjer, onaj koji to istražuje će uzeti podatke koji istražuje. Zubni karton neće kopirati i neće objaviti knjigu o zubnom kartonu Pere Perića iz Gline, nego će objaviti knjigu o tome da su ljudi tada u svojim životopisima se pozivali na činjenice da su bili suradnici represivnog aparata kako bi dobili posao. Ok. To se može, ali ne mogu ja sada reći aha, evo taj Pero Perić koji je tražio posao u zemljišno-knjižnom odjelu u Glini dostavio je zubni karton i sada će objaviti cijeloj državi zubni karton. Dakle, u tom

smislu trebam nekakvu ja osobno prvo dakle prva osoba koja vrši uvid u tu dokumentaciju izvrši određeni test da tako kažem jer to me najviše mora služiti logika.

dr. sc. ZLATKO HASANBEGOVIĆ:

To je autocenzura. To su poslastice sve za svakog istraživača i sve ovo što vi smatrate dakle ja sam školovan i to je dio moga posla da sve saznam što vi smatrate da ja ne trebam znati.

PATRICIO MARCOS PETRIĆ:

Ispričavam se. I još jedna stvar, kada /ne razumije se/ ...

.. /Upadica Hasanbegović: Interpretaciji povijesne stvarnosti koristim na ovaj ili onaj način. Ali nema cenzorskog dijela koji povjesničaru to može uskratiti./

To je ok. Dakle, ali kada vi budete objavili knjigu ...

... /Upadica Hasanbegović: Kada objavim knjigu postoje tehnike ... u krajnjoj liniji... /

Kada vi budete objavili knjigu onda je prvo ako osoba kojoj pripada taj zubni karton umrla osoba, onda se na tu osobu ne odnosi propis o zaštiti osobnih podataka, ...

... podataka, to je prva točka. Druga točka, ako je ta osoba živa, onda stvarno ... /upadica ne razumije se/

ANAMARIJA MUSA:

Dvije su javnosti, jedna je opća javnost gdje se slažemo da 90% te građe vjerojatno nije sporno. Što se dogodilo na nekoj sjednici, šta je rekao neki delegat, rekao ono napravio ono itd. i od partije i od tajnih službi. /upadica ne razumije se/

Ne, ne, iz onog što mi želimo, znači iz buduće regulacije, nije sporno. Međutim, ostaje ovaj dio i sad je tu, dvije vrste pristupa, jedna je opća javnost koja može taj karton tumačiti bilo kako i to znamo ovo što ste vi spomenuli može govoriti, a ima zlatne zube jer je na njegovom ... /upadica ne razumije se/ ... ali ne, ne, ne, povjesničari su drugo.

ZLATKO HASANBEGOVIĆ:

A nisu drugo, imate diletante, manipulante, ... dobre, loše povjesničare kao i sve ostale struke.

ANAMARIJA MUSA:

Arhiv pušta daje .. opću javnost, a različito ...
Ja to načelno pozdravljam.

SINIŠA PAVLOVIĆ:

... znate što znači ... a s druge strane ono mi smo se zapeli za nešto imate jedan banalan podatak koji govori o nečem sasvim drugome. Nama nisu problem papiri koji su u Arhivu, problem su oni koji nisu. Imate neki dan u objavi podataka, ne znam dr. Ivančić, da li je točan, da je 66 tisuća 300 i nešto osobnih dosjea UDBE u Arhivu? Nije važno.

Perković u svojoj rekonstrukciji 94. kaže 90. godine je u Arhivu bilo preko 70 tisuća osobnih dosjea, gdje je barem 3 i pol tisuće. Kojih 3 i pol tisuće nedostaje? Tko ih je odnio, zašto nisu tamo gdje jesu? Gdje je sadržaj sefa predsjednika Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske? To su tajne ove zemlje koje nitko ne zna gdje su. A mi raspravljamo o zaštiti zubnog kartona! Halo!

ANAMARIJA MUSA:

Pa zato treba zakonom uredit, što je ... ono što ste vi nabrojali.

NIKOLA GRMOJA:

To sam mislio reći. Svi prijedlozi koji su konstruktivni, znači nije istina ono što ste rekli da nećemo mijenjati prijedlog zakona, mi ćemo ga znači mijenjati. Ali ga sigurno nećemo mijenjati u onom mjeri da onemogućimo otvaranje

arhiva, saznavanje istine, o onom razdoblju, to je ono što sigurno nećemo raditi i nećemo se sigurno voditi time da je možda to u suprotnosti sa antidiskriminacijskim zakonom, zakonom o suzbijanju diskriminacije jer praktički onda ću se i ja ovdje pozvati na to kad su u pitanju moji osobni podaci koji su javno objavljeno. Evo toliko. Mislim da je vrijeme da zaključimo imamo temu u Saboru koja je jako bitna, znači nismo znali da će biti danas. ... /upadica ne razumije se/ .. pa povezana je sa ovim zakonom također.

Znači do petka bih vas molio da pošaljete sve ove konkretne primjedbe pisanim pute. Evo molim vas.

SJEDNICA JE ZAKLJUČENA U 13,56

Klasa: 011-02/17-02/01
 Urbroj: 565-01/1-17-2
 Zagreb, 7. travnja 2017. godine

Primljeno	10-04-2017
Klasifikacija i oznaka	Org. jed.
612-06/17-02/01	6532-3
Uredbeni broj	Pril. Vrij.
565-17-08	- -

**HRVATSKI SABOR
 KLUB ZASTUPNIKA MOSTA
 NEZAVISNIH LISTA**

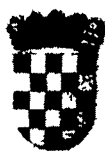
Predmet: Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima

U svezi s prijedlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, o kojem se raspravljalo na okruglom stolu u Hrvatskom saboru 5. travnja 2017. Hrvatski državni arhiv iznosi sljedeće mišljenje.

1. Odredbu članka 1. prijedloga Zakona, kojom se propisuje beziznimna predaja gradiva nadležnom arhivu u roku do 30 godina, i odredbu članka 10. stavak 1. prijedloga zakona, kojom se propisuje predaja navedenog gradiva u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu Zakona, smatramo trenutno neprovedivima. Za preuzimanje više od 30.000 dužnih metara gradiva arhivi nemaju spremišta potrebnog kapaciteta, niti je toliku količinu gradiva moguće preuzeti u kratkom vremenu. Predlažemo da se imatelje gradiva izvan arhiva obveže na predaju detaljnih popisa gradiva, a da se gradivo preuzima u skladu s mogućnostima pojedinih arhiva.
2. Člankom 4. stavkom 1. prijedloga Zakona utvrđuje se dostupnost gradiva koje sadrži osobne podatke na način koji javno dostupnima čini osobne podatke svih građana Republike Hrvatske i drugih osoba koji su nastali prije 40 ili više godina. Ovom se odredbom javno dostupnima čine osobni podaci više od 50% stanovnika Republike Hrvatske, uključujući i podatke o maloljetnim osobama. Predlažemo da se dostupnost osobnih podataka veže uz smrt osobe na koju se odnose, uz sekundarni kriterij od 100 godina od rođenja osobe. Također predlažemo da se iznimka iz stavka 3. istog članka ograniči na podatke koji su relevantni za postizanje ciljeva predloženog zakona.
3. Člankom 5. stavkom 3. ravnatelj arhiva obvezuju se da u određenim slučajevima moraju odobriti korištenje gradiva koje sadrži klasificirane ili osobne podatke. Predlažemo da se razmotri može li ova odredba ravnatelje arhiva dovesti u situaciju da moraju odobriti korištenje klasificiranih dokumenata domaćim i stranim osobama koje prema Zakonu o tajnosti nemaju pravo uvida u podatke.
4. Predlažemo da se pravo korisnika da samostalno umnaža zapise arhivskog gradiva ograniči na uporabu jednostavnih priručnih tehničkih sredstava te na umnažanje za vlastite potrebe

v.d. RAVNATELJA:

dr. sc. Mario Stipančević

REPUBLIKA HRVATSKA
PUČKI PRAVOBRANITELJ
Broj: P.P.R.-4-8-194/17-19-2
U Zagrebu, 6. travnja 2017.

REPUBLIKA HRVATSKA	
68 - HRVATSKI SABOR	
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6	
Primljeno: 10-04-2017	
Klasifikacijska oznaka:	Org. jed.
612-06/17-02/01	6532-3
Org. zbirni broj:	Pril. Vrij.
414-17-07	1 -

Hrvatski sabor
g. Božo Petrov, predsjednik Hrvatskog sabora

Klub zastupnika Mosta
nezavisnih lista
g. Miroslav Šimić, predsjednik Kluba

Predmet: Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivama
- Mišljenje, daje se

Poštovani,

Sukladno Zaključku Hrvatskog sabora od 29. ožujka 2017., kao i odredbama čl. 17. Zakona o pučkom pravobranitelju (NN br. 76/12) i čl. 12. Zakona o suzbijanju diskriminacije (NN br. 85/08 i 112/12, dalje ZSD) dostavljamo mišljenje o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivama (u daljnjem tekstu Prijedlog zakona).

Prijedlog zakona analizirali smo sukladno ustavnim i zakonskim ovlastima i s pozicije institucije za promociju i zaštitu ljudskih prava, ali podredno i kao središnje tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije, razumijevajući da će svoje mišljenje o Prijedlogu zakona dati i Agencija za zaštitu osobnih podataka, Povjerenik/ca za informiranje te Hrvatski državni arhiv, svi u okviru svojih nadležnosti.

Pitanja i rasprave vezane uz dostupnost arhiva posljednjih dana ukazuju na očiglednu želju društva za cjelovitim razumijevanjem povijesti i prošlih režima, pa pozdravljamo intencije za promjenom propisa, a napose nastojanja da se u taj procese uključi stručna javnost i različiti dionici, tim više što o potrebi otvaranja arhiva službi iz bivšeg režima, i to prije svih njihovim žrtvama, govori i Rezolucija 1096 o ukidanju naslijeđa bivših komunističkih totalitarnih sustava Parlamentarne skupštine vijeća Europe.

Neovisno o postojanju iznimnog javnog interesa za dostupnošću podataka iz arhiva, reguliranju ove materije treba pristupiti sustavno i s posebnom pozornošću kako se ne bi dogodilo da se intencija i rezultati procesa zloupotrebljavaju u političke svrhe, na što upozorava toč. 6. Rezolucije o Europskoj savjesti i totalitarizmu od 2. travnja 2009. na koju se poziva i predlagatelj ovih izmjena. Rezolucijom se naglašava i kako niti jedna politička opcija nema monopol nad interpretacijom povijesti, već povjesničarima treba omogućiti da znanstvenim pristupom i metodama donesu što je moguće neovisnije zaključke o povijesnim zbivanjima, kako bi se izbjeglo da laička interpretacija povijesnih činjenica bude začetak nedemokratskih ideja i u najekstremnijim slučajevima, poticaj na mržnju i osvetu.

U prilog otvaranju arhiva, prije svih građanima na koje se podaci odnose, ukazuje i Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu ESLJP) primjerice u odluci Haralambie protiv Rumunjske od 27. listopada 2009. ustvrdivši kako pojedinac ima vitalan interes za pristup podacima koje o njemu drži javne vlasti i na kojoj je obveza osiguranja učinkovite procedure za pristup takvim informacijama.

U tom smislu treba istaknuti i kako će osobama ili nasljednicima osoba, odnosno svim žrtvama koje su sudovi bivše Jugoslavije osudili za vrijeme komunističke vladavine za politička kaznena djela, politički motivirana kaznena djela ili druga kaznena djela, u slučajevima kada je do osuđujuće odluke došlo zluporabom političke moći, dostupnost arhivske dokumentacije znatno olakšati postupak revizije poništenja osuđujuće odluke ili njoj drugoga odgovarajućega pravnog akta. Pod zluporabom političke moći smatraju se slučajevi u kojima je došlo do osude koja u svojoj izreci, ili u postupku koji joj je prethodio, krši međunarodnopravno priznata načela pravne države i demokratskog društva ili proturječi sadašnjem javnom poretku Republike Hrvatske. Naime, zahtjev za reviziju protiv presuda sudova bivše SFRJ među ostalim, mora sadržavati i osobne osuđenikove podatke, podatke o presudi koja se pobija, podatke o činjenicama i dokazima na kojima se temelji, a u slučaju da je nepotpun, odbacuje se.

S druge strane, pri osiguranju dostupnosti podataka iz arhiva, poglavito kada je riječ o arhivskom gradivu koje iznimno postaje dostupno bez općih ograničenja kako to predviđa članak 4. Prijedloga zakona, nužno je voditi računa o razmjernosti interesa javnosti da su arhive svima dostupne, ali s druge strane, i o poštivanju privatnog interesa, osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti. Pri tome, javni interes ne mora a priori biti u prednosti, na što ukazuje i praksa ESLJP, primjerice u Odluci Ivanovski protiv Makedonije od 21. siječnja 2016. ESLJP je o odmjeravanju interesa nacionalne sigurnosti i zaštite podnositeljevih prava, zaključio da miješanje u podnositeljevo pravo na privatni život nije proporcionalno legitimnom cilju koji se želio postići te primijetio da je pri odmjeravanju interesa nacionalne sigurnosti i zaštite podnositeljevih prava trebalo kao ključan čimbenik uzeti u obzir činjenicu da je podnositelj pod prisilom počeo surađivati s tajnim službama te kako je Zakon o lustraciji donesen nekih 16 godina nakon što je Makedonija donijela demokratski Ustav, a uzimajući u obzir da je bilo kakva prijetnja koju su lustrirane osobe inicijalno mogle predstavljati za novu demokraciju s protekom vremena morala značajno opasti, taj je značajan čimbenik trebalo uzeti u obzir pri ocjeni proporcionalnosti miješanja ističe Sud.

Što se tiče samih rješenja koje ovaj Prijedlog zakona donosi, važna su dva aspekta, koja se odnose na svrhu/pravni interes korištenja podataka i njihovu dostupnost. Svrha/pravni interes u koju se podaci iz arhiva daju i namjeravaju koristiti, a osobito oni koji sadrže tzv. osjetljive podatke, morala bi biti jasno propisana kao znanstvena, nastavna, publicistička ili pak opisana kroz neko svojstvo, npr. žrtve, te bi ju tražitelj gradiva trebao pojasniti, neovisno o kojem se dijelu arhivskog gradiva iz članka 4. Prijedloga Zakona radi.

Naime, Ustav kaže kako se svakome jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka te kako je zabranjena uporaba osobnih podataka suprotna utvrđenoj svrsi njihova prikupljanja. U okviru prava EU i standarda VE definirane su posebne kategorije osobnih podataka (tzv. „osjetljivi podaci“) koji mogu predstavljati rizik za osobe čiji su, te im se zato pruža dodatna zaštita, posebno ako čine zaštićene diskriminacijske osnove po ZSD-u, primjerice rasa ili etničko podrijetlo, vjerska uvjerenja, invaliditet/zdravlje ili spolna orijentacija.

Člankom 4. Prijedloga zakona, javno arhivsko gradivo svima postaje dostupno, bez navođenja svrhe, interesa, pobude ili drugih razloga, u redovnim rokovima dostupnosti navedenim u stavku 1., što uključuje i podatke o rasnom ili etničkom podrijetlu, političkim stajalištima, vjerskim ili drugim uvjerenjima, sindikalnom članstvu, zdravlju ili spolnom životu te

kaznenim djelima i prekršajima. Nadalje, i sveukupno gradivo tijela državnih, regionalnih i lokalnih vlasti, pravosuđa, tijela unutarnjih poslova i bivših društveno političkih organizacija i sigurnosno-obavještajnih tijela nastalo do 22. prosinca 1990. postaje svima dostupno, ali bez ograničenja propisanih stavkom 1. Obzirom da se to odnosi i na osjetljive podatke koji se nalaze u različitoj dokumentaciji, primjerice onoj o prebivalištu, izdavanju osobnih isprava, školskim svjedodžbama i osobnim očevidnicima zaposlenika tih tijela i sl., dakle, ne samo opća dokumentaciju (primjerice, zapisnike sa sjednica i slično) bez osobnih podataka i/ili onu povezanu s djelovanjem bivšeg političkog sustava, potrebno je predvidjeti kako bi ju tražitelj gradiva trebao pojasniti, a o dostupnosti bi u svakom pojedinačnom slučaju trebalo odlučivati neovisno, pluralističko stručno tijelo, a ne da do nje dođe samim stupanjem propisa na snagu i bez ograničenja. Na taj način, čitav niz osobnih osjetljivih podataka koji istodobno čine i neku diskriminacijsku osnovu, unutar široke palete različitih gradiva i neselektirane dokumentacije postaje dostupno svima bez da se korisnici pri tome legitimiraju interesom (znanstvenim, nastavnim, publicističkim, pravosudnim i sl.) ili da se podatak na njih osobno odnosi, što je u suprotnosti s svrhom donošenja ovog propisa.

Sekundarno, dostupnost osjetljivih podataka, odnosno njihovo daljnje korištenje bez ili mimo propisane svrhe i legitimnog cilja, potencijalno može dovesti i do diskriminacije pojedinaca (ukoliko je živ) ili pak njihove obitelji (diskriminacija je i stavljanje u nepovoljniji položaj temeljem rodbinske ili druge povezanosti), pogotovo ukoliko bi se postojanje nekog podatka u dokumentaciji dostupnoj po čl. 4. Prijedloga zakona, kao što je vjersko ili političko uvjerenje subjektivno procjenjivalo, jer svojevoljno nije iskazano. Dakle, postoji mogućnost da nelegitiman i neselektivan pristup gradivu, s obzirom na osobne podatke koji se tako mogu saznati i međusobno povezati uz pojedinca, potencijalno dovedu do diskriminacije.

Tako je jedan od podataka koji bi po Prijedlogu zakona i članku 4. stavcima 2. i 3. trebao biti dostupan i onaj o osuđivanosti osoba, što je u suprotnosti s načelom rehabilitacije iz kaznenog zakonodavstva. Naime, treba se imati u vidu Ustavom jamčenu presumpciju nevinosti te pri regulaciji o dostupnosti podataka vezanih uz kaznena i prekršaje, uvažavati pravo na rehabilitaciju, temeljem kojeg se osuđenoj osobi protekom određenih rokova omogućava ponovna uspostava statusa građanina čija se prava i slobode ne mogu razlikovati od prava i sloboda osoba koje nisu počinile kazneno djelo. Osuđivana osoba se tada smatra neosuđivanom i svaka uporaba podataka o osobi kao počinitelju kaznenog djela zabranjena je. Rehabilitirana osoba ima pravo nijekati prijašnju osuđivanost i zbog toga ne smije biti

pozvana na odgovornost niti imati bilo kakve pravne posljedice, slijedom čega se niti podaci o osuđivanosti od trenutka nastupa rehabilitacije ne mogu davati na uvid.

Što se tiče dostupnosti i klasificiranih podataka, potrebno je u obzir postojeće odredbe Zakona o tajnosti podataka koji propisuje provedbu postupaka deklasifikacije.

Zaključno, smatramo kako je važno da se pitanje dostupnosti arhiva sukladno propisima i to poglavito onima o zaštiti osobnih podataka jasno uredi, unaprijed precizno definira koje gradivo je dostupno svima i po kojim kriterijima, imajući pri tome u vidu razmjernost javnog interesa i zaštitu nekog drugog prava, kao i da se postojeći tekst nomotehnički doradi.

S poštovanjem,

Lora Vidović
Lora Vidović

Ured Ombudsman <info@ombudsman.hr>

pet 7.4.2017 10.19

Ulazna pošta

Prima: Predsjednik; Klub zastupnika Most nezavisnih lista;

Oznaka za daljnji rad. Početak: 7. travnja 2017.. Rok: 7. travnja 2017..

Proslijedili ste tu poruku 7.4.2017. 10:30.

1 privitak

ŠćP 130743 P
Cf

Poštovani,
u privitku dostavljamo dopis pučke pravobraniteljice.
S poštovanjem,

Ured pučke pravobraniteljice / Office of the Ombudswoman

Trg hrvatskih velikana 6, 10 000 Zagreb, Hrvatska / Croatia

Tel: +385 1 4851 277

Fax: +385 1 6431 629

REPUBLIKA HRVATSKA
POVJERENIK ZA INFORMIRANJE

KLASA: 011-01/17-01/3
URBROJ: 401-01/01-17-01
Zagreb, 10. travnja 2017.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno:	11-04-2017
Klasifikacijska oznaka	Org. jed.
612-06/17-02/01	2532-3
Uredbeni broj	Pril. Vrij.
401-17-09	1

Hrvatski sabor
Trg svetog Marka 6
10 000 Zagreb

**PREDMET: Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama
Zakona o arhivskom gradivu i arhivima**

- mišljenje, daje se

Dana 30. ožujka 2017. zaprimili smo Vaš poziv na Okrugli stol radi davanja mišljenja o Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, a koji je održan 5. travnja 2017. godine. Na Okruglom stolu zatražili ste naše pisano očitovanje o spomenutom Prijedlogu.

Stoga u odnosu na Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima u svojstvu tijela koje nadzire primjenu Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15) kojim su utvrđeni uvjeti i postupak ostvarivanja Ustavom zajamčenog prava građana na javne informacije, utvrđenog u članku 38., stavak 4. Povjerenik za informiranje daje sljedeće mišljenje

Načelnog smo stava da je Zakon o arhivskom gradivu i arhivima neophodno temeljito novelirati, s obzirom da je od vremena njegova usvajanja 1997. godine došlo do niza društvenih i tehnoloških promjena transformativnog karaktera kao i promjena međunarodnog, europskog i domaćeg pravnog okvira, osobito u pogledu zaštite ljudskih prava, u koje se ubraja i pravo pristupa informacijama u posjedu tijela javne vlasti kao i pravo na efikasnu pravnu zaštitu prava građana, kao i u pogledu zaštite osobnih podataka, koje podrazumijeva i pravo uvida u vlastite podatke. Međutim, posebna potreba usklađivanja s novonastalom pravnom i društvenom situacijom odnosi se na potrebu uređivanja digitalizacije arhivske građe, osobito u skladu s EU Direktivom o ponovnoj uporabi informacija javnog sektora (2003/98/EZ, 2013/37/EU) koja je preuzeta Zakonom o pravu na pristup informacijama 2013., a zatim i 2015., a koja uređuje neka od pitanja digitalizacije arhivskog gradiva.

U sklopu te potencijalno obuhvatne promjene pozdravljamo okolnost da je pitanje otvaranja arhiva iz razdoblja SFRJ, osobito arhiva tajnih službi kao i društveno-političkih organizacija stavljeno na dnevni rad političke, zakonodavne i javne rasprave putem predmetnih izmjena i dopuna Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, jer smatramo da njegovo adekvatno rješavanje, u skladu s europskim i domaćim pravnim pravilima i standardima, doprinosi transparentnosti i pravu građana na informaciju, općenito zaštitu ljudskih prava, uključujući pristup vlastitim podacima, te da u tom smislu omogućava znanstveni pristup povijesti. Isto su manje ili više uspješno ranije učinile i druge države koje su napustile socijalističko komunističke režime, uspostavljajući posebna pravila za pristup arhivima te poseban nadzorni mehanizam. U pogledu tih pitanja, smatramo načelno da je riječ o posebnoj

arhivskoj građi kojoj pristup treba biti uređen u posebnom pravnom režimu koji u određenoj mjeri odudara od redovitog režima pristupa arhivskoj građi, osobito jer dio dokumentacije ulazi u relativno noviji korpus informacija (od 1990. do danas proteklo je 27 godina), a potreba građana da znaju kao i da pristupe vlastitim podacima treba biti poduprta posebnim materijalnim i procesnim pravilima koji omogućavaju ostvarivanje tih prava i potencijalno nužno ne vrijede za 'redovitu' arhivsku građu. U skladu složenosti ove problematike, kao i prelamanja brojnih pravnih načela i njihove primjene, osobito u smislu arhivske problematike, pristupa informacijama, zaštite osobnih podataka te zaštite sigurnosti i klasificiranih podataka, smatramo da je za uređenje iste nužno osigurati uključivanje svih relevantnih tijela koja bi svojim stručnim pristupom trebala doprinijeti ostvarivanju cilja i svrhe otvaranja arhiva, uz adekvatnu zaštitu temeljnih načela ustavnog poretka Republike Hrvatske. Stoga pozdravljamo Vaše traženje našeg mišljenja, makar i u podmakloj fazi postupka.

S obzirom na odnos Zakona o arhivima i arhivskom gradivu s jedne, i Zakona o pravu na pristup informacijama s druge strane, ističemo da je pristup informacijama vezanih i nastalih u djelokrugu rada tijela javne vlasti Ustavom (članak 38., stavak 4.) zajamčeno pravo građana uređeno Zakonom o pravu na pristup informacijama, a koje oni i uživaju na načelu jednakosti (članak 8.) i slobodnog raspolaganja informacijama (članak 9.), bez navođenja i opravdavanja svrhe korištenja informacija (članak 18., stavak 4.). Drugim riječima, korisnik predstavlja javnost i kao dio te javnosti ima pravo dobivenu informaciju javno iznositi. Načelo pristupa informacijama smatra se temeljnim načelom demokracije, koji omogućava kontrolu javne vlasti i suzbijanje korupcije, kao i ostvarivanje individualnih prava i interesa građana i pravnih osoba. Ograničenja ostvarivanja tog prava propisana su Zakonom o pravu na pristup informacijama, u skladu s Ustavnom garancijom koja nalaže da ograničenja budu razmjerna potrebi ograničenja u svakom pojedinom slučaju te nužna u demokratskom i slobodnom društvu. U tom smislu ako informacije u posjedu tijela javne vlasti sadrže dijelove koji su podložne ograničenjima (osobni podaci, klasificirani podaci, poslovne ili profesionalne tajne, autorska djela i sl., kao osnove propisane u članku 15.) moguće je da informacija ipak bude dostupna javnosti, ako se provedbom testa razmjernosti i javnog interesa (članak 16.) utvrdi da javni interes za dostupnošću informacije (pravo javnosti da zna) prevladava nad potrebom zaštite informacije radi sprječavanja potencijalne štete za zaštićeni interes. Dakle, hoće li informacija na kojoj postoje ograničenja biti dostupna javnosti procjenjuje se u svakom pojedinačnom slučaju (temeljem podnesenog zahtjeva za pristup informacijama), u propisanom postupku (upravnom postupku koji se provodi u skladu sa Zakonom o općem upravnom postupku, (NN 47/09), a na odluku korisnik ima pravo žalbe neovisnom tijelu, Povjereniku za informiranje (članak 25., u vezi članaka 35-38.), u odnosu na čije odluke ili postupanje je moguće pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom (članak 26.). S obzirom na svoje institute, Zakon o pravu na pristup informacijama usklađen je s europskim i međunarodnim standardima, a u nekim elementima osigurava čak i veći stupanj zaštite prava građana na informaciju. Isključenja od primjene Zakona o pravu na pristup informacijama su informacije koje se odnose na informacije za koje postoji obveza čuvanja tajnosti sukladno zakonu koji uređuje sigurnosno-obavještajni sustav (članak 1., stavak 4.) te klasificirane informacije čiji su vlasnici međunarodne organizacije ili druge države, odnosno koje nastaju ili se razmjenjuju u okviru suradnje s međunarodnim organizacijama ili drugim državama (članak 1., stavak 5.). Također, Zakon se ne primjenjuje na stranke u sudskim, upravnim i drugim na zakonu utemeljenim postupcima, kojima je dostupnost informacija iz tih postupaka utvrđena propisom (članak 1., stavak 3.). U tom smislu, Zakon o arhivskom gradivu i arhivima propisuje poseban postupak dostupnosti gradiva, te se na dostupnost informacija u smislu arhivske građe primjenjuju odredbe tog Zakona. Međutim, ovisno o uređenosti postupka i njegovoj efikasnosti, nije isključena mogućnost primjene Zakona o pravu na pristup informacijama, ukoliko su odredbe posebnog Zakona u jasnom nesuglasju s Ustavom zajamčenim pravom na pristup informacijama. Ukratko, temeljno je pravilo Zakona o pravu na pristup

informacijama da su određene informacije, osim ako je riječ o klasificiranim podacima ako se odnose na potrošnju javnih sredstava dostupne javnosti iako primjerice sadrže osobne primjerice pojedinačno ime i prezime. U odnosu na druge osobne podatke koje mogu biti sadržani u određenim informacijama, prije donošenje odluke tijelo javne vlasti je obvezno provesti test razmjernosti i javnog interesa kako bi se u konkretnom slučaju razmotrilo da li unatoč postojanja zakonskog ograničenja preteže javni interes za objavom osobnih podataka. U odnosu na klasificirane podatke se također provodi test razmjernosti i javnog interesa.

U odnosu na intencije predloženog Zakona, njegov sadržaj te odredbe Zakona o pravu na pristup informacijama, smatramo da je potrebno istaknuti sljedeće:

Dostupnost podataka (građe) društveno-političkih organizacija. S obzirom na ustavno-političko uređenje u bivšem sustavu, važeći zakonodavni okvir prava na pristup informacijama, kao i odredbe Zakona o arhivskoj građi i arhivima (članak 68. kojim se isto smatra javnim arhivskim gradivom), smatramo da je pravni status takve građe pravno nesporan i da je njezina pozicija ista kao i građa ostalog javnog arhivskog gradiva državnih tijela i drugih tijela javne vlasti iz članka 5. Zakona o arhivskoj građi i arhivima te da je odgovarajućom pravnom odredbom potrebno osigurati dostupnost takve građe u redovnoj proceduri, odnosno napustiti trenutni režim u kojoj politička stranka sljednica odlučuje o dostupnosti te građe, bez pravne osnove u zakonu. To je međutim potrebno utvrditi u odgovarajućim rokovima te osiguravanjem odgovarajućih kapaciteta za prihvatanje te građe, te bi stoga donošenje Zakona trebalo pratiti jasna institucionalno-financijska konstrukcija koja će omogućiti da odredba članka 10. predloženog Zakona ne ostane mrtvo slovo na papiru. Potrebno je ujedno ovaj problem sagledati i u kontekstu već postojećih ograničenih kapaciteta arhiva te ranijih prijedora oko čuvanja arhivske građe. S obzirom na iskustvo problematike nerazmjera odnosa pravne norme i realnih mogućnosti (financijskih i materijalnih kapaciteta) iz naših prvih godina, sa sigurnošću možemo pretpostaviti da se nedostatak uređenja ovog pitanja neće poticajno odraziti na realizaciju želje zakonodavca da ostvari cilj donošenja ovog Zakona. Alternativno, ako se i ne osigura prihvatanje te građe, potrebno je izričito urediti da o toj građi odlučuje arhiv kojemu građa pripada.

Dostupnost s obzirom na vrstu podataka. Načelno, naš je stav, a takvo je pravno uređenje prema odredbama Zakona o pravu na pristup informacijama, da podaci o radu, odlukama, procedurama, financiranju, tijela javne vlasti, kao i podaci o zaposlenima i obnašateljima dužnosti (imena i prezimena, stručna sprema, radno mjesto), kao i njihove odluke i postupanja u sklopu obavljanja njihove dužnosti, predstavljaju javne podatke, bez obzira kada su nastali. U tom smislu, ograničenje o dostupnosti arhivskog gradiva nakon 30 godina u važećoj odredbi članka 20. Zakona o arhivima i arhivskoj građi predstavlja ograničenje pristupa, ukoliko dokumentacija nije u pristupu tijela i dostupna prema ZPPI, odnosno nije u posjedu tijela već je predana u arhiv. Zadržavanje takve odredbe bez dodatka da je ona dostupna i ranije, sukladno zakonu kojim se uređuje pravo na pristup informacijama, može stoga stvoriti pravni vakuum. Smatramo stoga da je odredbu članka 20. stavak 1. izmijeniti na način da se ili propiše da je javno arhivsko gradivo dostupno bez obzira na vrijeme nastanka. Građa ranijih društveno-političkih organizacija, prema našem mišljenju, ulazi u krug redovne javne arhivske građe, dok dostupnost arhivske građe sigurnosno-obavještajnih službi treba u tom smislu posebno urediti, spominjući izričito o kojoj se građi radi, kako odredba ne bi kolidirala s važećom građom sigurnosno-obavještajnog sustava.

Svrha i interes za pristup arhivskom gradivu. Podržavamo predloženu odredbu članka 19., stavak 1. prema kojoj je dostupnost arhivskog gradiva zajamčena svakome pod jednakim uvjetima. Ista je u skladu s Ustavnom odredbom o dostupnosti javne informacije kao i Zakonom o pravu na pristup informacijama, koji ne pravi razliku među korisnicima. niti traži navođenje svrhe. Međutim, otvara se pitanje dostupnosti vlastitih podataka i u tom smislu preporučamo posebno urediti pitanje dostupnosti,

jer se u skladu sa člankom 19. Zakona o zaštiti osobnih podataka omogućava pristup vlastitim osobnim podacima. S obzirom na te osobe i njihove podatke, ograničenja iz članka 21. ne bi smjela predstavljati prepreku pristupu, a to je i u skladu sa intencijama donošenja ovog Zakona. Ujedno, s obzirom na predloženu odredbu članka 22., stavak 1. i 2. vidljivo je da se ipak predviđa mogućnost da posebna opravdana (znanstvena ili druga opravdana) svrha omogućava derogiranje pravila o dostupnosti gradiva za pojedine osobe, čime se odstupa od općeg režima jednake dostupnosti.

Dostupnost klasificiranih podataka. S obzirom na predložene odredbe članka 20., stavak 3. i 4. otvara se pitanje zadržavanja klasifikacije odnosno deklasifikacije informacija iz ranijeg razdoblja, a sukladno važećim propisima o tajnosti podataka, kao i pitanje ovlaštenja za isto. U odnosu na dostupnost klasificiranih podataka potrebno je obratiti pažnju da se temeljem Zakona o tajnosti podataka (NN 79/07, 86/12) samo deklasificirani podaci mogu učiniti dostupnima javnosti. Ujedno, izuzimanje od općeg pristupa arhivskog i registraturnog gradiva koje sadrži projektnu i tehničku dokumentaciju štićenih i vojnih objekata, industrijskih postrojenja, infrastrukturnih objekata i sl., kao i podatke o prirodnim i strateškim bogatstvima Republike Hrvatske moglo bi doći u sukob s važećim propisima s obzirom da se među gradivom mogu naći i informacije koje ne potpadaju pod navedene izuzetke, a koje bi mogle utjecati na postojeće klasificirane informacije. Također, informacije o prirodnim i strateškim bogatstvima nisu u cijelosti klasificirane niti prema važećim propisima (npr. propisi o državnoj imovini, zaštićena prirodna dobra).

Osobni podaci. Uz gore navedenu opasku o dostupnosti osobnih podataka iz vlastitih dosjea, ističemo da dvojimo o svrsishodnosti odredbe prema kojima podaci o političkim uvjerenjima ili sindikalnom članstvu predstavljaju u jednakoj mjeri zaštićene podatke kao što su to podaci o spolnom i zdravstvenom životu. Također, smatramo da cjelovito ukidanje zaštite osobnih podataka u odnosu na javno arhivsko gradivo nastalo do 22. prosinca 1990. nema uporište u važećim ustavnim i pozitivnopravnim normama, s obzirom da se zaštita osobnih podataka smatra ljudskim pravom i da se isto može ograničiti samo prema načelu razmjernosti. Također, ističemo da bi trebalo izričito propisati (radi ubrzanja odlučivanja i uklanjanja nesigurnosti) da su podaci o javnim dužnostima i poslovima kao i osobama koje ih obnašaju javni podaci i ne predstavljaju zaštićene podatke.

Pravna zaštita. S obzirom na rokove iz Zakona o pravu na pristup informacijama prema kojem je tijelo javne vlasti dužno odlučiti o zahtjevu korisnika u roku od 15 dana, s mogućnošću produžetka roka za dodatnih 15 dana ukoliko je, primjerice, potrebno provesti test razmjernosti i javnog interesa ili prikupiti informacije iz različitih mjesta, smatramo nerealnom predloženu odredbu članka 25 prema kojoj je ravnatelj arhiva o istome dužan odlučiti odmah odnosno najkasnije u roku od 8 dana. Ujedno, smatramo neoportunim propisivati da ravnatelj za prekoračenje roka prekršajno odgovara sukladno predloženom članku 66., stavak 1. podstavak 9., a s obzirom na odredbe Zakona o općem upravnom postupku prema kojem korisnik ima pravo na žalbu u slučaju šutnje uprave, što je primjenjivo i u slučaju odlučivanja o dostupnosti gradiva. Ujedno, smatramo da osiguravanje neposredne pravne zaštite od strane upravnih sudova neće biti efikasno, zbog trajanja i formalizma sudskih postupaka te preporučamo da se pravna zaštita osigura pred arhivskim vijećem ili drugim tijelom, po mogućnosti neovisnog karaktera.

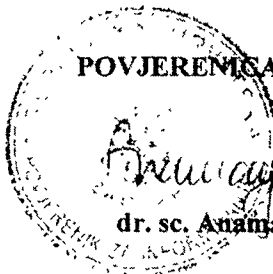
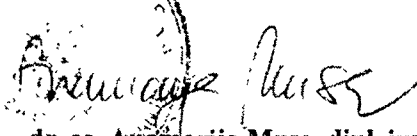
Ujedno ističemo da će se od 25. svibnja 2018. godine u Republici Hrvatskoj izravno primjenjivati Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti pojedinaca u vezi obrade osobnih podataka. U navedenoj Uredbi je navedeno da ako se osobni podaci obrađuju u svrhe arhiviranja, ova Uredba trebala bi se također primjenjivati na takvu obradu, imajući u vidu da se Uredba ne bi trebala primjenjivati na osobne podatke preminulih osoba. Tijela javne vlasti ili javna ili privatna tijela koja posjeduju evidenciju od javnog interesa trebala bi biti službe koje, na temelju prava Unije ili prava države članice, imaju pravnu obvezu stjecati, čuvati, ocjenjivati, slagati, opisivati, komunicirati,

promicati, širiti i pružati pristup evidencijama od trajne vrijednosti za opći javni interes. Države članice također bi trebale biti ovlaštene predvidjeti daljnju obradu osobnih podataka u svrhe arhiviranja, na primjer s ciljem pružanja posebnih informacija u vezi s političkim ponašanjem za vrijeme bivših totalitarističkih državnih režima, genocida, zločina protiv čovječnosti, posebice holokausta, ili ratnih zločina.

Također je predviđeno da se pravom Unije ili pravom države članice mogu uvesti ograničenja s obzirom na posebna načela te s obzirom na ograničenja prava na informacije, pristup i ispravak ili brisanje osobnih podataka te ograničenja prava na prenosivost podataka, prava na prigovor, odluka koje se temelje na izradi profila, kao i ograničenja obavješćivanja ispitanika o povredi osobnih podataka te ograničenja određenih povezanih obveza voditelja obrade, u mjeri u kojoj je to nužno i proporcionalno u demokratskom društvu, pored ostalog daljnja obrada arhiviranih osobnih podataka za potrebe pružanja posebnih informacija u vezi s političkim ponašanjem za vrijeme bivših totalitarnih državnih režima ili zaštita ispitanika ili prava i sloboda drugih osoba, među ostalim u svrhu socijalne zaštite, javnog zdravlja i u humanitarne svrhe. Ta ograničenja trebala bi biti u skladu sa zahtjevima utvrđenima u Povelji i Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

U cjelini, mišljenja smo da bi se doradom pojedinih odredbi moglo osigurati efikasnije ostvarivanje svrhe i cilja donošenja ovog Zakona kao i poštivanje ustavnih prava i postojećeg zakonskog okvira, a temeljem javne rasprave i savjetovanja s javnošću. Ujedno, smatramo da bi uređenje dostupnosti građe društveno-političkih organizacija kao i arhivske građe tajnih službi iz vremena prije neovisnosti i samostalnosti Republike Hrvatske, trebalo urediti u posebnoj glavi Zakona, s obzirom da se u odnosu na istu, radi utvrđivanja povijesne istine, namjerava derogirati određene pravne institute koji vrijede za ostalu javnu arhivsku građu.

S poštovanjem,

POVJERENICA ZA INFORMIRANJE

dr. sc. Ananarija Musa, dipl. iur.

Mišljenje, daje se

[ODGOVORI](#)

[ODGOVORI SVIMA](#)

[PROSLIJEDI](#)

Povjerenik za informiranje Označi kao pročitano

uto 11.4.2017. 9:34

Prima: Klub zastupnika Most nezavisnih lista;

1 privitak

Preuzmi sve

Poštovani,

U privitku Vam dostavljam mišljenje Povjerenice za informiranje.

Lijep pozdrav!

Pisarnica

POVJERENIK ZA INFORMIRANJE
10000 Zagreb, Hrvatska

POVJERENIK ZA INFORMIRANJE
Jurišićeva 19
10000 Zagreb, Hrvatska

**REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU
OSOBNIH PODATAKA**

KLASA: 011-01/17-01/08
URBROJ: 567-12/01-17-02
Zagreb, 31. ožujka 2017.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno: 10-04-2017		
Klasifikacijska oznaka	Org. jed	
612-06/17-02/01	6532-3	
Uredbeni broj	Pril	Vrij.
567-17-06	-	-

HRVATSKI SABOR

**Klub zastupnika Mosta nezavisnih lista
n/p g. Miroslav Šimić, predsjednik Kluba**

**Predmet : Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu
i arhivima,
- mišljenje, daje se.-**

**Veza : Akt Hrvatskog sabora KLASA: 612-06/17-01/01 i URBROJ: 6511-17-10
od 29. ožujka 2017. godine.**

Poštovani g. Šimiću,

S pozivom na uvodno citirani akt, temeljem kojeg je zatraženo mišljenje Agencije za zaštitu osobnih podataka u svezi Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, a koji tekst ste nam u privitku dostavili, nastavno Vas izvješćujemo kako slijedi:

Dostavljeni tekst Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima s naročitom pažnjom je razmotren u Agenciji za zaštitu osobnih podataka.

Agencija za zaštitu osobnih podataka sa stanovišta zaštite osobnih podataka kao i odnosnog zakonodavnog okvira imajući u vidu odredbe Zakona o zaštiti osobnih podataka („Narodne novine“ 106/12 - pročišćeni tekst) koji je usklađen sa Direktivom 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca glede obrade osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka kao i Odredbe Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 05/14) posebice glave III. odnosno na zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te

također odredbe ostalih odgovarajućih pravnih instrumenata EU Acquis-a a posebice Opće uredbe o zaštiti podataka (Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ) koja je po svojoj pravnoj snazi obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama EU od 25.05.2018. godine, pa tako i u RH, glede predmetnog teksta Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima **navodi i ukazuje** sljedeće:

Polazno je svakako važno naglasiti postavku da budući da arhivsko gradivo u pravilu unutar svog sadržaja sadrži (u većoj ili manjoj mjeri) i razne osobne podatke uključivo i one koji spadaju u posebne kategorije to se i na arhivsko gradivo sustavno i na odgovarajući način trebaju primjenjivati i propisi iz područja zaštite osobnih podataka. Slijedom navedenog i odredbe posebnih propisa koji reguliraju posebna područja trebaju biti adekvatno usklađene u svojim dijelovima koji su odnosni na obradu i zaštitu osobnih podataka ili odgovarajuće izrijeком ukazivati na relevantni zakonodavni okvir tj. propise iz područja zaštite osobnih podataka.

Pitanje arhiviranja nije harmonizirano na razini Europske unije, međutim, Europska unija (i njezini prethodnici EEZ i EZAE) donijela je propise kojima se uređuje arhiviranje dokumenata koje je ista stvorila. Tako je Uredbom Vijeća (EEZ, Euratom) br. 354/83 o otvaranju za javnost povijesnih arhiva Europske ekonomske zajednice i Europske zajednice za atomsku energiju, propisano da *institucije Europske ekonomske zajednice i Europske zajednice za atomsku energiju stvaraju povijesne arhive i stavljaju ih na raspolaganje javnosti prema uvjetima određenima ovom Uredbom, trideset godina od dana nastanka dokumenta ili spisa* (članak 1.). Naknadnim izmjenama donesenima Uredbom Vijeća (EU) 2015/496 propisano je da *svaka institucija donosi unutarnja pravila za primjenu ove Uredbe. Ona uključuju pravila za čuvanje i otvaranje za javnost povijesnih arhiva i pravila o zaštiti osobnih podataka sadržanih u njima. Kad god je to moguće, institucije stavljaju svoje arhive na raspolaganje javnosti elektroničkim putem, uključujući digitalizirane i izvorno digitalne arhive, te olakšavaju njihovo konzultiranje na internetu* (članak 1. stavak 2. Uredbe 2015/496).

Nadalje, valja istaknuti kako je razvidno iz Zakona o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“ 25/13 i 85/15) da se njegove odredbe primjenjuju i na pristup informacijama koje su sadržane u arhivima tijela javne vlasti, pri čemu kada te informacije sadrže osobne podatke njihovo otkrivanje podliježe testu razmjernosti i javnog interesa iz članka 16. tog propisa koji između ostaloga stavkom 2. propisuje *kod provođenja testa razmjernosti i javnog interesa tijelo javne vlasti dužno je utvrditi da li se pristup informaciji može ograničiti radi zaštite nekog od zaštićenih interesa ..., da li bi omogućavanjem pristupa traženoj informaciji u svakom pojedinom slučaju taj interes bio ozbiljno povrijeđen te da li prevladava potreba zaštite prava na ograničenje ili javni interes. Ako prevladava javni interes u odnosu na štetu po zaštićene interese, informacija će se učiniti dostupnom.*

Nadalje, što se tiče Opće uredbe o zaštiti podataka, razvidno je da je obrada osobnih podataka u svrhe arhiviranja u javnom interesu temelj da zakonodavac ograniči prava

ispitanika. U tom smislu, Uredba propisuje da se trebaju primjenjivati odgovarajuće zaštitne mjere u pogledu prava i sloboda ispitanika, kako bi se među ostalim zajamčilo načelo smanjenja količine podataka. Pri tomu se mogu koristiti i rješenja poput pseudonimizacije pod uvjetom da se tako ne ugrožava svrha arhiviranja u javnom interesu. S druge strane države članice ovlaštene su propisati, pod posebnim uvjetima i uz primjenu odgovarajućih zaštitnih mjera za ispitanike, specifikacije i odstupanja u pogledu zahtjeva za informiranjem, prava na ispravak, na brisanje, na zaborav, na ograničavanje obrade, na prenosivost podataka te na podnošenje prigovora pri obradi osobnih podataka u svrhe arhiviranja u javnom interesu.

Posebno se ističe da Uredba (uvodna izjava 158.) predviđa kako tijela javne vlasti ili privatna tijela koja posjeduju evidenciju od javnog interesa trebaju imati pravnu obvezu stjecati, čuvati, ocjenjivati, slagati, opisivati, komunicirati, promicati, širiti i pružati pristup evidencijama od trajne vrijednosti za opći javni interes. Države članice također bi trebale biti ovlaštene predvidjeti daljnju obradu osobnih podataka u svrhe arhiviranja, na primjer s ciljem pružanja posebnih informacija u vezi s političkim ponašanjem za vrijeme bivših totalitarističkih državnih režima, genocida, zločina protiv čovječnosti, posebice holokausta, ili ratnih zločina. Dakle, razvidno je da Uredba daje prednost pružanju informacija o pojedincima čije se političko ponašanje povezuje s bivšim totalitarističkim državnim režimima, genocidom, zločinima protiv čovječnosti, posebice holokaustom, ili ratnim zločinima, a nauštrb prava tih pojedinaca da zaštite svoju privatnost.

Slijedom navedenog, kod arhiviranja u javnom interesu treba pružati zaštitu na način da se kroz određeni period spriječi davanje osobnih podataka (osim primjenom posebnih propisa poput Zakona o pravu na pristup informacijama). Pri tomu je bitno naglasiti da pojedinci koji se povezuju s bivšim totalitarističkim državnim režimima, genocidom, zločinima protiv čovječnosti, posebice holokaustom, ili ratnim zločinima ne uživaju jednaku razinu zaštite privatnosti kao drugi pojedinci čiji se osobni podaci nalaze u arhivima.

Stoga, temeljem svega navedenog Agencija za zaštitu osobnih podataka drži uputnim predmetni Prijedlog Zakona o arhivskom gradivu i arhivima uskladiti s propisima o zaštiti osobnih podataka u pogledu definicije „osobnog podatka“ (što je navedeno u predloženom sadržaju izmjena članka 21.) budući da ne bi bilo odgovarajuće osobni podatak podvesti samo pod sadržaj posebnih kategorija osobnih podataka tzv. „osjetljivih podataka“ iz razloga što i oni osobni podaci koji sadržajem formalno ne bi ulazili u posebne kategorije mogu zaista za konkretnog ispitanika (osobu o čijim se osobnim podacima radi) i njegovu privatnost biti značajno „osjetljivi“ te u tom dijelu upravo na sadržaj osobnih podataka u cjelini a posebice posebnih kategorija trebalo bi pristupiti sa aspekta odgovarajuće provedbe testa razmjernosti i javnog interesa, te bi također trebalo jasno definirati koja se prava ispitanika ograničavaju (pristup podacima, ispravak podataka, brisanje, ograničavanje obrade, prenosivost podataka te podnošenje prigovora) i u kojoj mjeri, pri čemu takva ograničenja trebaju biti razmjerna svrsi (na primjer opravdano je zabraniti pravo na ispravak osobnog podatka koji je sadržan u arhiviranoj građi ili zabraniti pravo na brisanje podataka u svrhu sprečavanja nepotpunog prikazivanja javnog djelovanja, a s druge strane trebalo bi omogućiti pojedincima da preuzmu određene osobne stvari koje su arhivirane bez valjane osnove poput osobnog albuma i sl.).

Glede navedenog Prijedloga Zakona o arhivskom gradivu i arhivima Agencija za zaštitu osobnih podataka također drži uputnim ne isključivati u cjelini i bez iznimki od bilo kakvih ograničenja cijele grupe javnog arhivskog gradiva u odnosu samo na kriterij njihovih stvaratelja upravo iz razloga kao što je prethodno ukazano.

Osim navedenog u odnosu na predloženi sadržaj članka 21. Prijedloga Zakona o arhivskom gradivu i arhivima u stavku 4. tekst - *ako je osobni podatak već postao dostupan javnosti ili je opće poznat* držimo uputnim nadopuniti tako da glasi - *ako je osobni podatak već postao dostupan javnosti na zakonit način ili je opće poznat*, te tekst - *ako na to pristane osoba na koju se osobni podatak odnosi, odnosno njezin bračni drug ...* držimo uputnim nadopuniti tako da glasi - *ako na to pristane osoba na koju se osobni podatak odnosi ili njezin imenovani zakonski zastupnik, odnosno njezin bračni drug* Također u odnosu na predloženi sadržaj stavka 5. članka 21. *U slučaju davanja na korištenje arhivskog gradiva iz stavka 1. ovog članka i prije predviđenog roka, nadležni državni arhiv poduzet će potrebne tehničke mjere za zaštitu osobnih podataka* držimo uputnim isti preciznije definirati posebice glede konkretnih mjera (primjerice: anonimizacija, pseudonimizacija i dr.) a u svrhu jasnoće odredbe odnosno jasno iskazanog prihvatanja i primjene i standarda predviđenih Općom uredbom o zaštiti podataka.

Zaključno, Agencija za zaštitu osobnih podataka i nadalje stoji na dispoziciji za svaku eventualnu potrebu stručne pomoći u odnosu na područje zaštite osobnih podataka.

S poštovanjem,

1
REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA
ZAVJESNOST
Anto Rajkovača

O tom obavijest:

1. Naslovu,
2. Pismohrani.

HRVATSKI SABOR
Klub zastupnika
MOST Nezavisnih lista

Zagreb, 3. ožujka 2017.

IZVJEŠĆE

O PROVEDENOM SAVJETOVANJU SA ZAINTERESIRANOM JAVNOŠĆU NACRTU PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENI I DOPUNAMA ZAKONA O ARHIVSKOM GRADIVU I ARHIVIMA

Na temelju članka 11. stavka 2. Zakona o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, broj 25/13. i 85/15.), Klub zastupnika MOSTA-a Nezavisnih lista je 13. veljače 2017. godine donio Odluku o otvaranju javne rasprave o Nacrtu prijedloga zakona o izmjeni i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (dalje: Nacrt).

Temeljem navedene Odluke internetsko savjetovanje sa zainteresiranom javnošću započelo je 13. veljače 2017. godine objavom Nacrta na internetskim stranicama Hrvatskoga sabora i trajalo je do 27. veljače 2017. godine.

Sukladno obvezi iz članka 11. stavka 4. Zakona o pravu na pristup informacijama, Klub zastupnika MOST-a Nezavisnih lista izradio je Izvješće o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću o Nacrtu.

Red. broj	Ime/naziv dionika (pojedinaac, organizacija, institucija)	Tekst primjedbe/prijedloga	Razlog prihvaćanja/neprihvaćanja pojedine primjedbe/prijedloga
1.	Hrvatski državni arhiv	Prijedlog Zakona o izmjeni i dopunama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima ima za cilj ukloniti normativne nedorečenosti u pogledu dostupnosti klasificiranih podataka i određenih kategorija osobnih podataka u arhivskom gradivu koje je nastalo do 22. prosinca 1990. godine. Radi se o vrlo važnom pitanju za arhive i njihove korisnike jer postoje određene neusklađenosti između odredbi Zakona o arhivskom gradivu i arhivima s jedne, te propisa o pravu na pristup informacijama, zaštiti osobnih podataka i o tajnosti podataka s druge strane. Hrvatski državni arhiv od nadležnih je tijela ponekad dobivao različita tumačenja o primjenljivosti pojedinih zakonskih odredbi, što je također doprinosilo nejasnoćama u primjeni propisa. Pitanje gradiva koje je nastalo do navedenog datuma samo je jedno od onih u kojima se očituju spomenute neusklađenosti. Dostupnost i korištenje gradiva u arhivima valjalo bi zakonom urediti i uskladiti s drugim propisima cjelovito i sustavno, za sve gradivo i oblike korištenja. Šteta je što ovaj prijedlog izmjena Zakona nije u tom smislu ambiciozniji. Arhivi se već godinama zalažu za donošenje novog Zakona. Pored dostupnosti i korištenja, nužne su izmjene i u drugim segmentima, prije svega	Načelna primjedba se prima na znanje. Klub Mosta nezavisnih lista ističe kako je glavni cilj ovoga Nacrta odrediti mjeru dostupnosti arhivskoga gradiva koje je nastalo do 22.12.1990. Stoga se nije htjelo ovim zakonom zadirati u normativne detalje u kojima prednost treba dati arhivskoj struci. No, kako se pritom ne bi zanemarilo korisnike arhiva, nakon provedenog javnog savjetovanja Klub Mosta nezavisnih lista odlučio je Prijedlog zakona učiniti ambicioznijim. Klub Mosta nezavisnih lista se zahvaljuje na korisnim i konstruktivnim primjedbama koje su primljene kao poticaj za razmatranje i nekih drugih problema u Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima. Nadamo se da će ovaj prijedlog zakona omogućiti otvaranje sveobuhvatne rasprave o hrvatskim arhivima. Kako s aspekta arhivske struke tako i s aspekta korisnika.

	međutim, odnosi i na druge podatke i gradivo koje ih sadrži. Uvođenjem roka od 20 godina od smrti osobe doći će do toga da nedostupnom postane određena dokumentacija s osobnim podacima koja je trenutno dostupna (npr. matične knjige i drugi izvori za genealoška istraživanja). Umjesto sekundarnog kriterija od 70 godina od nastanka dokumenta primjerenije je kao kriterij uzeti razdoblje od rođenja osobe. Također bi trebalo jasnije naglasiti da se sekundarni kriterij primjenjuje tek ako nije poznata godina smrti osobe, odnosno je li umrla. Stavak 2 Ova definicija osobnih podataka preuzeta je iz odredbe propisa o zaštiti osobnih podataka kojom se definiraju posebno zaštićene kategorije osobnih podataka, a ne osobni podaci kao takvi. Ovakvom definicijom isključene su druge kategorije osobnih podataka, tako da će postojati podaci koji prema Zakonu o zaštiti osobnih podataka i Općoj uredbi o zaštiti podataka jesu osobni podaci, a prema izmijenjenome Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima neće to biti. Smatramo da bi bilo primjerenije držati se definicije osobnih podataka u ZZOP-a. Stavak 3 Ovim stavkom utvrđuje se da su osobni podaci u gradivu nekadašnjih društveno-političkih	rješenja iz Nacrta u predlaže se uporaba tri roka dostupnosti 40 godina od nastanka gradiva, 100 godina od rođenja osobe na koju se podaci odnose i 10 godina od smrti osobe na koju se osobni podaci odnose. Pritom će naznačeni rokovi dostupnosti propisati alternativno zbog čega će se kao primjenjivi rok uzeti onaj koji prvi istekne. Primjedba se ne prihvaća. Navedeni podaci prepoznati su Zakonom o zaštiti osobnih podataka kao podaci koji su posebno osjetljive naravi i koji se stoga moraju štiti unutar razumnih rokova. Opća definicija osobnog podatka iz tog zakona preširoka je za uporabu u Zakonu u arhivskom gradivu i arhivima. Primjedba se prihvaća. Uklonjeni su dijelovi odredbe koje
--	--	--

	organizacija, pravosudnih tijela, tijela unutarnjih poslova i sigurnosno-obavještajnih tijela koje je nastalo do 22. prosinca 1990. godine dostupni bez ograničenja, osim onih koji udovoljavaju sljedećim dvama uvjetima: 1) pribavljeni su kršenjem ljudskih prava i temeljnih sloboda, i 2) odnose se na osobe koje nisu nositelji javnih dužnosti. U predloženome tekstu ti su uvjeti kumulativni, slijedom čega će javno dostupnima postati svi osobni podaci u predmetnome gradivu koji nisu prikupljeni kršenjem ljudskih prava i temeljnih sloboda (npr. svi osobni podaci iz dosjea obrađivanih osoba koji nisu prikupljeni na taj način, osobni podaci iz građanskih, kaznenih i drugih sudskih predmeta, podaci iz dosjea svih zaposlenika pravosudnih tijela i tijela unutarnjih poslova, podaci o prijavi prebivališta, izdavanju putovnica, vozačkih dozvola i sl., osobni podaci nositelja javnih dužnosti koji nisu imali veze s represivnim aparatom, no bili su predmet interesa sigurnosno-obavještajnih tijela, osobni podaci prikupljeni policijskim istragama, očevidima i sličnim aktivnostima). Primjena odredbe ovog stavka bila bi u praksi vrlo nesigurna i upitna i zato što će biti nužno na neki način utvrditi koji je podatak prikupljen kršenjem ljudskih prava i temeljnih sloboda, a koji nije (u prijedlogu Zakona nije određeno tko i na temelju kojih kriterija donosi odluku o tome). Također bi valjalo pojasniti tko se sve smatra nositeljem javnih	HDA smatra spornima za tumačenje.
--	---	--

		dužnosti. Članak 3. Odredba o obveznoj predaju gradiva koje je nastalo do 22. prosinca 1990. godine u roku od 6 mjeseci odnosi na cjelokupno arhivsko gradivo nastalo do tog datuma, ne samo na gradivo društveno-političkih organizacija, pravosudnih tijela, tijela unutarnjih poslova i sigurnosno-obavještajnih tijela. Takvoga bi gradiva moglo biti oko 30.000 dužnih metara. Sadašnji imatelji ne mogu toliku količinu gradiva popisati i pripremiti za predaju u navedenom roku. Za izgradnju i opremanje potrebnog spremišnog prostora u državnim arhivima trebalo bi osigurati oko 70 milijuna kuna.	Primjedba se prima na znanje s obzirom da je utemeljena na približnim procjenama. Međutim, imajući u vidu ozbiljnost primjedbe Klub Mosta nezavisnih lista odlučio je predložiti da se u zakon ugrade mehanizmi za stručni nadzor i izvještavanje o stanju arhivskoga gradiva i arhiva općenito. Time će se osigurati da ovo pitanje od nacionalnog interesa ostane u fokusu javnosti i nositelja državne vlasti.
2.	Hrvatsko arhivističko društvo	Pozdravljamo političku volju okupljenu oko inicijative za ukidanje dosadašnjih zakonskih i ugovornih prepreka pristupu i istraživanju dokumentarnoga naslijeđa iz razdoblja Socijalističke Republike Hrvatske do datuma koji bude dogovoren, napose onoga dokumentarnoga naslijeđa koje može doprinijeti istini o osobama i događajima povezanim s jugoslavenskom i komunističkom političkom represijom nad hrvatskim narodom u cjelini i nad brojnim pojedincima i obiteljima isključivo zbog njihovog nacionalnog, političkog i vjerskog identiteta. U nacionalnom je interesu otvoreno suočavanje sa svim detaljima represije nad hrvatskim narodom koja je bitno utjecala na oblikovanje suvremenog	Načelna primjedba se prima na znanje. Klub Mosta nezavisnih lista veseli činjenica da je objavom ovoga Nacrta započela javna rasprava o potrebi utvrđivanja povijesnih činjenica o progonu hrvatskoga naroda u bivšoj Jugoslaviji. Također, Klub Mosta nezavisnih lista smatra važnim započeti raspravu o stanju u hrvatskim arhivima i arhivskoj struci imajući u vidu da je upravo toj struci dano povjerenje u pogledu očuvanja kulturnog i javnog dobra koje se nalazi u arhivima. Klub Mosta nezavisnih lista posebno je zadovoljan što Ministarstvo kulture i Vlada Republike Hrvatske imaju namjeru, u suradnji s cijenjenom arhivskom strukom, urediti na sveobuhvatan način ova važna pitanja. Samim time što je u godišnjem planu normativnih aktivnosti izrada i donošenje

	stanja nacionalnog korpusa u svim njegovim komponentama. Uspoređujući predložene promjene s odgovarajućim iskustvima u drugim europskim zemljama sa sličnim naslijeđem, za provedbu predloženih zakonskih izmjena potrebno je osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske, kako za prostorne i tehničke, tako i za ljudske resurse, a njihovu visinu treba utvrditi predlagatelj zakona u suradnji s arhivskom strukom i arhivskim ustanovama. Izmjene i dopune koje se predlažu, uz dodatno usklađivanje sa stručnim mišljenjima koja će se očitovati u okviru javne rasprave, svakako treba ugraditi i u novi Zakon o arhivskom gradivu i arhivima koji je u izradi u okviru normativnog plana Ministarstva kulture, a u čijoj izradi arhivska struka aktivno sudjeluje po predstavnicima arhivskih ustanova i Hrvatskog arhivističkog društva. U odnosu na čl. 1. U gradivu predmetnoga razdoblja koje će se preuzeti u archive ima javnih dokumenata koji su od nacionalnog interesa za RH danas i nije uputno da budu neograničeno javno dostupni (infrastruktura, nacrti vojnih i drugih javnih objekata koji su danas u uporabi tijela i ustanova RH itd.) čiju dostupnost (ograničenost dostupnosti) također treba jasno definirati.	novog arhivskog zakona smatramo kako su se ispunili uvjeti za društveni i politički konsenzus oko mjere dostupnosti arhivskog gradiva koje je nastalo do 22.12.1990. Primjedba se prihvaća.
--	--	---

		U odnosu na čl. 2. Nemoguće je kod izdavanja gradiva na zahtjev za korištenjem prosuditi koji podaci u gradivu su prikupljeni kršenjem ljudskih prava, kako je to u prijedlogu definirano, pa tu formulaciju treba u dogovoru sa strukom pravilno oblikovati kako bi se gradivo učinilo maksimalno dostupnim, a istovremeno izbjegle manipulacije te moguće tužbe i sudski sporovi. U odnosu na čl. 3. Pozivamo predlagatelja zakonskih izmjena i politička tijela da uz prethodni dogovor s arhivskom strukom i arhivskim ustanovama definiraju realne mogućnosti i rokove za najavljeno preuzimanje preostalog gradiva u nadležne ustanove te realne mogućnosti i rokove za njegovo korištenje u okviru postojećih kapaciteta javne arhivske službe ili treba osigurati povećanje potrebnih kapaciteta za trenutnu dostupnost po preuzimanju. Dostupnost preuzetoga gradiva i njegovo korištenje ovisi i o uspostavljanju intelektualnog nadzora nad gradivom koje bude u tom postupku preuzeto u arhive (evidencije, popisi, inventari), a to ovisi o raspoloživim ljudskim resursima u svakoj ustanovi.	Primjedba se prihvaća. Klub zastupnika Mosta nezavisnih lista s najvećom pažnjom će razmotriti prijedloge koji se odnose na potrebne ljudske potencijale, financijska sredstva i prostorne mogućnosti kada se putem stručnog nadzora utvrdi stanje i opseg gradiva koje arhivi trebaju u najkraćem roku zaprimiti.
--	--	--	--

3.	Maja Pleskalt	U prvom redu podržala bih inicijativu za veću dostupnost arhivskog gradiva, koja sigurno može doprinijeti objektivnijem istraživanju i utvrđivanju povijesnih činjenica. Predloženim izmjenama zakonskih odredbi otežava se rad arhivista koji bi trebali imati jednostavne i jasne alate za primjenu odredbi zakona, koje također trebaju prije svega biti razumljive i jasne. Kriteriji dostupnosti trebali bi biti objektivni, a ne subjektivna ocjena. Predložene odredbe nisu jasne i njihova primjena u praksi je otežavajuća. Primjerice, u jednom osobnom dosjeu ili drugoj jedinici gradiva koja predstavlja zbirku osobnih podataka, može biti sadržano nekoliko stotina pojedinačnih dokumenata i stranica koje bi arhivisti trebali pregledati i pročitati kako bi procijenili da li sadrže podatke koji se odnose na rasno ili etničko podrijetlo, politička stajališta, vjerska ili druga uvjerenja, sindikalno članstvo, zdravlje ili spolni život, kaznena djela i prekršaje ne samo osobe čiji je dosje, već i trećih osoba koje se u dokumentima u tom dosjeu spominju. Mora se osigurati jednostavan mehanizam dostupnosti istoga. U Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima („Narodne novine“, br. 105/97., 64/00., 65/09. i 125/11. - Kazneni zakon) u članku 20. iza stavka 3.	Klub Mosta nezavisnih lista zahvaljuje na potpori i sudjelovanju u ovom javnom savjetovanju. Premda Klub Mosta nezavisnih lista shvaća suštinu načelne primjedbe, procjenjuje se kako javni interes za dostupnošću arhivskoga gradiva preteže nad pitanjima koja se otvaraju u pogledu jednostavnosti rada arhiva. Primjedba se ne prihvaća. Naime, u Narodnim novinama br. 125/11. objavljen je Kazneni zakon koji je stupio na snagu 1.1.2013. čime je normativno ukinuta jedna kaznenopravna

	dodaje se stavak 4. koji glasi. Trebalo se brisati „i 125/11. - Kazneni zakon“ . Predložene izmjene ne utječu na izmjene Kaznenog zakona niti mogu utjecati. „Iznimno, odredbe stavaka 1. – 3. ovoga članka, ne primjenjuju se na javno arhivsko gradivo koje je nastalo do 22. prosinca 1990. godine koje je dostupno za korištenje bez ikakvih ograničenja propisanih ovim ili drugim zakonom ili drugim propisom ili pojedinačnim aktom osim ograničenja propisanih odredbom članka 21. ovoga Zakona.“. Odredba predloženog stavka derogira stavak 3. jer bi na taj način bilo dostupno cjelokupno arhivsko gradivo . Za takvu dokumentaciju neće biti moguće , a usudujem se reći da je 90% dokumentacija spremljena u arhivu nastala do 22. prosinca 1990, koristiti ograničenja propisana drugim zakonima, tajnost podataka, drugim propisom ili pojedinačnim aktom, pa niti u slučaju nacionalne sigurnosti. Nadalje, „Javno arhivsko gradivo koje sadržava osobne podatke dostupno je za korištenje 70 godina nakon svoga nastanka, odnosno 20 godina nakon smrti osobe na koju se odnosi.“.	odredba u Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima. Brisanjem citiranog broja službenog lista citiranje Zakona u ovoj uvodnoj rečenici bilo bi manjkavo. Dakle kazneni zakon već je utjecao na normativni sadržaj Zakona o arhivskom gradivu i arhivima do se obrnuto ne može dogoditi. Primjedba se prima na znanje. Sama je bit ovoga Nacrta učiniti arhivsko gradivo koje je nastalo do 22.12.1990. čim dostupnijim pa i ako je označeno nekim od stupnjeva tajnosti. Primjedba je primljena na znanje i djelomično prihvaćena. U Prijedlogu zakona koristit će se trima rokovima dostupnosti o čemu je bilo riječi u odgovorima na komentare HDA-u. U
--	---	---

	Prijašnjom odredbom je utvrđeno da javno arhivsko gradivo koje se odnosi na osobne podatke dostupno je za korištenje 100 godina od rođenja osobe na koju se odnosi. Predložena promjena nije usklađena s Zakonom o zaštiti osobnih podataka iz razloga što je osobni podatak je svaka informacija koja se odnosi na identificiranu fizičku osobu ili fizičku osobu koja se može identificirati (u daljnjem tekstu: ispitanik); osoba koja se može identificirati je osoba čiji se identitet može utvrditi izravno ili neizravno, posebno na osnovi identifikacijskog broja ili jednog ili više obilježja specifičnih za njezin fizički, psihološki, mentalni, gospodarski, kulturni ili socijalni identitet. Kada osoba umre onda nema niti zaštite osobnih podataka jer osoba niti ne postoji. Zakon o zaštiti osobnih podataka u članku 1. određuje kako se njegovim odredbama uređuje zaštita osobnih podataka o fizičkim osobama te nadzor nad prikupljanjem, obradom i korištenjem osobnih podataka u RH. Svrha zaštite osobnih podataka je zaštita privatnog života i ostalih ljudskih prava i temeljnih sloboda u prikupljanju, obradi i korištenju osobnih podataka. „Stoga možemo reći da se odredbe Zakona o zaštiti osobnih podataka ne odnose na umrle osobe i njihove osobne podatke, iz razloga što umrle osobe više nisu fizičke osobe u smislu odredbi Zakona, te je slijedom rečenog dozvoljeno prikupljanje i obrada osobnih podataka umrlih osoba, osim u slučajevima kada takvo prikupljanje i daljnja obrada	pogledu problema subjektivne ocjene apstraktnih normativnih pojmova koji su u Nacrtu preuzeti iz Zakona o zaštiti osobnih podataka, u Prijedlogu zakona osigurati će se izravni put sudske zaštite. Tumačenja razmatranih pojmova time će se razjasniti u praksi.
--	--	--

		osobnih podataka umrlih osoba direktno ili indirektno utječe na osobne podatke fizičkih osoba, tj. ako takvo prikupljanje i obrada predstavljaju kršenje odredbi ZZOP-a ili ako predstavlja kršenje odredbi Zakona o tajnosti podataka (Narodne novine, br. 79/07.) ili kojeg drugog posebnog propisa.“ Agencija za zaštitu osobnih podataka Slijedom navedenoga bolji kriterij je „od rođenja“ jer prema meni dostupnim informacijama u većini spisa i akata nalaze se podatci o nastanku dokumenta i rođenju osobe. Također sam mišljenja da taj kriterij ukoliko ostane 20 g od smrti može se i izostaviti jer može doći do otežavanja dostupnosti, a namjera odredbe je upravo suprotna. Nadalje, „Osobni podaci iz stavka 1. ovoga članka su podaci koji se odnose na: - rasno ili etničko podrijetlo - politička stajališta, vjerska ili druga uvjerenja - sindikalno članstvo - zdravlje ili spolni život - kaznena djela i prekršaje.“ Zakon ne predviđa odgovarajuće objektivne alate i instrumente za primjenu istih kriterija te isto ostaje na subjektivnoj ocijeni osoba koje daju spise na korištenje npr. politička stajališta, vjerska ili druga uvjerenja.	
--	--	---	--

		Članak 3. Stvaratelji i imatelji javnog arhivskog gradiva iz članka 20. stavka 4. ovoga Zakona obvezni su, bez iznimke, predati to gradivo nadležnom arhivu u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu ovoga Zakona pa i ako je to gradivo potrebno u redovitom poslovanju. Iz predloženog teksta članka nije razvidno nomotehnički koji članak ta odredba postaje postojećeg Zakona jer se ipak radi o izmjenama i dopunama, da li se radi o izmjeni određenog stavka ili o posve novom članku . Šaljem na uvid Jedinstvena metodološko-nomotehnička pravila za izradu akata koje donosi Hrvatski sabor http: /narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_74_1410.htm Također za cjelokupni Zakon treba izraditi Obrazac standardne metodologije za procjenu fiskalnog učinka PFU Obrazac , osigurati financijska sredstva i pripremiti spremišne prostore za preuzimanje gradiva predloženog člankom 3. Bilo bi dobro u prijelaznim i završnim odredbama predvidjeti prijelazno razdoblje za provođenje istoga. S poštovanjem i Sretno	Primjedba je točna i prihvaća se. Moli se podnositeljica da obrati pozornost kako će se koncepcija naznačene odredbe u Prijedlogu zakona u bitnom razlikovati od ove koja je dio Nacrta. Primjedba se prima na znanje. Navedeni obrazac nije alat kojim prilikom izrade zakona raspolažu ovlašteni predlagatelji zakona koji nisu Vlada Republike Hrvatske (zastupnici u HS, klubovi zastupnika u HS i radna tijela HS).
4.	Hrvatsko društvo političkih	Predložena zakonska rješenja su korak u dobrom smjeru, te predlažemo izmjene kako bi se postigao konačni znanstveni i društveni cilj istih;	Prvotno Klub Mosta nezavisnih lista zahvaljuje HDPZ-u na sudjelovanju u javnoj raspravi.

	zatvorenika	1) Datum 22. 12. 1990. treba pomaći na 31. 12. 1990. i neovisno od Zakon o zaštiti osobnih podataka ukloniti rokove dostupnosti osobnih podataka, dakle učiniti vidljivima sve poticatelje, izvršitelje i pomagače u izvršenju zločina iz mržnje dok preostala dva roka mogu biti primijenjena na žrtve komunističkih zločina. U protivnom, ovaj zakonski prijedlog ima razinu političkog igrokaza. 2) Potrebno je u skladu s modernim zakonskim rješenjima uvesti i pojam ZBIRKE PODATAKA.. Propisti zakonom pojmove; ZBIRKA PODATAKA POČINITELJA ZLOČINA iz IDEOLOŠKE MRŽNJE i ZBIRKA PODATAKA o ŽRTAVAMA ZLOČINA iz IDEOLOŠKE MRŽNJE, te ZBIRKA PODATAKA o OSOBAMA od INTERESA za POČINITELJE ZLOČINA iz IDEOLOŠKE MRŽNJE. Nisu sve žrtve bile nužno vidljive te nisu sve osobe od interesa bile vidljivo proganjane, Dio osoba bio je samo rubno zahvaćen ili samo promatran ne nužno i osuđivan, ali su i time ugrožena njihova temeljna ljudska prava. Postojeći članak 3. Ovog zakonskog prijedloga postaje članak 4. Itd. Novi članak 3.	U pogledu datuma čini se primjerenim da se kao pravno relevantni trenutak u Nacrtu odredi 22.12.1990. kao dan donošenja prvog hrvatskog Ustava. Što se tiče rokova dostupnosti, Klub Mosta nezavisnih lista slaže se kako se navedene skupine osoba ne mogu zakonsku zaštitu. Spomenuto pitanje svakako treba promisliti, međutim, sastavljanje zbirke podataka nije predmet Zakona o arhivskom gradivu i arhivima. Za postizanje takvoga cilja valjalo bi osmisлити zakonska rješenja izvan tog zakona.
--	-------------	--	---

